

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü

İç Mimarlık ve evre Tasarımı Anasanat Dalı

**MOBİL MEKÂNLARIN İÇ MEKÂN ORGANİZASYONU VE
ÖRNEKLERLE MOBİL OFİS TASARIMLARININ ANALİZİ**

Öznur Karaoğlu

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2014

MOBİL MEKÂNLARIN İÇ MEKÂN ORGANİZASYONU VE ÖRNEKLERLE
MOBİL OFİS TASARIMLARININ ANALİZİ

Öznur Karaoğlu

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü
İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anasanat Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2014

KABUL VE ONAY

Öznur Karaoğlu tarafından hazırlanan “Mobil Mekânların İç Mekân Organizasyonu ve Örneklerle Mobil Ofis Tasarımlarının Analizi” başlıklı bu çalışma, 16.01.2014 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Pelin YILDIZ (Başkan)

Doç. Bilge SAYIL ONARAN (Danışman)

Doç. E. Nur OZANÖZGÜ (İkinci Danışman)

Yrd. Doç. Dr. Duygu ŞENER KOCA

Prof. Nazan SÖNMEZ

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

Prof. Dr. Türev BERKİ

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

16.01.2014

Öznur KARAOĞLU

ÖZET

KARAOĞLU, Öznur. *Mobil Mekânların İç Mekân Organizasyonu ve Örneklerle Mobil Ofis Tasarımlarının Analizi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2014.

İnsanoğlu için barınma kavramı, her dönem önemini koruyan ve geliştirilmeye açık bir konu olmuştur. Önceleri zorlu iklim koşullarından ve yabani hayvanlardan korunma amacıyla kullanılan mağara, ağaç kovuğu, çadır gibi yapılar zamanla gelişerek konut yapıları hâlini almıştır. Ancak, sağlanan gelişmeler Sanayi Devrimi ve teknolojinin ilerlemesi sonucunda sadece bir barınma unsuru olmaktan çıkmış, iş sahalarındaki genişleme ile ofis mekânları olarak da kullanılmaya başlanmıştır. Bu genişleme zamanla mekâna olan gereksinimin artmasına neden olmuş, çalışan sayısının çoğalması ile de mekânı verimli kullanamama sorununu doğurmuştur. Bu sorun iş verimindeki düşüşü de beraberinde getirmiş ve insanları çözüm arayışına itmiştir. Sonuç olarak da birçok ofis tipi ortaya çıkmıştır. Ancak, yoğun iş yaşamının sabit ofis ortamlarının yetersiz kalmasına neden oluşu, insanları daha farklı arayışlara yöneltmiş ve özellikle teknolojinin ilerleyişiyle sağlanan yenilikler mobil ofis yapılarının ortaya çıkışını kaçınılmaz kılmıştır.

Bu çalışma; insanoğlunun barınma kavramından yola çıkarak ofis yapılarına ulaşması, beraberinde duyulan gereksinimler ve teknolojik ilerlemeler yardımıyla mobil ofis yapılarının ortaya çıkış sürecinin incelendiği 6 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; mobil ofis kavramı ve tarihsel gelişim süreci üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde; taşınabilir, yeniden yerleştirilebilir ve sökülüp – takılabilir örneklerle mobil mekân tipleri incelenmiştir. Üçüncü bölümde; ofis kavramı, ofislerin oluşum nedenleri, çalışma şekilleri ve ofis tipleri incelenerek mobil ofis kavramının ortaya çıkış süreci araştırılmıştır. Dördüncü bölümde; iç mekân organizasyonunu belirleyen faktörler ve

esneklik – işlevsellik unsurları bağlamında mobil ofislerin iç mekân organizasyonu ve tasarım kriterlerinin üzerinde detaylı olarak durulmuştur. Beşinci bölümde ise; Avrupa ülkelerinden çeşitli mobil ofis örnekleri araştırılarak mobil ofis yapılarının daha anlaşılır olması sağlanmıştır. Sonuç bölümü olan altıncı bölümde ise; diğer bölümlerde yapılan çalışmalar ve incelemeler doğrultusunda elde edilen bilgilere yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler

Mekân, Mobil Mekân, Ofis, Mobil Ofis, Esneklik, İşlevsellik, Hareket

ABSTRACT

KARAOĞLU, Öznur. *Interior Design of Mobile Spaces and Analysis of Mobile Office Designs with Examples*, Master Thesis, Ankara, 2014.

The concept of shelter has always been a crucial subject matter for human beings that is intended to be improved. Caves, tree cavities and structures like tents which had been previously used for protection from severe weather conditions and wild animals have evolved within time and gave birth to the rise of buildings. However, owing to the Industrial Revolution and the developments in technology, the need for a shelter went beyond housing. Due to the expansion in the business areas, shelters have been used as offices. These developments resulted in the increase in demand for interior space, and together with the rising number of employees, caused inefficient use of interior spaces. Thus, this problem has led to a decline in overall work performance, urging people to seek solution. As a result, multiple types of offices have come about. But, humans have looked for other alternatives since hectic business life rendered stationary offices insufficient. Inevitably, especially due to the technological innovations, mobile offices have emerged.

In this work, comprised of six sections, the journey that led human beings to the office concept from the concept of shelter, resulting necessities, and the process of emergence of mobile offices due to the advances in technology are presented. In the first section, the notion of ‘mobile office’ and its historical development are emphasized. Types of mobile interior spaces are exemplified (portable, demountable) in the second section. On the other hand, in the third section, ‘office’ concept, the reasons for establishment of offices, the ways they work, and their types are analyzed and the process of emergence of mobile offices is studied. The factors that determine the organization of the interior

spaces, flexibility - functionality terms, the design of interiors of mobile spaces and associated design criteria are examined in the fourth section. In the fifth section, several examples of mobile offices in Europe are scrutinized in order to clarify mobile offices. In the sixth section, which constitutes the conclusion of this thesis, information regarding the research conducted in the previous sections and its results is provided.

Key Words

Space, Mobile Space, Office, Mobile Office, Flexibility, Functionality, Movement

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	i
BİLDİRİM.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
RESİM LİSTESİ	xi
GİRİŞ.....	1
Çalışmanın Amacı.....	1
Araştırmanın Alanı ve Sınırları.....	1
Yöntem ve Teknikler.....	2
Sonuç.....	3
1.BÖLÜM: MOBİL MEKÂN TANIMI VE TARİHSEL GELİŞİM SÜRECİ.....	4
1.1. Kavram Olarak Mekân.....	5
1.2. Mobil Mekân Tanımı.....	7
1.3. Mobil Mekânların Tarihsel Gelişim Süreci.....	9
1.4. Sanayi Devrimi ve Mobil Mekân Tanımına Etkileri.....	11
1.5. Bölüm Sonucu.....	13

2.BÖLÜM: MOBİL MEKÂN TİPLERİ.....	14
2.1. Taşınabilir Yapılar.....	15
2.2. Yeniden Yerleştirilebilir Yapılar.....	20
2.3. Sökülüp-Takılabilir Yapılar.....	25
2.4. Bölüm Sonucu.....	29
3.BÖLÜM: MOBİL OFİSLERİN ORTAYA ÇIKIŞ SÜRECİ.....	30
3.1. Ofis Kavramı.....	31
3.2. Ofislerin Oluşum Biçimleri.....	32
3.3. Ofis Mekânlarının İşleyiş Biçimleri.....	35
3.4. Ofis Tipleri.....	36
3.5. Mobil Ofislerin Ortaya Çıkışı.....	41
3.6. Bölüm Sonucu.....	44
4.BÖLÜM: MOBİL OFİSLERİN İÇ MEKÂN ORGANİZASYONU VE TASARIM KRİTERLERİ.....	45
4.1. Mobil Ofislerde İç Mekân Organizasyonunu Belirleyen Faktörler.....	46
4.1.1. Kullanıcı Gereksinimleri.....	46
4.1.2. Fiziksel Faktörler.....	47
4.1.3. Çevresel Faktörler.....	49
4.1.4. Teknolojik Faktörler.....	49
4.1.5. Psikolojik Faktörler.....	50

4.1.6. Estetik Faktörler.....	54
4.1.6.1. Ergonomik Yaklaşım.....	58
4.1.6.2. Eylem Alanları ve Boyutları.....	62
4.1.7. Malzeme Faktörü.....	63
4.2. Mobil Ofislerde Esneklik ve İşlevsellik Kavramları.....	65
4.2.1. Esneklik Kavramı.....	65
4.2.1.1. Yapıda ve İç Mekânda Esneklik.....	66
4.2.1.2. Mobilyada Esneklik.....	70
4.2.2. İşlevsellik Kavramı.....	77
4.2.2.1. İşlevsellikte Kullanıcı Etkeni.....	78
4.2.2.2. İç Mekânda İşlevsellik.....	79
4.2.2.3. Mobilyada İşlevsellik.....	83
4.3. Bölüm Sonucu.....	84
5.BÖLÜM:AVRUPA ÜLKELERİNDEN ÇEŞİTLİ MOBİL OFİS ÖRNEKLER.	86
5.1. Hard Boiled Housing, The Blob VB3.....	87
5.2. Archipod Garden Office Pods.....	91
5.3. The Orb.....	93
5.4. Officepod Mobile Office.....	96
5.5. The Tetra Shed.....	98
5.6. H2O Yüzen Ofisler.....	101
5.7. Bölüm Sonucu.....	105

6. BÖLÜM: SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	106
KAYNAKÇA.....	110
ÖZGEÇMİŞ	

RESİM LİSTESİ

- Resim 1.1.** Eski zamanlarda barınma amaçlı kullanılan bir çadır örneği ve taşınma şekli (<http://tr.wikipedia.org/>).....10
- Resim 2.1.** Robert Williams tasarımı Forfreedom Caravan..... 16
(<http://www.designbuzz.com/>)
- Resim 2.2.** Robert Williams tasarımı Forfreedom Caravan..... 16
(<http://www.designbuzz.com/>)
- Resim 2.3.** Christian Susana tasarımı Colim (colors of life in motion) adı verilen taşınabilir bir mobil yapı örneği.....16
(<http://www.designbuzz.com/>)
- Resim 2.4.** N55 yapısının görünümü..... 17
(<http://www.tinyhousedesign.com/>)
- Resim 2.5.** N55 yapısının görünümü..... 18
(<http://www.tinyhousedesign.com/>)
- Resim 2.6.** Snail Shell System taşınma şekli..... 18
(<http://www.n55.dk/>)
- Resim 2.7.** Snail Shell System taşınabilir mobil yapısının kullanım şekilleri..... 19
(<http://www.tinyhousedesign.com/>)
- Resim 2.8.** Yeniden yerleştirilebilir mobil yapı örneği.....20
(<http://www.diytrade.com/>)
- Resim 2.9.** Yeniden yerleştirilebilir mobil yapı örneği.....21
(<http://tripwow.tripadvisor.com/>)
- Resim 2.10.** Micro-Compact Village plan ve kesit görünüşleri.....22
- Siegal, J. (2008). *More Mobile: Portable Architecture for Today*. Newyork: Princeton Architectural Press.

- Resim 2.11.** Micro-Compact Village maket çalışmaları.....23
Siegall, J. (2008). *More Mobile: Portable Architecture for Today*. Newyork: Princeton Architectural Press.
- Resim 2.12.** Micro-Compact Village taşınma aşamasını gösteren bir resim.....23
Siegall, J. (2008). *More Mobile: Portable Architecture for Today*. Newyork: Princeton Architectural Press.
- Resim 2.13.** Micro-Compact Village tamamlanmış halini gösteren bir resim.....24
Siegall, J. (2008). *More Mobile: Portable Architecture for Today*. Newyork: Princeton Architectural Press.
- Resim 2.14.** Hewitt Studios tasarımı sökölüp - takılabilir bir 'kafe' örneği (The Straw Bale Café) 25
(<http://www.treehugger.com/>)
- Resim 2.15.** José Zanine Caldas' tasarımı sökölüp - takılabilir bir ev örneği.....25
(<http://www.thomashayesgallery.com/>)
- Resim 2.16.** Strain Residence ve çevresel görünüşü.....26
Siegall, J. (2008). *More Mobile: Portable Architecture for Today*. Newyork: Princeton Architectural Press.
- Resim 2.17.** Yapının içinden bir görünüş.....27
Siegall, J. (2008). *More Mobile: Portable Architecture for Today*. Newyork: Princeton Architectural Press.
- Resim 2.18.** Yapının strüktürel şeması ve kurulum aşaması.....28
Siegall, J. (2008). *More Mobile: Portable Architecture for Today*. Newyork: Princeton Architectural Press.
- Resim 2.19.** Yapının içinden ve dışından görünüşler.....28
Siegall, J. (2008). *More Mobile: Portable Architecture for Today*. Newyork: Princeton Architectural Press.

Resim 3.1. Uffizi Palace-Floransa.....	33
(http://almahha.com/)	
Resim 3.2. Uffizi Palace-Floransa.....	33
(https://desenholusofona.wordpress.com/)	
Resim 3.3. Uffizi Palace'ın Plan Şeması.....	33
(http://www.aboutflorence.com/)	
Resim 3.4. Mimar Kemalettin Bey tarafından yapılan 4. Vakıf Han Binası.....	34
(http://www.degisti.com/)	
Resim 3.5. Hücre tipi ofislere bir örnek.....	36
(http://bene.com/)	
Resim 3.6. Birleşik tip ofislere bir örnek.....	38
(http://bene.com/)	
Resim 3.7. Küme organizasyon modeline bir örnek.....	39
(http://bene.com/)	
Resim 3.8. Klüp organizasyon modeline bir örnek.....	40
(http://bene.com/)	
Resim 3.9. Gezici-Karavan Ofis.....	43
(http://www.bornrich.com/)	
Resim 4.1. Ofislerde doğal aydınlatmanın önemini gösteren ve Iwan Baan tarafından tasarlanan Selgas Cano Mimarlık Ofisi (İspanya).....	51
(http://www.architectureoflife.net/)	
Resim 4.2. Ofislerde yapay aydınlatmanın doğru ve yanlış kullanımları.....	52
(http://www.ccohs.ca/)	
Resim 4.3. Ofis çalışanları için optimum hava, nem ve sıcaklık değerleri.....	53
(http://www.maddeus.com/)	

- Resim 4.4.** Doğal doku örnekleri (yaprak ve ağaç dokusu).....55
(<http://vw1956stock.deviantart.com/>), (<http://scorpionvoices.deviantart.com/>)
- Resim 4.5.** Yapay doku örnekleri.....55
(<http://www.cs.cmu.edu/>), (<http://blaircreations.files.wordpress.com/>)
- Resim 4.6.** Antropometride insan.....59
Ching, F. D. K. (2011). *Mimarlık: Biçim, Mekân ve Düzen (Çev. Lökçe, S.). İstanbul: YEM Yayın (Yapı Endüstri Merkezi Yayınları).*
- Resim 4.7.** Statik Antropometri.....59
Ching, F. D. K. (2011). *Mimarlık: Biçim, Mekân ve Düzen (Çev. Lökçe, S.). İstanbul: YEM Yayın (Yapı Endüstri Merkezi Yayınları).*
- Resim 4.8.** Statik Antropometri.....59
Ching, F. D. K. (2011). *Mimarlık: Biçim, Mekân ve Düzen (Çev. Lökçe, S.). İstanbul: YEM Yayın (Yapı Endüstri Merkezi Yayınları).*
- Resim 4.9.** Statik Antropometri.....60
Ching, F. D. K. (2011). *Mimarlık: Biçim, Mekân ve Düzen (Çev. Lökçe, S.). İstanbul: YEM Yayın (Yapı Endüstri Merkezi Yayınları).*
- Resim 4.10.** Statik Antropometri.....60
Ching, F. D. K. (2011). *Mimarlık: Biçim, Mekân ve Düzen (Çev. Lökçe, S.). İstanbul: YEM Yayın (Yapı Endüstri Merkezi Yayınları).*
- Resim 4.11.** Dinamik Antropometri.....60
Ching, F. D. K. (2011). *Mimarlık: Biçim, Mekân ve Düzen (Çev. Lökçe, S.). İstanbul: YEM Yayın (Yapı Endüstri Merkezi Yayınları).*
- Resim 4.12.** Dinamik Antropometri.....60
Ching, F. D. K. (2011). *Mimarlık: Biçim, Mekân ve Düzen (Çev. Lökçe, S.). İstanbul: YEM Yayın (Yapı Endüstri Merkezi Yayınları).*

- Resim 4.13.** Ergonomik farklılıkları gösteren bir örnek.....63
Ching, F. D. K. (2011). *Mimarlık: Biçim, Mekân ve Düzen* (Çev. Lökçe, S.). İstanbul: YEM Yayın (Yapı Endüstri Merkezi Yayınları).
- Resim 4.14.** Volkswagen The T-6 mobil ofis tasarımı.....67
(<http://www.volkswagenpedia.org/>)
- Resim 4.15.** Volkswagen The T-6 mobil ofis yapısının dış görünüşleri.....68
(<http://blog.eoffice.net/>)
- Resim 4.16.** Volkswagen The T-6 mobil ofis yapısının iç - dış görünüşleri.....69
(<http://blog.eoffice.net/>)
- Resim 4.17.** Ofis çalışanları için tasarlanmış esnek bir mobilya örneği.....72
(<http://www.dvice.com/>)
- Resim 4.18.** Ofis çalışanları için tasarlanmış esnek bir mobilya örneği.....72
(<http://www.dvice.com/>)
- Resim 4.19.** Esnek kullanımlı bir ofis mobilyası tasarımı.....73
(<http://www.openideo.com/>)
- Resim 4.20.** Esnek kullanımlı bir ofis mobilyası tasarımı.....73
(<http://www.openideo.com/>)
- Resim 4.21.** Kitaplık ve oturma elemanı olarak kullanılabilen esnek bir mobilya elemanı.....74
(<http://www.homeharmonizing.com/>)
- Resim 4.22.** Kitaplık ve oturma elemanı olarak kullanılabilen esnek bir mobilya elemanı.....74
(<http://www.homeharmonizing.com/>)
- Resim 4.23.** The Jacop Bookcase isimli Clark Art Center tasarımı modüler bir kitaplık
(<http://www.homedit.com/>).....75

- Resim 4.24.** The Jacop Bookcase isimli Clark Art Center tasarımı modüler kitaplığın farklı kullanım şekilleri.....75
(<http://www.homedit.com/>)
- Resim 4.25.** The Jacop Bookcase isimli Clark Art Center tasarımı modüler kitaplığın farklı kullanım şekilleri.....76
(<http://www.homedit.com/>)
- Resim 4.26.** Natalia Boublik tarafından tasarlanan modüler bir çalışma alanı.....76
(<http://www.designbuzz.com/>)
- Resim 4.27.** Nissan NV2500 Concept mobil ofis tasarımı.....80
(<http://www.carbodydesign.com/>)
- Resim 4.28.** NV2500 Concept mobil ofis yapısının iç – dış mekân görüşleri.....81
(<http://www.carbodydesign.com/>)
- Resim 5.1.** The Blob VB3 mobil ofis tasarım örneği.....87
(<http://ifitshipitshere.blogspot.com/>)
- Resim 5.2.** The Blob VB3 mobil ofis tasarımının kullanım şekilleri.....88
(<http://ifitshipitshere.blogspot.com/>)
- Resim 5.3.** The Blob VB3 mobil ofis tasarımının kullanım şekilleri.....89
(<http://ifitshipitshere.blogspot.com/>)
- Resim 5.4.** The Blob VB3 mobil ofis tasarımının üretim aşamaları.....89
(<http://ifitshipitshere.blogspot.com/>)
- Resim 5.5.** The Blob VB3 mobil ofis tasarımının üretim aşamaları ve taşınma şekli...90
(<http://ifitshipitshere.blogspot.com/>)
- Resim 5.6.** The Blob VB3 mobil ofis tasarımının üretim aşamaları ve taşınma şekli...90
(<http://ifitshipitshere.blogspot.com/>)
- Resim 5.7.** The Blob VB3 mobil ofis tasarımının yapının plan, kesit ve görüşleri...90
(<http://ifitshipitshere.blogspot.com/>)

- Resim 5.8.** Archipod Garden Office Pod mobil ofis örneği.....91
(<http://www.mothertrip.com/>)
- Resim 5.9.** Archipod Garden Office Pod mobil ofis yapısının iç mekân görüşleri...91
(<http://www.mothertrip.com/>)
- Resim 5.10.** Archipod Garden Office Pod yapısının iç – dış mekân görüşleri ve taşınma şekli.....92
(<http://www.archipod.com/>)
- Resim 5.11.** The Orb mobil yapı tasarımı.....93
(<http://ifitshipitshere.blogspot.com/>)
- Resim 5.12.** The Orb mobil yapı tasarımının iç – dış mekân görüşleri.....94
(<http://ifitshipitshere.blogspot.com/>)
- Resim 5.13.** The Orb mobil yapısının dış cephesinde uygulanan çeşitli tasarım örnekleri
(<http://ifitshipitshere.blogspot.com/>).....95
- Resim 5.14.** OfficePOD mobil ofis tasarımı.....96
(<http://www.jazzyliving.com/>)
- Resim 5.15.** OfficePOD mobil ofis tasarımı.....96
(<http://blog.7apps.com/>)
- Resim 5.16.** OfficePOD mobil ofis tasarımının iç – dış mekân görüşleri.....97
(<http://io9.com/>)
- Resim 5.17.** OfficePOD mobil ofis tasarımının iç – dış mekân görüşleri.....98
(<http://io9.com/>)
- Resim 5.18.** Tetra Shed mobil ofis yapısı.....98
(<http://www.pinterest.com/>)
- Resim 5.19.** Tetra Shed mobil ofis yapısının çeşitli modüler birleşim şekilleri.....99
(<http://www.dinorobo.com/>)

- Resim 5.20.** Tetra Shed mobil ofis yapısının iç – dış mekân görünüşleri.....100
(<http://jannieupjur.blogspot.com/>)
- Resim 5.21.** Tetra Shed mobil ofis yapısının iç mekân görünüşü.....101
(<http://rebloggy.com/>)
- Resim 5.22.** H2O yüzen ofis yapıları.....101
(<http://floating-offices.co.uk/>)
- Resim 5.23.** H2O yüzen ofis yapıları.....101
(<http://floating-offices.co.uk/>)
- Resim 5.24.** H2O yüzen ofis yapılarından görünüşler.....102
(<http://cosmonavigator.wordpress.com/>)
- Resim 5.25.** H2O yüzen ofis yapılarından görünüşler.....103
(<http://floating-offices.co.uk/>)
- Resim 5.26.** H2O yüzen ofis yapılarının iç mekân görünüşleri.....104
(<http://www.milliyet.com.tr/>)

GİRİŞ

ÇALIŞMANIN AMACI

Mobil mekân kavramı, teknolojinin gelişmesiyle hayatımızda gün geçtikçe daha çok yer almaya başlamıştır. Sanayi Devrimi ile başlayıp teknolojinin gelişmesiyle günümüze kadar devam eden yenilikler bu kavramının oluşmasında oldukça etkili rol oynamıştır. Günümüzün artan ihtiyaçlarına cevap vermek amacıyla yapılan yenilikler belki de en çok mobil mekân kavramında kendine yer bulmuştur. Özellikle ofislerin her geçen gün değişen gereksinimleri, teknolojik gelişmelerin de etkisiyle ortaya çıkan talepler mobil ofislere olan yönelimin iyiden iyiye artmasına neden olmuştur.

Çalışmanın amacı, gelişen ve değişen teknolojinin beraberinde getirdiği mobil mekân kavramının ofislerdeki yansımalarının ve öneminin iç mekân özelinde araştırılmasıdır. Tek bir odadan başlayarak zamanla daha büyük mekânlara yayılan ofislerin günümüz mobil ofislerine dönüşmesi süreci üzerinde durulacak ve bu süreç içerisinde tasarlanmış örnekler incelenecektir.

Ofis mekânları, birçok insanın yer aldığı ve birbiriyle iletişim halinde oldukları alanlar olmaları sebebiyle doğru şekilde organize edilmesi gereken mekânlardır. Çalışanların ofisten beklentileri, teknolojik faktörler, çevresel ve hatta psikolojik faktörler mobil ofislerin tercih edilmesini kaçınılmaz kılan nedenlerden sadece bir kaçını oluşturmaktadır.

ARAŞTIRMA ALANI VE SINIRLARI

Mobil mekânlar, günümüzde sık sık karşılaştığımız ve güncelliğini asla kaybetmeyen bir konudur. Ağırlıklı olarak konut tiplerinde uygulanmaya başlayan mobil mekân kavramı ofislerde de kendini göstermeye başlamıştır. Çalışanlara sağladığı esneklik, alan kazancı, hareket olanağı, gibi nedenler dolayısıyla da oldukça tercih edilir mekânlar haline gelmişlerdir. Özellikle ofislerin çalışma şekilleri ve çalışan sayısına ek olarak kullanılan ekipmanların yerleşim düzenleri düşünüldüğünde mobil mekân kavramının ofislerde daha işlevsel şekilde kendine yer bulduğunu söyleyebilmemiz mümkün olacaktır. Taşınabilen, yeniden yerleştirilebilen, sökülüp takılabilen mobil ofis

mekânlarının geliştirildiğini de göz önünde bulundurursak alan açısından herhangi bir sınırlama olmadan mekân organizasyonu yapabileceğimizi de anlamamız mümkün olacaktır.

Bu çalışmanın alanı; iç mekân kavramından yola çıkılarak oluşturulan mobil mekân kavramının ofislerdeki yansımasının Avrupa ülkelerinden çeşitli örneklerle incelenmesini kapsamaktadır. Bunun yanında geçmişten günümüze ofislerde meydana gelen değişimler, bu değişimlere neden olan etmenler ve günümüzdeki yansımalarını içermektedir.

Çalışmanın sınırları da bu doğrultuda belirlenmiştir. Avrupa ülkelerinden seçilen, mobil mekânlarda iç mekân organizasyonu ve mobil ofis tasarımları konusunu geliştirebilecek ve ilerletebilecek nitelikte örneklerle desteklemeler yapılmıştır.

YÖNTEM VE TEKNİKLER

Mobil mekânların iç mekân organizasyonu ve mobil ofis tasarımları konulu tez çalışmasında; elde edilecek tüm veriler görsel elemanlarla desteklenmiş ve bu konuyla ilgili yararlanabilecek her türlü yazılı-sözlü kaynak kullanılmıştır.

Genelden özele doğru bir yol izlenmekle beraber, mekân kavramından yola çıkılarak mobil mekân kavramına ulaşılmaya çalışılmış ve bu bağlamda mobil ofis tasarımı örnekleri incelenmiştir. Avrupa ülkelerinden güncel, aynı zamanda tez konusuna fayda sağlayıp ilerletebilecek örnekler seçilerek, mümkün olduğunca görsel verilerle desteklemeler yapılmıştır.

Bu konuyla ilgili yüksek lisans ve doktora tezleri, makaleler, kütüphane kaynakları ve internet verilerinden yararlanılmıştır. Elde edilen sözlü, yazılı ve görsel verilerin analizi yapılmış ve uygun şekillerde bir araya getirilerek tez çalışması oluşturulmuştur.

SONUÇ

Günümüz tasarım anlayışına ve ilerleyişine ayak uydurmaya çalıştığımız şu günlerde sağlanan ilerlemeler ile değişen talepler nedeniyle mobil mekân kavramı iyiden iyiye hayatımızda kendine yer bulmuştur. Sahip olduğu özellikler sayesinde bizlere sağladığı esneklik, süreklilik ve kolaylık ile tasarım ve mekân organizasyonu açısından mümkün olduğunca özgür olmamıza imkân tanımaktadır. Konutlarda rastladığımız mobil mekân kavramı; ofislerde daha çok görülmeye başlanmış ve harekete imkân sağlamaları sebebiyle daha çok benimsenmiştir. İnsanların günlerinin büyük bir kısmını da bu mekânlarda geçirdikleri göz önünde bulundurulursa bu tür mekânlara olan eğilimin neden kaçınılmaz olduğu daha net anlaşılacaktır.

Ofislerin günlük koşuşturmasında ve yaşanan iş yoğunluğunda iç mekân organizasyonu daha da önem kazanmaya başlamıştır. Özellikle hareketliliğin çok fazla yaşandığı ofis mekânlarında, çalışanların ihtiyaçları, ofis mobilyaları ve zamanla oluşabilecek muhtemel değişiklikler gibi faktörler mobil ofis iç mekân tasarımında esnekliğin ve işlevselliğin tasarımın ana kriterleri olmalarına neden olmuştur.

Çalışmada zaman, hareket, esneklik ve işlevsellik kavramları üzerinden araştırılan mobil ofisler; gelişime açık ve mobil mekân anlamında ilerletilebilir örnekler olmaları sebebiyle Avrupa'dan seçilen örnekler yardımıyla incelenmişlerdir.

1.BÖLÜM

“MOBİL MEKÂN” TANIMI VE TARİHSEL GELİŞİM SÜRECİ

1.BÖLÜM: MOBİL MEKÂN TANIMI VE TARİHSEL GELİŞİM SÜRECİ

Bu bölümde; mobil mekân kavramı ve tarihsel gelişim süreci başlığı altında mekân kavramının oluşması ve tanımı, mobil yapıların ortaya çıkışı ve tarihteki yeri incelenecektir.

1.1. KAVRAM OLARAK MEKÂN

‘Mekân’ sözcüğü Arapçadan dilimize geçen ve ‘kevn’ yani ‘oluş’ kökünden türeyen bir sözcüktür. ‘Kevn’ varoluş, oluş, olmak gibi farklı anlamlara karşılık gelmektedir. Kök anlamı; “olayın geçtiği yer, oluş yeri, varoluş yeri” olarak tanımlanabilir (Yavuz, 2005, s. 8). ‘Mekân’ sözcüğünü; insanı çevreden belli ölçüde ayıran ve içinde eylemlerini sürdürmesine elverişli olan boşluk, boşun olarak da tanımlayabilmemiz mümkündür (Hasol, 2005, s. 313).

Mekân kavramı; tek bir tanımla sınırlandırılmayacak kadar kapsamlı ve çeşitli açılardan incelenmesi gereken bir konudur. Bulunulan zamanın da etkisiyle ifade ve biçim değişikliklerine uğrayarak birçok tanımı yapılmış ve günümüze değin süregelen bir konu halini almıştır. İlk kuramcılar mekân kavramını, örneğin Vitruvius mimari temeli esas alarak amaca uygunluk (fonksiyon), güzellik (biçim, estetik) ve doğruluk öğelerinden kurulu bir üçlü bütün olarak tanımlamıştır (Tuncel, 2007, s. 1).

Özellikle 19. ve 20. yüzyıllarda ağırlık kazanan düşünceler ve beraberinde ortaya çıkan görüşler, “mekân” konusundaki eğilimlerin gittikçe yoğunlaşmasına neden olmuştur. Doğulu ve Batılı birçok filozof ‘mekân’ kavramına yeni anlamlar yüklemeye çalışmışlardır. Batılı filozofların başında gelen Martin Heidegger ‘mekân’ın insanla olan bütünlüğünden ve kopmazlığından bahsetmekte, ‘mekân’ kavramına varoluşsal anlamlar yüklemektedir (Yavuz, 2005, s. 9).

Geniş bir açıdan bakıldığında, mekân kavramının oluşmasında tek bir etkinin var olmadığı, bu oluşum sürecinde başta kişiler ve sosyal- kültürel yapıları olmak üzere, çevresel ve fiziksel faktörlerin de önemli etkilere sahip olduğu görülmektedir. Zaman boyutundan bakıldığında ise; çağın da getirdiği etkilerle ‘mekân’ kavramının zaman kavramıyla birlikte düşünülmesinin daha uygun olacağı anlaşılmaktadır. Bu açıdan ele

aldığımızda buldukları çağın bilgi birikimleri, sınırları düşünüldüğünde dönemin filozoflarının mekânı ele alış biçimlerinin değişimler gösterdiğini anlamamız mümkündür. Örneğin; Yunanlı filozoflar ‘mekân’ı bir objenin yansıması olarak ele almışlardır. Parmenides’a göre ‘mekân’ hayal edilemeyen, bu nedenle yaşamayan, geçici bir durum iken; Leucippos’a göre ‘mekân’ yaşayan bir varlık olmamasına rağmen bir gerçekliktir. Plato ise geometriyi ‘mekân’ın bilimi olarak kabul ederken, öğrencisi Aristo için ‘mekân’ tüm yerlerin bir toplamı, yönlerle ve niteleyici donanımlarla hareketli bir alandır (Yavuz, 2005, s.15).

Mekân kavramı yıllar boyunca psikoloji, sosyoloji, bilim ve felsefe gibi çeşitli alanlarda birçok filozof tarafından incelenmeye devam etmiştir. Mimari olarak ‘mekân’ özellikle Bruno Zevi ve Norberg Schulz olmak üzere Geoffrey Scott, Sigfried Giedion gibi önemli mimarlık tarihçilerinin fikirleri ve görüşleri sayesinde mimarlık düzen ve oranların araştırılması olmaktan daha öte bir anlam kazanarak üç boyutluluğun mekânsal niteliği ile kavranmasına yönelik bir geçiş hâlini almıştır (Yavuz, 2005, s. 18).

Norberg Schulz ‘mimari mekân’ı insanın ‘varoluşsal mekân’ı olarak kabul etmektedir. Daha geniş kapsamda bakıldığında Schulz, ‘mimari mekân’ın, gerek bir insanın yaşamı boyunca, gerekse nesiller boyunca içinde yaşanması ve algılanmasındaki sürekliliği ile oluşan, fiziksel boyutlarının çok ötesindeki boyut ve anlamları olduğunu ortaya koymaktadır (Norberg-Schulz, 1971, s. 47).

Bruno Zevi de, Norberg Schulz ile aynı açıdan düşünmekte ve ‘mimari mekân’ı durağan bir olgu yerine, zaman ve hareket faktörlerinin sürekliliği çerçevesinde, içinde geçen yaşamsal deneyim olarak kabul etmektedir. Zevi şu şekilde devam etmektedir; “Bir yapıtın mekân olarak değerlendirilebilmesi kapsadığı iç mekânın gerçeklerine bağlıdır. Bu gerçekler kararlayıcı nitelikte ise ve iç mekân varlığını ispatlıyorsa, sözü geçen yapıtın mekân değeri geçerlidir” (Zevi, 1993, s. 12).

Bir başka mimar kuramcı Francis D.K. Ching ise; ‘mekân’ hakkında şu sözleri söylemektedir; “Mekân sürekli olarak varlığımızı sarıp sarmalar. Mekânsal hacim boyunca hareket eder, biçim ve nesnelere görünür, sesleri duyar, esintiyi hisseder ve bahçede açan çiçeklerin kokusunu alırız. Mekân, ahşap ve taş gibi maddesel bir özdür. Ancak doğası gereği biçimsizdir. Onun görsel biçimi, ışık kalitesi, boyutları ve ölçeği

toplam biçimin elemanları tarafından tanımlanan sınırlarına bağlıdır. Mekân, kavranıp çevrelendikçe ve bir kalıba sokulup biçimsel elemanlar tarafından düzenlendikçe mimarlık varlık kazanır” (Ching, 2011, s. 92).

‘İç mekân’ kavramını ele aldığımızda ise, karşımıza mekânı oluşturan kabuğun 3 temel öğeden meydana geldiği ortaya çıkmaktadır:

- Tavan
- Duvar
- Döşeme

Mimarinin temel kavramında ‘mekân’ vardır. İnsanların eylemlerini içerecek olan kapalı alanların yaratılmasında öncelikli olarak içinin oluşturulması, mekânın yaratılması esas olarak alınmaktadır. Mekânı oluşturan kabuk dış mekân ile bir ilişki oluşturmakta ve böylelikle iç- dış mekânların bütünleşmesine olanak sağlamaktadır. Tavan, duvar ve döşemenin içten dışa, dıştan içe olan devamlılığı, algılama sınırını büyütürken mimari oluşumda, iç mekân ve dış mekân bütünlüğünün oluşmasını kolaylaştırmaktadır (Tuncel, 2007, s. 9).

Sonuç olarak; ‘mekân’ kavramı çağlar boyunca birçok felsefeci tarafından incelenmiş, çeşitli fikirler elde edilmiştir. Çok kapsamlı ve ucu açık bir kavram olması sebebiyle net bir tanım yapılamamıştır, fakat insan duyularına ve zamana bağlı olarak değişen, algısal, görelî, kültürel ve sosyal boyutlara göre değişim gösterebilen, yaşayan bir kavram olduğu konusunda ortak bir paydaya ulaşılabilmesi mümkün olmaktadır.

1.2. MOBİL MEKÂN TANIMI

“Mobil” kelimesi; taşınabilen, hareket edebilen, sökülüp takılabilen, gibi çeşitli anlamlar taşımaktadır. “Mobil mekân” kavramı ise; hareket edebilen, taşınabilen mekânlar anlamına gelmektedir (Tuncel, 2007, s. 120).

Mobil yapılar bir araç yardımıyla taşınabilir ya da kendileri hareket özgürlüğüne sahip olabilen mekânlardır. Bir alanda sürekli olarak sabit bulunmayan yapılardır. Hareketli ve taşınabilir yapılardan bahsettiğimizde genellikle akla ilk gelen örneklerden bazıları

karavanlar, konteynırlar, prefabrik konutlardır. Daha geniş bir perspektiften bakıldığında; yatları bile bu örneklerin içine dâhil edebilmemiz mümkün olacaktır.

Mobil kavramının hayatımıza girişı eski çağlardaki ‘göçebelik’ kavramıyla başlamış ve özellikle son yıllardaki hızlı ilerleyişıyle daha yoğun bir şekilde hissedilir olmuştur. Başta hareket özgürlüğü sağlamaları, bunun yanı sıra kolay taşınabilmeleri, kolay kuruluma olanak tanınmaları, gerektiğinde ek parçalarla büyütölüp küçültülebilme gibi avantajlar sağlamaları ve belirli bir alanda bulunma zorunluluğu gibi problemler yaratmamaları sebebiyle tercih edilmektedirler. Çağımızın önemli bir parçası olan zamanın, dolayısıyla hız faktörünün hayatımızdaki yeri düşünöldüğünde; mobil kavramının insanlara sağlamış olduğu faydaları anlamamız mümkün olmaktadır.

Bütün olarak hareket ettirilebildikleri gibi daha büyük hacimlere sahip olan yapılarda modüler parçalar hâlinde taşınabilmeleri de söz konusudur. Kendi hareket kabiliyetine sahip olanlarda ise bu tür problemler oluşmamaktadır. Bünyelerinde mevcut olan sistemler sayesinde kolaylıkla yer değıştirmelerine olanak sağlanmaktadır (Tuncel, 2007, s. 120).

Bunlara ek olarak hafif olmaları ve belirli mekânda sabit olarak konumlandırılma zorunlulukları olmaması sebebiyle; doğal afetlere de oldukça dayanıklı yapılardır. Ayrıca mobil yapılar; kolay ve hızlı bir şekilde kurulabilmeleri sayesinde afet öncesi ya da afet sonrası kullanıma da uygun tasarımlardır.

Genellikle fabrikasyon olarak üretilen mobil mekânlar mevcuttur; fakat kullanıcı ihtiyaçları, iklim, işlev ve diğer başka kıstaslar nedeniyle özel tasarım mobil yapılar da üretilebilmektedir. Taşınabilir olmaları sebebiyle de daha akılcı ve pratik çözümlere olanak sağlamaktadırlar. Bu mekânlar, görünömleri ve işlevleri açısından da daha özgür tasarımlar olarak nitelendirilebilirler. Ancak başka bir alana taşındıklarında tekrar aynı verimin alınabilmesi için, doğru adımlarla ve doğru kararlarla gereksinimlere en uygun tasarımın yapılması gerekmektedir. Son zamanlarda mimari kaygıların artması nedeniyle, bu konu üzerinde daha da yoğunlaşmaktadır. Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte elde edilen imkânlar sayesinde her geçen gün daha akılcı, işlevsel, ergonomik ve estetik kaygıların da barındığı tasarımlar oluşturulmaktadır (Tuncel, 2007, s. 113).

Zaman kavramının oldukça değerli olduğu günümüzde çoğu açıdan kolaylık sağlamaları ve gelişen teknolojinin bize sağladığı yeniliklere açık olmaları sebebiyle mobil mekânların güncelliklerini koruyarak gelişmeye devam edeceği yönünde ilerlemeler görülmektedir.

1.3. MOBİL MEKÂNLARIN TARİHSEL GELİŞİM SÜRECİ

“Beş milyon yıldır dünyada ikamet eden insanoğlunun ortaya çıkışından Sanayi Devrimi’ne kadar olan devre, ikiye ayrılmaktadır. İnsanın göçebe olarak yaşamını sürdürdüğü devir ‘maji’ devri, yerleşik düzene geçtiği devir ise ‘mitos’ devri olarak adlandırılır” (Seçer, 2006, s. 45).

İlk ortaya çıkan mekân kavramı ‘barınak’ olmuştur. ‘Maji’ devrinde mağaralar, ağaç kavukları barınak olarak kullanılmıştır. ‘Maji’ devrinin ikinci aşamasında ise insanoğlunun kendi gerçekleştirdiği çadır ve kulübelere ortaya çıkmıştır. İkinci devir olan ‘mitos’ devrinde ise önce tek aile toprağa yerleşmiş, daha sonra zamanla köy ve şehirler ortaya çıkmıştır (Seçer, 2006, s. 45).

Geçmişten günümüze mekân kullanımının, toplumların ve bireylerin gereksinimlerini karşılayacak biçimde kurgulanmış olduğu görülmektedir. İnsanın gelişim sürecinde ve toplumları etkileyen değişimlerde mekân kavramı, kurgusu, yapısı ve kullanılan malzemeler ile değişimlere paralel olarak biçimlendirilmiştir. Bu değişimlerin, tasarım alanında da çağın gerekliliği olan yaklaşım ve yöntemlerle yorumlandığı anlaşılmaktadır (Seçer, 2006, s. 46).

Eski çağlardan bu yana insanlar zorlu yaşam şartlarına ayak uydurmak amacıyla sürekli olarak barınmaya gereksinim duymuşlardır. Arazi koşulları, iklim, barınma, avlanma ve korunma, gibi ihtiyaçlardan dolayı da sık sık konum değiştirmek zorunda kalmışlardır. Bu nedenle, hem kolay hareket edebilmelerine olanak tanıyacak hem de hızlı bir şekilde toparlanıp yer değiştirmelerini sağlayacak bir sistem geliştirmeleri kaçınılmaz olmuştur. O dönemin şartları düşünüldüğünde en uygun ve en verimli barınma yapısının ‘çadır’ olduğu görülmektedir (Resim 1.1.). Bunun yanı sıra aynı yapılarda yaşadıkları için konfor faktörü de bu sistemleri oluşturmalarında önemli bir yer tutmuştur. Zamanla

toprak, iklim gibi faktörleri anlamalarıyla yerleşik düzene geçmişlerdir, fakat bu sayede sabit mimarinin sağladığı avantajlar da anlaşılır olmuştur.

Resim 1.1. Eski zamanlarda barınma amaçlı kullanılan bir çadır örneği ve taşınma şekli
(<http://tr.wikipedia.org/>)

Bazı mimari formlar bir yerden bir yere taşınmak ya da özel olarak bir başka yere yerleştirilmek için tasarlanmışlardır. Mobil yapılar, kurulum şekilleri nedeniyle geçici olarak nitelendirilirler ancak kullanım yönüyle geçici değildir. Mobil yapılar aslında kendi içlerinde aitlik duygusunu taşımaktadırlar. Bu yüzden sabit yapılara oranla yaratıcılığı kullanma potansiyeli daha yüksektir. Mobil konutların en etkili avantajı; geri dönüşümlü kaynakları en iyi şekilde kullanmalarındadır. Mobil konutların geri dönüşümlü malzemeleri kullanması, oluştukları zaman dilimi içerisindeki kısıtlı kaynaklardan en etkili şekilde yararlanmayı sağlamıştır (Tuncel, 2007, s. 14-15).

Mimarlık her ne kadar kalıcılık ve süreklilikten bahsetse de, insanlığın tarihinde göçebelik vardır. İnsanlar kendilerine konut yapmaya başlamadan önce yeryüzünün tamamını ev olarak kabul etmişler, koşullar ve ihtiyaçlar doğrultusunda yer değiştirmişlerdir (Tuncel, 2007, s. 14-15).

İlk olarak ‘çadır’ ögesi ile konutta ortaya çıkan ‘mobil’ kavramı daha sonraları teknolojik gelişmeler ve esneklik gibi etmenlerin, insan ihtiyaçlarıyla birleşerek fonksiyon değişikliğine uğraması ile farklı yapılarda da görülmeye başlanmıştır.

1.4. SANAYİ DEVRİMİ VE MOBİL MEKÂN TANIMINA ETKİLERİ

18. yüzyılda başlayıp 19. yüzyılın ortalarına kadar süren Sanayi Devrimi, “teknolojinin, endüstriyel üretimin ve ulaşım olanaklarının gelişmesi ile birlikte birçok alanda yaşanan köklü değişim” olarak tanımlanmaktadır. Sanayi Devrimi; teknoloji, üretim, ekonomi, toplumun sosyal-kültürel yapısı, sanat ve mimarlık gibi birçok alanda önemli değişimlerin ve yaklaşımların ortaya çıkmasına neden olmuştur (<http://www.restoraturk.com/>).

1765 yılında James Watt tarafından buharlı makinelerin bulunması ve devamında bu makinelerin kullanılmaya başlanması ile Sanayi Devrimi başlamıştır. 1830 yılından sonra yoğunlaşan demiryolları o dönem için ulaşımında kolaylık sağlamaları sebebiyle bu devrin getirdiği yenilikleri daha geniş alanlara taşımada etkili olmuştur. Bunun beraberinde tarım alanında da artan makine kullanımı, daha az iş gücüne ihtiyaç duyulmasını sağlamış ve kırsal kesimlerde yaşayan nüfusun kentlere yönelmesine neden olmuştur (<http://www.restoraturk.com/>).

Üretimde makinelerin kullanılması, beraberinde seri üretim ve standartlaşma kavramını getirmiş ve bu durum üretim alanında önemli değişimlere yol açmıştır. Bu değişimler, Avrupa ekonomisinin de köklü bir biçimde yeniden yapılanmasına neden olmuştur. Üretimde fabrika sisteminin gelişmesi, ekonomik sistemi tamamen değiştirmiş ve bir anlamda özerkleşen bir ekonomik sistem oluşturmuştur. Bu gelişmeler, tüm ticari kısıtlamaların kaldırıldığı, üretim ve ticaretin tümüyle arz-talep ilişkilerine bağlı olduğu yeni bir ekonomik sistemin habercisi olarak düşünülebilmektedir. Yeni endüstrinin kurulması, ayrıca toplumda aristokrat sınıfı kadar maddi birikimi olan, fakat sahip olduğu gücü soydan değil ekonomik güçten alan, içinde tüccarlar ile sanayicilerin bulunduğu yeni bir toplumsal sınıfın yani burjuva sınıfının oluşmasına sebep olmuştur (<http://www.restoraturk.com/>).

Bunun yanı sıra endüstrinin her geçen gün gelişmeye devam etmesi ve beraberinde teknolojinin de büyük bir hızla gelişim göstermesi, 19. yüzyılın sonlarından başlayarak 20. yüzyılda teknolojinin daha ön plana çıkmasına neden olmuştur. Yeniliklerin başka yenilikleri doğurmasıyla özellikle mimari ve yapı anlamında yeni sistemlerin

geliştirilmesi ve mümkün olduğunca kullanılmaya çalışılması ile ilerlemeler hız kazanarak devam etmiştir. (Akgül, 2006, s. 5).

Sağlanan bu gelişmelerle birlikte, sosyal, kültürel, zaman, ergonomi ve fonksiyon gibi sebeplerin de konuya dâhil olmasıyla ihtiyaçlar da değişmeye başlamıştır. Gittikçe azalan alanlar ve zaman faktörünün insanlar için değer kazanması dolayısıyla teknolojinin de sağladığı olanaklar doğrultusunda ‘mobil mekân’ kavramı ortaya çıkmıştır. Günlük hayatın koşuşturmasında zamanı daha iyi kullanmamızı sağlayacak, aynı zamanda fonksiyonel açıdan da gereksinimlerimize cevap verecek yapılara duyulan ihtiyaç kaçınılmazdır.

Teknolojik gelişmenin sağladığı ulaşılabilirlik ve erişilebilirlik sonucunda kazanılan hareket özgürlüğü insanı fiziksel anlamda edilgen, zihinsel açıdan ise etken bir hale getirmektedir. Kas gücü yerine beyin gücünün üretimde hâkim olduğu bilgi çağında, insanın hareket özgürlüğü zihinsel boyutta artış göstermiştir. Bu durum mobilitenin teknolojik bir değerlendirme üzerinden ele alınmasının sonucudur (Akgül, 2006, s. 6).

Güçten ve zamandan sağlanan kazanım insanın doğa içindeki yetilerinin yitirilmesine denktir. Bu kazanım ve kayıp ilişkisi dışında, insanın kendini konumlandıracağı bir yer arayışı mobilitenin oluşmasında etkili olmaktadır. Eski çağlardan beri insan kendisi için uygun bir yer arayışı içerisindeydi. Bu arayış, yani barınma ihtiyacı, insanın en temel gereksinimlerinden biridir. Bilgi çağı olarak adlandırılan günümüzde, insanın içinde bulunduğu bilgi kaosundan ötürü, kendisi için yer arama uğraşı farklı bir boyut kazanmıştır. Toplumsal çözümler ve yeniden yapılanmalar, savaşlar, felaketler ve kişinin giderek toplumdan kendini soyutlamasına sebep olan teknolojik gelişmeler aidiyet kavramının sorgulanmasına ve aidiyet arayışı içerisinde pek çok insanın hiçbir yere bağlı olamamasına sebep olmaktadır. Hiçbir yere bağlı olmamaktan kaynaklanan mobilite, bazı durumlarda bir tercih nedeni olurken bazen de zorunluluktan kaynaklanmaktadır. Evsizlik, göçmenlik, mültecilik ve felaketzedelik durumları ortaya çıkmaktadır (Akgül, 2006, s. 6).

İlk çağlarda daha çok barınma açısından ‘mobil mekân’ kavramı kullanılmaktayken; son yıllarda bu kavram ofisler gibi çalışma alanlarında da duyulmaktadır. Mobil mekânların sahip oldukları hareket özgürlüğü ve işlevsellik, gelişime açık yapılar olduğunu

kanıtlamıştır. Son zamanlarda tasarlanan yapılardan bu ilerlemeyi gözlemlememiz mümkün olmaktadır.

1.5. BÖLÜM SONUCU

Bu bölümde; mobil mekân kavramının ortaya çıkışı ve tarihsel gelişimi başlığı altında mekân kavramından yola çıkılarak, öncelikle mobil mekân kavramının oluşması ve tarihteki örneklerle gelişim süreci anlatılmıştır. Mobil mekân kavramının temelini oluşturan çadır yapısından başlanarak Sanayi Devrimi'nin de etkisiyle meydana gelen değişimler ve gelişimler incelenmiştir. Sanayi Devrimi sonucunda üretimde meydana gelen artış ve devamında oluşan ticaret kavramı, insana olan ihtiyacı da artırmıştır. Zamanla kurulan fabrikalar, iş yerleri ve ofis sayılarındaki artış, bu mekânlarda çalışacak eleman ihtiyacını doğurmuş, sonucu olarak da büyük şehirlere olan göçler çoğalmış ve barınma problemleri ortaya çıkmıştır. İlk zamanlarda barınma ihtiyacı ile ortaya çıkan 'mobil mekân' kavramı, sağlanan gelişmelerle ilerleyişini sürdürmüş ve birçok alanda kullanım sağladığı gibi, ofis yapılarında da kendini göstermiştir. Bu bağlamda, ikinci bölümde mobil mekân tipleri örneklerle detaylı olarak incelenecektir.

2.BÖLÜM

MOBİL MEKÂN TIPLERİ

2.BÖLÜM: MOBİL MEKÂN TIPLERİ

Günümüzün yaşam koşulları ve teknolojik gelişmeler göz önüne alındığında; konutlarda, yardım birimlerinde, geçici çalışma alanlarında, ofis gibi yapılarda mobil mekân tipleri tercih edilmektedir. Kolay taşınabilme-kurulabilme, genişletilebilme ve kimi zaman da değiştirilebilmeleri nedeniyle yeniliklere olanak sağlamaktadırlar. Fakat karayolunda sökülmeden taşınacak mobil yapıların genişliğinin 210 cm'yi geçmemesi gibi bir zorunluluk söz konusudur. Bu nedenle tüm yapı tipleri için ihtiyaca daha uygun, daha kullanışlı mekânlar elde edebilmek adına açılır-kapanır sistemler geliştirilmiştir (Tuncel, 2007, s.112).

Mobil yapılarda mekânın her metrekaresinin değerli olması sebebiyle olabildiğince mantıklı ve gereksinimlere yönelik tasarımlar yapılması önem taşımaktadır. Mümkün olduğunca her boşluğun değerlendirildiği, depolama alanlarının yerlerinin doğru olarak karar verildiği, çok amaçlı kullanım sağlayan ve malzeme bakımından da doğru seçimlerin yapıldığı tasarımlar söz konusu olmalıdır.

Bunların yanı sıra, mobil yapıların malzeme seçimlerinin doğru yapılması mekân değişimi, kurulabilirlik ve taşınabilirlik açısından kolaylık sağlamaktadır. Buldukları iklim koşulları göz önünde tutularak üretim teknikleri ve malzeme seçimleri belirlenmeli, bu seçimler uzun vadede mobil yapının dayanımını sağlayacak nitelikte olmalıdır (Tuncel, 2007, s. 120).

Bu bölümde sırasıyla taşınabilir, yeniden yerleştirilebilir ve sökülüp – takılabilir yapılar üzerinde durularak, mobil mekânların daha detaylı incelenmesi sağlanacaktır.

2.1. TAŞINABİLİR YAPILAR

Bu tipte ana tema; yapının bir bütün halinde bir yerden başka bir yere taşınabilmesidir. Bazıları, strüktürlerine dâhil olan nakil elemanları (tekerlekler vb.) sayesinde çekilerek ya da itilerek istenilen yere taşınabilmektedirler. Bu tipte mobil yapının strüktürü ile birlikte taşınmasına yardımcı olan parçalar strüktürden ayrılamaz hâle gelmektedir. Bazen dışarıdan bir güç yardımı ile (iterek, çekerek ya da taşınarak) bazen de kendi

güçleri ile (motor gücü) hareket ettirilmektedirler. Örneğin; karavanlar bu gruba girmektedirler (Resim 2.1., Resim 2.2. ve Resim 2.3.) (Tuncel, 2007, s. 126).

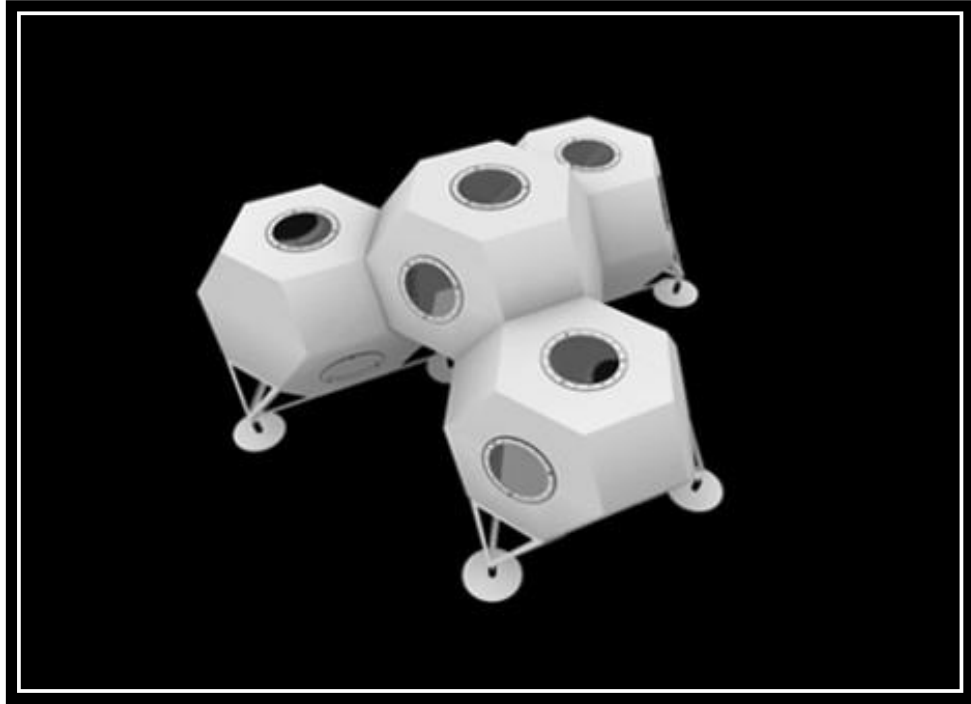

Resim 2.1. ve Resim 2.2. Robert Williams tasarımı Forfreedom Caravan
(<http://www.designbuzz.com/>)

Resim 2.3. Christian Susana tasarımı Colim (colors of life in motion) adı verilen taşınabilir bir mobil yapı örneği

(<http://www.designbuzz.com/>)

Resim 2.4. N55 yapısının görünümü

(<http://www.tinyhousedesign.com/>)

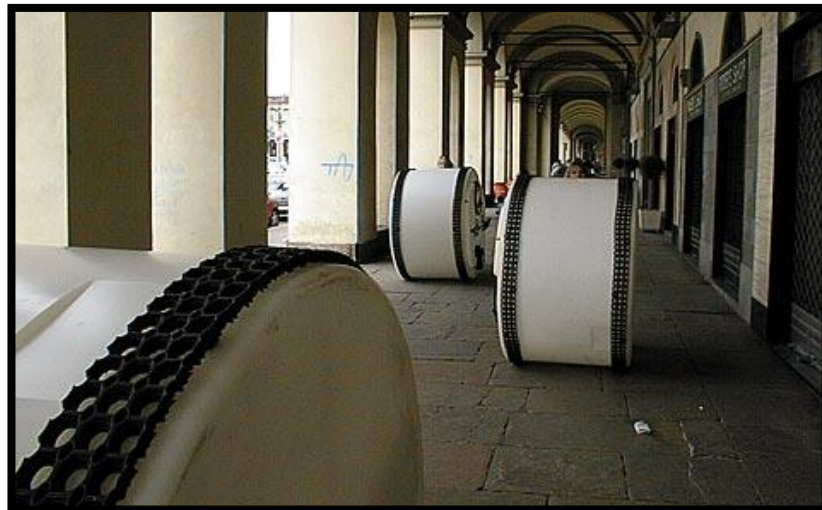
Mobil karavan fikrinden yola çıkılarak tasarlanan bir diğer örnek de N55 yapısıdır. 1994 yılında Kopenhag şehrinde, Norre Farimagsgade (55)'in öncülüğü ile ticari özelliği olmayan bir sergi alanı ve laboratuvar oluşturulmuştur. N55 yapısı bu işbirliği sonucunda ortaya çıkmıştır (Resim 2.4. ve Resim 2.5.). 1996 yılında Kopenhag'ın merkezinde yer alan bir apartmanda birlikte yaşamaya başlayan bir dizi insan, yeni bir yapı inşa etmeye çalışmışlardır. Bu yapıda kendi günlük hayatlarını işbirliğine ve halka açık bir platform olarak düşünmüşlerdir. N55 spaceframe (üçgenleme sisteminin üç boyuttaki hâli) inşası, 2000 yılında liman bölgesinde yapılmıştır. 2004 yılına kadar yerel girişimler ve müdahaleler için bir başlangıç noktası, gruplar için çalışma alanı ve yaşam alanı olarak kullanılırken, şu an sadece bir yaşam alanı olarak hizmet vermektedir (Siegal, 2008, s. 82-83).

Resim 2.5. N55 yapısının görünümü

(<http://www.tinyhousedesign.com/>)

N55, birlikte çalışmak isteyen, yaşam alanlarını, ekonomilerini ve üretim araçlarını paylaşmak isteyen kişiler için oluşturulan bir platformdur. Bu tasarım, kullanan kişilerin özellikleri ve davranışlarıyla da bağlantılı olarak, dünyadaki birçok duruma uyum sağlayabilen bir yapıya sahiptir (Siegal, 2008, s. 82-83).

Resim 2.6. Snail Shell System taşınma şekli

(<http://www.n55.dk/>)

Taşınabilir yapılara verilebilecek bir diğer örnek de Snail Shell System'dir. Snail Shell System, hem kara hem de su ile uyumlu bir yapıya sahip olması sebebiyle, çeşitli ortamlarda insanlar için hareket özgürlüğü sağlayan düşük maliyetli bir sistemdir. Tek kişilik bir mekân yaratmakta (Resim 2.7.) ve yine tek kişi tarafından bir tekerlek gibi yuvarlanarak taşınabilmektedir (Resim 2.6.) (Siegal, 2008, s. 90-91).

Resim 2.7. Snail Shell System taşınabilir mobil yapısının kullanım şekilleri

(<http://www.tinyhousedesign.com/>)

Su üzerinde bir uçurtma tarafından çekilerek yer değiştirmesi sağlanabildiği gibi; bir kürek yardımıyla adeta bir gemi ya da feribot gibi de hareket ettirilebilmektedir. Göller, nehirler, liman bölgeleri ve denizlerde demirlenmiş olarak bulunabilmektedir. Karada ise, ormanlara, parklara ve şehir içinde uygun olan alanlara konumlandırılabilir. Snail Shell System yapısı çok az yer kaplamakta ve uygun bir düzen içinde öngörülen

alana kolaylıkla yerleştirilebilmektedir. Sadece giriş bölümü dışarıda kalacak şekilde toprağa gömülmesi mümkündür. Ayrıca mevcut binaların içinde rahat bir alan olarak da işlev görebilmektedir (Siegal, 2008, s. 90-91).

Geçici olarak bir topluluk yaratabilmek için; elektrik kabloları ve telekomünikasyon hatları gibi çeşitli mevcut birimler yapıya bağlanabilmektedir. Özel olarak güneş sistemi, rüzgâr türbini ya da ısı yalıtımlı cihazlar eklenerek kendi enerjisini temin edebilmektedir (Siegal, 2008, s. 90-91).

Snail Shell System bir depolama ünitesi olarak kullanılabilceği gibi küçük yüklerin taşınabilmesine aracı bir birim olarak da kullanmaya uygun bir yapıya sahiptir (Siegal, 2008, s. 90-91).

2.2. YENİDEN YERLEŞTİRİLEBİLİR YAPILAR

Bu tipteki mobil yapılar, bölümler hâlinde taşınmaktadırlar. Yerleştirilecekleri yerdeki şartlara göre monte edilmektedirler. Hemen hemen tüm parçaları taşınabilir özellikte olup, ancak bazı durumlarda strüktür de parçalanarak taşınır duruma getirilmektedir (Resim 2.8. ve Resim 2.9.). Bu tipi diğerlerinden ayıran en büyük özellik; daha büyük alanlar oluşturulmasına izin vermesidir (Tuncel, 2007, s. 129).

Resim 2.8. Yeniden yerleştirilebilir mobil yapı örneği

(<http://www.diytrade.com/>)

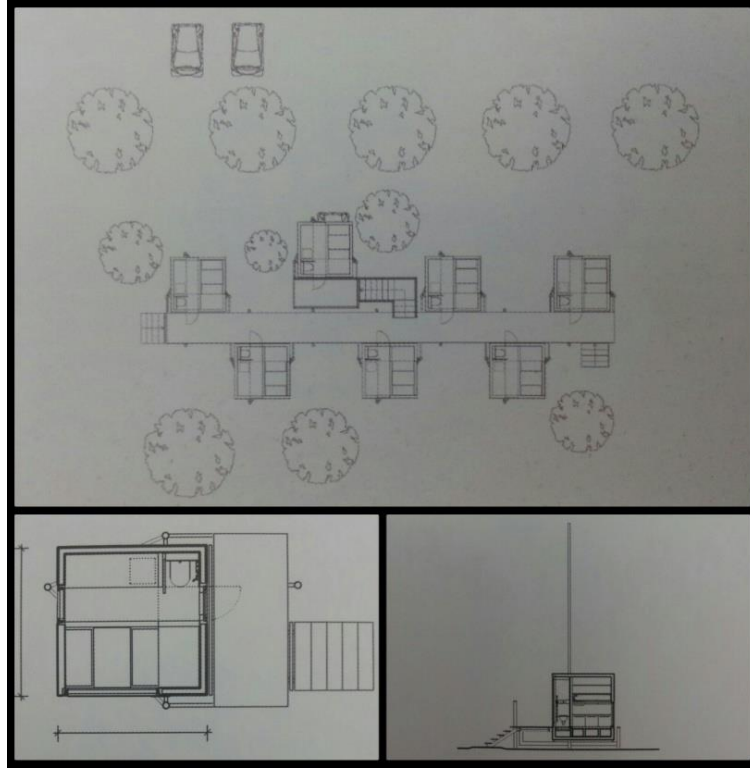
Resim 2.9. Yeniden yerleştirilebilir mobil yapı örneği

(<http://tripwow.tripadvisor.com/>)

Bu tür yapılara diğerk bir örnek de “The Micro – Compact Village” yapısıdır. Micro – Compact Village adından da anlaşılacağı gibi yerleştirilmeleri ve sahip oldukları konsept sebebiyle adeta ufak bir köy görünümüne sahiptir (Resim 2.11.). İleri teknoloji ve düşük enerjinin kullanımı birleştirilerek, taşınabilir ve hafif yedi adet mikro-kompakt parçadan oluşturulan bir alandan bahsetmemiz mümkündür (Siegal, 2008, s. 78-81).

Micro – Compact Home tasarımı İngiliz Mimar Richard Horden tarafından yapılmıştır. Horden bu alanı değerlendirmek adına Münih Teknik Üniversitesi’nden seçmiş olduğu altı adet özel öğrenci ile bir çalışma gerçekleştirmiş ve öğrencilerden 2005 - 2006 kış dönemi içinde bu küplerde yaşamalarını istemiştir (Siegal, 2008, s. 78-81).

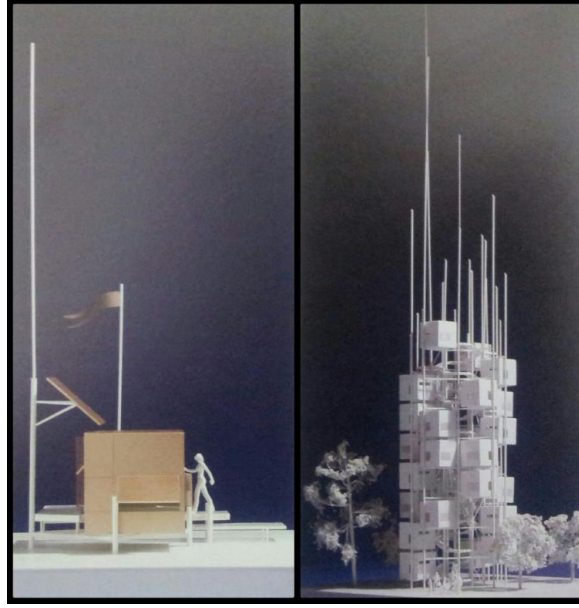
Richard Horden ve Horden Cherry Lee ile Alman araştırmacı Mimar Lydia Haack + Hoepfner Mimarlarının birlikte gerçekleştirdikleri yaklaşık dört yıl süren araştırmalar sonucu birçok ilerleme kaydedilmiştir. Bu süre içinde Lydia Haack, üniversitenin Mimarlık ve Ürün Tasarımı Enstitüsü’nde Profesör Horden’in yardımlarıyla ders vermiş ve öğrencileri ile M-CH Projesi üzerindeki çalışmalarına devam etmişlerdir (Siegal, 2008, s. 78-81).

Resim 2.10. Micro-Compact Village plan ve kesit görünüşleri

(Siegal, 2008, s. 78, 80).

Yerleşim düzeni açısından geleneksel Japon çay evi mimarisinden etkilenerek tasarlanan bu yapılar topluluğu, kendi içinde bölgelere ayrılmıştır (Resim 2.10). Yapıda; tuvalet, duş ve mutfaktan oluşan bir ıslak hacim alanı bulunmaktadır. Merkez eksenini hem giriş hem de mutfak dolaşım alanı görevini üstlenmektedir. Bunun yanı sıra; alt katta bulunan yemek yeme alanına servis fonksiyonu sağlayan bir alan da bulunmaktadır. Asma katta ise ranzadan oluşan iki kişilik bir uyku alanı bulunmaktadır. Yemek yeme alanının değiştirilmesi ile de iki kişilik bir uyku alanı daha oluşturulabilmektedir (Siegal, 2008, s. 78-81).

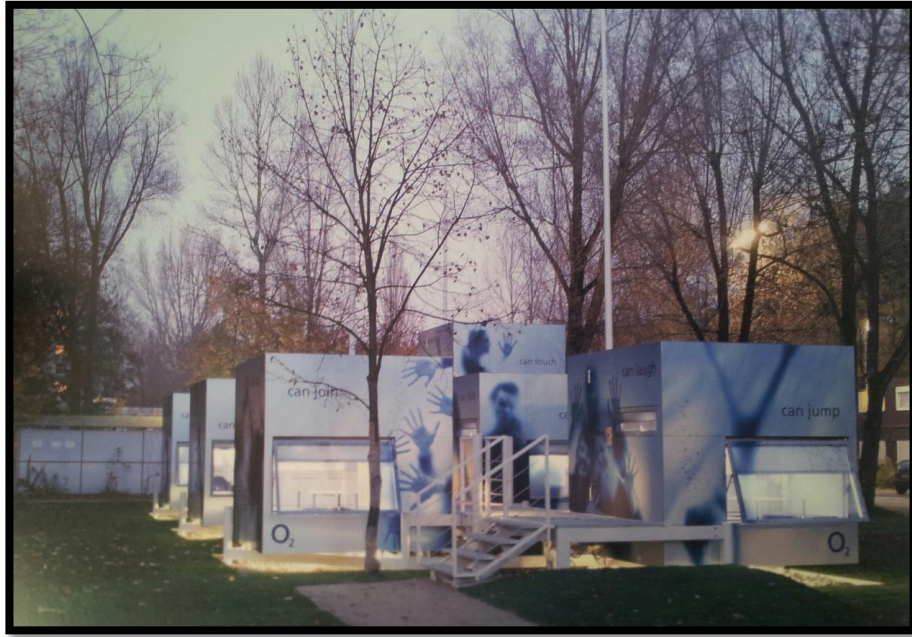
Resim 2.11. Micro-Compact Village maket alışmaları (Siegal, 2008, s. 79).

Resim 2.12. Micro-Compact Village taşınma aşamasını gösteren bir resim

(Siegal, 2008, s. 79).

Yapıda; malzeme olarak taşınmaya elverişli olması sebebiyle genellikle hafif alaşım teknolojisinden yararlanılmaya çalışılmıştır (Resim 2.12.). Ahşap ve galvaniz-alüminyum kesitlerle birlikte, yalıtımlı ve vakumlu alüminyum paneller kullanılarak yapı temeli oluşturulmuştur. Tam anlamıyla Micro – Compact Village yapısını oluşturabilmek için merkezi bir asansör, merdiven etrafında dikey ve yatay elemanlar gibi çeşitli birimler de monte edilebilmektedir (Resim 2.13.) (Siegal, 2008, s. 78-81).

Resim 2.13. Micro-Compact Village tamamlanmış halini gösteren bir resim
(Siegal, 2008, s. 81).

Micro – Compact Home yapısı; iş seyahati, tatil evleri veya diğer kısa vadeli konut ya da akademik kullanımlar için idealdir. Bunun için tek gerekli olan enerji ve iletişim sistemlerinin sağlanması ve uygun şekilde düzenlenmesidir. Yerden kaldırılarak taşınmaları sebebiyle çevresiyle minimum bir etkileşim söz konudur. (Siegal, 2008, s. 78-81).

2.3. SÖKÜLÜP - TAKILABİLİR YAPILAR

Bu yapılar yerinde monte edilebilmek için parça parça taşınmaktadırlar. Büyüklük bakımından çok esnek olmakla beraber, birbirinden bağımsız parçalardan oluştukları için ihtiyaca göre şekillenmektedirler (Resim 2.14. ve Resim 2.15). Genellikle tüm parçaları bir arada ancak birleştirilmemiş şekilde nakledilmektedirler. Bu tipi diğer tiplerden ayıran en önemli özellik karmaşıklık problemi ile karşılaşılmasıdır (Tuncel, 2007, s. 132).

Resim 2.14. Hewitt Studios tasarımı sökülüp - takılabilir bir 'kafe' örneği (The Straw Bale Café)

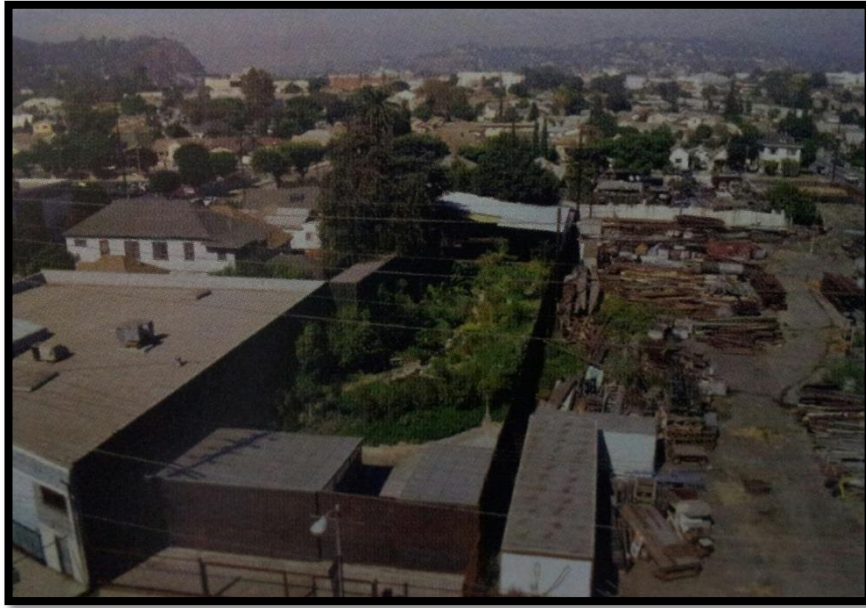
(<http://www.treehugger.com/>)

Resim 2.15. José Zanine Caldas'ın tasarımı sökülüp - takılabilir bir ev örneği

(<http://www.thomashayesgallery.com/>)

Başka bir örnek olan Strain Residence, üç bin metrekarelik bir yapı olmakla beraber yapımında geleneksel ticari ve endüstriyel malzemeler kullanılmıştır. Amerika'nın Los Angeles şehrinde depolama konteynurlarının ve çelik kullanımının fazla olduğu bölgede bulunan, 'Office of Mobile Design' tarafından şehrin endüstriyel manzarasıyla uyumlu olarak ve hatta ondan ilham alınarak bir vaha yaratılması amaçlanmıştır (Resim 2.16.) (Siegal, 2008, s. 130-133).

Resim 2.16. Strain Residence ve çevresel görünüşü (Siegal, 2008, s. 130).

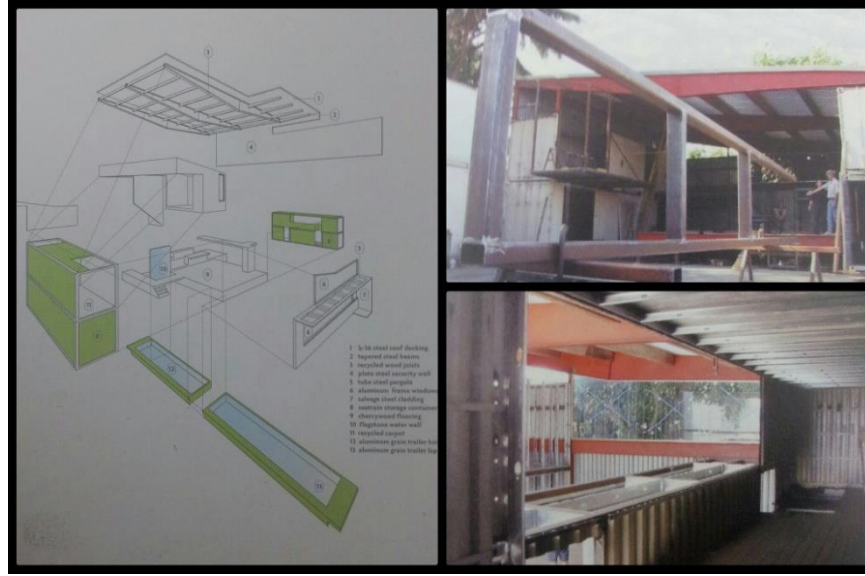
Yapı; Brewery Bölgesi'nde 'live-work' sanatçı topluluğunun yoğun olduğu alanda konumlanmıştır. Açıldığında gün ışığının kolayca alınmasını sağlayan ve çevresiyle etkileşime olanak tanıyan büyük ve geniş cam paneller bulunmaktadır (Resim 2.17. ve Resim 2.19.). Proje sahibi Richard Carlson ve imalatçıların işbirliği ile, bulunduğu çevrenin ruhuna saygı duyularak hayata geçirilen bir projedir. Bu yapının yaratıcıları, aynı zamanda strüktürel açıdan inşa edilmeye uygun tasarım kararları alarak bu yönde bir yol izlemeye çalışmışlardır (Siegal, 2008, s. 130-133).

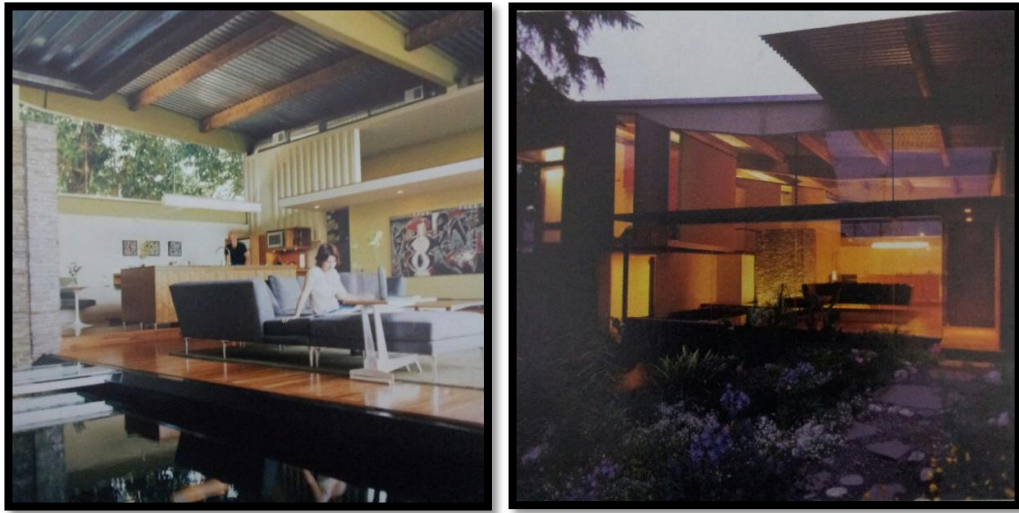
Resim 2.17. Yapının içinden bir görünüş

(Siegal, 2008, s. 131).

Bu ev etrafındaki topraktan doğmuşçasına, Los Angeles'ın endüstriyel tarihine sadık kalınarak ham döküntü kullanımıyla yapılmıştır. Evin içindeki bölümler, büyük konteynırlar ile oluşturulmakta ya da bölünmektedirler (Resim 2.18.). Konteynırlar aracılığıyla oluşturulan bölümlerin her biri kendine özgü özelliklere sahiptir. Bir konteynır eğlence ve kütüphane alanını oluştururken, bir diğeri de banyo ve çamaşır odası görevini üstlenmektedir. Başka bir bölüm ise, bahçeye bakmaktadır. Yemek odası, ofis alanı ve ebeveyn odası için de farklı bölümler oluşturulmuştur. Bu alanlara ek olarak yapının üst kısmında etkileyici ve çıkıntı yaratan bir hacim bulunmaktadır. Karmaşa ve süsten uzak bu yalın alan, malzeme ve formların dinamik etkileşimlerine izin vermektedir (Resim 2.19.). Oluklu yayılım ve endüstriyel hatlar ile çıplak ahşabın oluşturmuş olduğu zıtlık, sakin yeşil tonları ile daha fazla vurgulanmaktadır (Siegal, 2008, s. 130-133).

Resim 2.18. Yapının strüktürel şeması ve kurulum aşaması (Siegal, 2008, s. 132).

Resim 2.19. Yapının içinden ve dışından görünüşler (Siegal, 2008, s. 133).

Yapıda kullanılan konteynırlar beklenmedik şekilde değişime uğramışlardır. Bazıları eklenebilen, bazıları da katmanlı özelliğe sahiptirler. Parçalar hâlinde kesilmiş olanlar ve fonksiyon değişimine uğramış konteynırlar da bulunmaktadır. Bu sayede sayısız tasarım değişikliğine olanak tanımaktadır. Yapının girişinde, az bir eğime sahip ve gölgelik görevi de üstlenebilen bir çıkıntı yaratılmıştır. Kullanılan malzemeler sadece pratik olmakla kalmayıp, aynı zamanda da uygun maliyetli, eşsiz ve etkileyici bir

mimari örneği ortaya çıkarmıştır. Geri dönüşümlü depolama konteynırları, tahıl römorkları, elik ve yüksek camların birleşimiyle oluşturulmuş olan yapının sahip olduğu yenilikçi tasarım ile açık, modern ve heykelimsi bir tasarım oluşturulmuştur (Siegal, 2008, s. 130-133).

2.4. BÖLÜM SONUCU

Mobil mekânların oluşması ve geliştirilmesi ile birçok yapı örneği ortaya çıkmıştır. Mobil kavramının temelinde bulunan ‘hareket’ unsurunun bu yapılara olan etkileri incelenmiş, teknoloji faktörünün de konuya dâhil olmasıyla meydana gelen gelişmeler üzerinde durulmuştur. Taşınabilir, yeniden yerleştirilebilir ya da sökülüp – takılabilir mobil yapı örnekleri yardımıyla hareket kavramının insan yaşamını kolaylaştırıcı etkileri daha net anlaşılmıştır. Ayrıca alışılmış olan tasarımların yerini zamanla daha işlevsel ve estetik açıdan çok daha göze hitap eden tasarımlara bıraktığı görülmektedir. Malzeme çeşitliliğinde sağlanan ilerleyiş, ihtiyaçlar doğrutusunda tercih edilen malzemelerin bir araya gelişleri, üretim şekilleri, iklim, konum değiştirme gibi yıpratıcı şartlara olan dayanımları ve çok amaçlı kullanıma uygun olmaları da mobil mekân tiplerinde sağlanan ilerlemelerin birer göstergesi niteliğindedir. Mobil mekân tipleri konusunun devamında bir sonraki bölümde, ofis kavramının oluşum biçimleri ve çalışma şekilleri incelenerek, mobil mekân tiplerinin ofis mekânlarına olan yansımaları üzerinde durulacaktır.

3.BÖLÜM

MOBİL OFİSLERİN ORTAYA ÇIKIŞ SÜRECİ

3.BÖLÜM: MOBİL OFİSLERİN ORTAYA ÇIKIŞ SÜRECİ

3.1. OFİS KAVRAMI

Ofisler, insanların birlikte ya da bireysel olarak çalıştıkları oda ya da daha büyük ölçekte mekânlardır. Ofis kavramı, içinde birçok anlamı barındıran, mimari, tarımsal ve sosyolojik bir olgudur. Anlam bakımından benzer olan, fakat farklı da sayılabilecek büro ve ofis kelimelerinin sözlük anlamalarına bakıldığında, Türk Dil Kurumu'na göre 'büro' kelimesinin tanımının 1. anlam olarak; çalışma odası, yazıhane; 2. anlam olarak; danışma ve yazı işlerinin yürütüldüğü iş yeri, 3. anlam olarak; bölüm, şube, 4. anlam olarak ise yazı masası şeklinde yapıldığını görmekteyiz. Kökeni Fransızca 'Bureau'dur. (Çimen, 2008, s. 7).

'Büro' sözcüğü Latince *burro* olup kaba siyah giysiye verilen addır ve klasik çağın sonuna kadar bu anlamı taşımıştır. Eski Fransızcada da *bure* az çok aynı anlama gelmektedir. XII. yüzyılda *bureau*'nun anlamı biraz daha daralarak yazı masalarına verilen isim olmuştur. (Doğan, 2008, s. 5).

Ofis kelimesinin de kökeni Fransızcadır ve 'office' kelimesinden gelmektedir. Anlamı ise, işyeri, daire, bürodur. Günümüzde kullanılan 'ofis' teriminin kökü Latince *opus* sözcüğü olup *yapıt, iş* anlamına gelmektedir. *Opus facere* iş yapmak fiilini oluşturur. Ayrıca ofis sözcüğünün kökeninde daire anlamı da vardır ve sonsuzluk kavramını akla getirmektedir (Doğan, 2008, s. 7).

Bu veriler doğrultusunda büro ve ofis kavramlarına bakacak olursak; aslında benzer ancak etimolojik olarak farklı köklerden geldiklerini söylememiz mümkündür. Fakat her iki kelimenin de ortak noktaları; 'iş' eylemini ve 'mekân' kavramını kapsıyor olmalarıdır.

Genel anlamda baktığımızda 'ofis' kavramının 'iş', 'bilgi' ve son zamanlarda da 'teknoloji' kavramlarıyla oldukça iç içe olduğunu görmemiz mümkündür. Bu doğrultuda bir diğer ofis tanımı da şu şekildedir:

Ofisler; sayısız belgenin, hesabın ve görsel malzemenin toplandığı, depolandığı iletildiği ve dağıtıldığı, bilgiye dayalı işlerin özelleştirilmiş mekânıdır (Doğan, 2012-13, s.70).

Ofisin anlamı öncelikli olarak bir hizmettir. Bundan sonra, bu hizmeti yerine getiren organizasyon ve hizmetin yapıldığı oda ya da bina gelir. Bu nedenle ofisin esas anlamını bir yer olarak kabul etmek yanlıştır. Yine de genellikle bir hizmeti yerine getirmek, doğal unsurlardan korunmayı, oturacak bir yeri ve depolama alanını, yani çalışma mekânını gerektirmektedir (Dalga, 2007, s. 1).

Geleneksel ofis denildiğinde, zamanın da vermiş olduğu imkânlar dâhilinde elektronik cihazlardan ziyade akla ilk olarak elle yazılan belgeler ya da daktilo sesleri gelmektedir. İnsan gücünün yoğun olduğu ve hiyerarşik bir düzenin hâkim olduğu düzenlemeler ön plandadır. Ancak değişen ve gelişen ofis ortamları, sağlanan ilerlemelerle geçmişten bu yana her geçen gün kendini yenilemeye ve sistemli olarak revize etmeye devam etmek durumundadır.

3.2. OFİSLERİN OLUŞUM BİÇİMLERİ

Ofis kavramının ortaya çıkışı çok eski zamanlara dayanmaktadır. Kimi zaman kralların saraylarında büyük bir odadan, kimi zaman katedrallerden, kimi zamansa ticaret adamlarının evlerinin bir bölümünden oluşmaktaydı. Ancak zamanla ortaya çıkan ihtiyaçlar, endüstri, ticaret ve teknolojinin gelişimiyle ofis mekânlarına duyulan gereksinimler artmaya başlamıştır (Doğan, 2008, s. 8).

Sanayi Devrimi ile ortaya çıkan nüfus yoğunluğu, beraberinde oluşan üretim ve tüketim artışı, bunun sonucunda meydana gelen düzen ihtiyacı; bu tür mekânlara olan gereksinimleri kaçınılmaz kılmıştır (Dalga, 2007, s. 108).

Çağdaş hayatın başlaması ile beraber çalışma mekânlarına olan gereksinimler artmıştır. Geçmiş zaman ofislerine bakıldığında; işlevsellikten uzak, özellikle kraliyet ailelerine ve burjuva kesimine ait olan mekânlarda gösteriş ve lüksün ağırlıklı olduğu ofis mekânları mevcuttu. Ayrıca bu mekânlar için ya saraylar yapılmakta ya da ofisler saray komplekslerinin içinde yer almaktaydı. Bu tür yapılara, Giorgio Vasari'nin 1560-1574 yılları arasında Floransa'da yaptığı Uffizi Palace ilk büro örneği olarak gösterilebilmektedir (Resim 3.1. ve Resim 3.2.). Uffizi Palace yapıldığı dönemde, yönetim binası olarak uygulanan yapılar yine eskisi gibi sarayların hizmet bölümleri

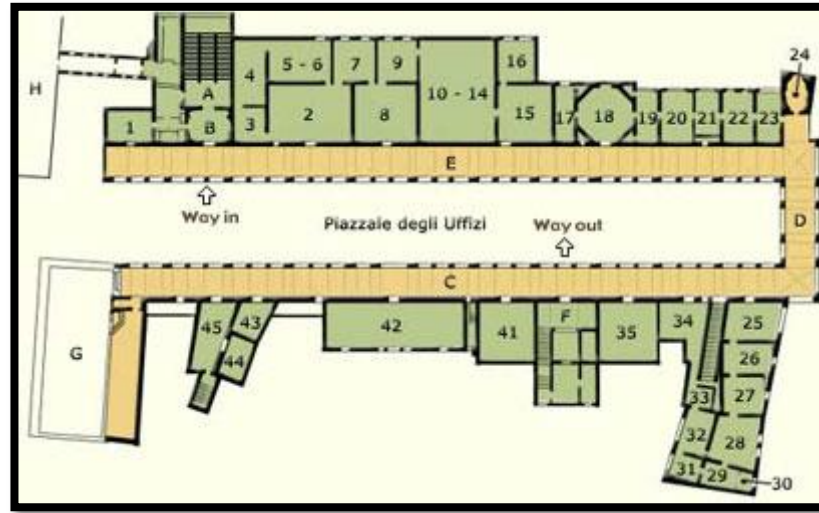
temel alınarak tasarlanmıştır. O dönemde bilgi ve iletişim teknolojilerinden söz etmek mümkün değildir. İletişimin sadece posta ve mektup aracılığıyla yapıldığı veya insanoğlunun tek iletişim aracı olduğu yıllarda, geniş bir avluya bakan ve birbirinden ayrı ofis odalarından oluşan bir binadır (Resim 3.3.) (Doğan, 2008, s.8).

Resim 3.1. Uffizi Palace-Floransa

Resim 3.2. Uffizi Palace-Floransa

(<http://almahha.com/>), (<https://desenholusofona.wordpress.com/>)

Resim 3.3. Uffizi Palace'in Plan Şeması

(<http://www.aboutflorence.com/>)

Türkiye’de Cumhuriyet öncesinde Osmanlıdaki idari birimler konaklarını, iş yeri olarak kullanmaktaydılar. ‘Hükümet konağı’ kavramı da bu şekilde ortaya çıkmıştır. İlk büro örnekleri ise, 20. yüzyılda görülmeye başlanmıştır. Dönemin önemli mimarlarından Mimar Kemalettin Bey tarafından 1911 yılında İstanbul Bahçekapı’da tasarlanan 4. Vakıf Han Binası ilk büro örneği olarak kabul edilebilmektedir (Resim 3.4.) (<http://www.degisti.com/>).

Resim 3.4. Mimar Kemalettin Bey tarafından yapılan 4. Vakıf Han Binası

(<http://www.degisti.com/>)

1844’te Mors alfabesinin, 1866’da daktilonun, 1874’te telefonun icadı, bu gelişmeleri takiben de iş imkânlarının artışı ve teknolojinin gelişmesiyle ofis mekânlarında daha fazla alan ihtiyacı doğmuştur. Değişen çalışma koşulları, ofislere de yansımış, insanların günlerinin büyük çoğunluğunu bu mekânlarda geçirdikleri de göz önünde bulundurularak gerekli düzenlemeler bu doğrultuda yapılmıştır (Dökmeci ve Ark., 1993, s. 45-63).

Ofis kelimesinin, fiziksel bir mekânla ilişkilendirilmeye başlanması, yakın zamanlı sayılabilir. Ofisler, işleri yapan kişiler ve gereksinim duydukları mekânlardan daha çok, işlerin ve görevlerin kendisini temsil etmektedirler (Dalga, 2007, s. 2).

Bunların yanı sıra ofis mekânlarına sürekli olarak ihtiyaç duyulmamaktadır. Gerekli kararlar herhangi bir mekânda da alınabilmektedir. Ancak ofislerin iletişim işlevleri göz

önünde bulundurulursa, ofis adına bir mekânın mevcut olması kaçınılmaz olmaktadır. Bilgi ve veri aktarımının sağlıklı olarak sağlanabilmesi ve ofis içi düzenin oluşturulabilmesi için mutlaka mevcut bir mekânın olması gerekmektedir.

3.3. OFİS MEKÂNLARININ İŞLEYİŞ BİÇİMLERİ

Ofis mekânlarının büyük ya da küçük olmasından çok temel olan, çalışanlar arasındaki organizasyon düzeninin sağlanmasıdır. Yönetici kişinin diğer çalışanlarla kolaylıkla bilgi ve veri aktarımında bulunması, ofislerin işleyişi açısından büyük önem taşımaktadır. Çalışanların birbirlerine kolaylıkla ulaşabilecekleri, iletişimin rahatlıkla sağlandığı plan organizasyonları düşünülmelidir.

Ofisler, temelde kararlar almak için birer mekân olsalar da, kararlar ister sıradan ve rutin, ister temel ve önemli kararlar olsunlar, hem içeri hem dışarı doğru akan iletişimin desteğini gerektirmektedirler. Hem içeri, hem dışarı doğru olan iletişim, geniş miktarda veri içermekte ve aynı haberleşme kanalları kullanılmaktadır (Dalga, 2007, s. 3).

Toplanan veriler, alınan kararlar her zaman ulaşma anında yürürlüğe koyulmayabilirler. Kullanım zamanları değişim gösterebilir ve bu nedenle saklanmalıdırlar. Elde edilen verilere, ilerleyen zamanlarda ihtiyaç duyulabileceği gibi referans olarak da kullanılabilirler. Bu açıdan bakıldığında ofislerin bir işlevinin de 'depolama' olduğunu görmemiz mümkün olmaktadır.

Ofislerin işleyiş şekilleri başlıklara, unvanlara, mevkilere, işlemlere, rutinlere, yöntemlere, kurallara, düzenlere, gelenek ve alışkanlıklara dayanmaktadır. Bunlara ek olarak tekrar edilebilirlik, güvenilirlik ihtiyacı ve kararlılık açısından soyut verilerin somut hale getirilmesi ofis işleyişi adına esastır. Bu nedenle organizasyon genellikle çizelgelerde, diyagramlarda, elle yapılan işlerde, basılmış formlarda, hafızalarda, kural listelerinde, duvarlarda, kapılarda, telefon kablolarında ve diğer görünür ve çalışılabilir organlarda somut formlar almıştır. Ofis düzenlemesinin, organizasyon işleyişi açısından iyi oturtulması son derece önemlidir (Dalga, 2007, s. 4).

İyi düzenlenmiş bir ofis, en verimli haber akışına yardımcı olacak şekilde tasarlanmış olmalıdır. Bu da, her kararın doğru şekilde ve zamanda, taşınmak için getirilen tüm ilgili

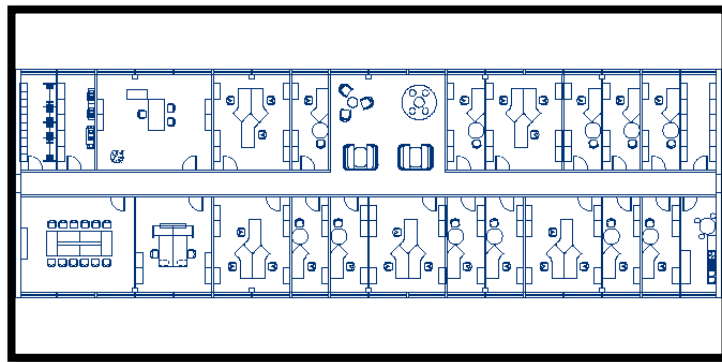
bilgilerle birlikte alınmasının sağlanmasıyla oluşmaktadır. Ofisin fiziksel düzenlemelerine ek olarak, elemanların seçimi, haberleşme ve verilerin depolanması için cihazların ve sistemlerin uygunluğu gibi faktörler de organizasyon mükemmelliğinin sağlanmasında etkili olmaktadır (Dalga, 2007, s. 4).

Ofis mekânları oluşturulurken göz önünde bulundurulması gereken bir diğer önemli faktör de çalışan kişilerden azami verimin alınmasıdır. Çalışanlar için uygun standartların sağlanması, ofis veriminde de artış sağlamaktadır. Yeterli ışık, doğru ısı ve nem oranının sağlanması, uygun ses düzeyleri, eşya dokusu ve malzeme seçimleri, ekipmanların doğru yerlerde konumlandırılması, eşyaların uygun bir organizasyonla yerleştirilmesi çalışanların verimlerini arttırmak adına önem teşkil eden etmenlerdir. Her çalışana tatmin edici standartları sağlamak mümkün olmamakla beraber, çoğunluğa hitap edici bir organizasyon şemasının yapılması esas olmalıdır. Ek olarak, çalışanların mevkileri ve görevleri de bu şema hazırlanırken göz önünde bulundurulmalıdır.

3.4. OFİS TİPLERİ

Ofislerdeki tarihi değişim süreci incelendiğinde; zamanın gereklilikleri ve imkânları ile doğru orantılı olarak değişim gösterdiğini anlamamız mümkündür. Ayrıca yapılan işlerin gerektirdiği standartlar, çalışan sayısı, mekân boyutu, bilgi ve verileri kullanım şekilleri, gibi faktörler de ofis tiplerinin belirlenmesinde etkili olan faktörlerdir. Bu doğrultuda ofis tipleri şu şekildedir (Çimen, 2008, s. 76-84):

a. Hücre Tipi Ofisler:

Resim 3.5. Hücre tipi ofislere bir örnek (<http://bene.com/>)

Bu tip ofis modeli, Sanayi Devrimi'yle beraber değişen ve gelişen toplumlarda ilk olarak rastlanan ev içindeki ofis modelinden gelmektedir.

Bir hat üzerinde sıralanan tek ve çok kişilik bölümlerin oluşturduğu ofis düzenlemeleridir (Resim 3.5.). Bölümler arası erişim ortak bir koridor üzerinden sağlanmaktadır. Bireysel alanlarda mahremiyetin sağlanması ve kişisel alanın yaratılması esastır (<http://bene.com/>).

Ses yalıtımı, görsel mahremiyet ve statüyü sembolize etmeleri ön plandadır. Kişilere ait irili ufaklı mekânlardan oluşmaları sebebi ile insan iletişimi oldukça düşüktür. Hareketli bölmeler yardımıyla esneklikleri artırılabilir. Kapalı planlar olarak tanımlanan hücre tipi ofisler, bilgi ve araç gereç güvenliğinin en önemli olduğu ve fiziksel yakınlıkların, iletişimin daha az önem taşıdığı durumlarda istenmektedirler. (Çimen, 2008, s. 78-79).

b. Havuz Tipi Ofisler:

Bu tip ofisler 20. yüzyılın sonlarına doğru ortaya çıkmıştır. Görevlerin uzmanlıklarına göre dağılımına ve fabrika tipi organizasyon esasına dayanmaktadır. Ana aksta sıra hâlinde ilk başında kolayca kontrolün sağlandığı çalışma masaları sıralanmıştır. Havuz tipi ofislerde basit ve tekrarlayan işler yürütülmektedir. Çalışma konforu açısından mahremiyet eksikliği ve gürültü problem olmaktadır (Çimen, 2008, s. 79).

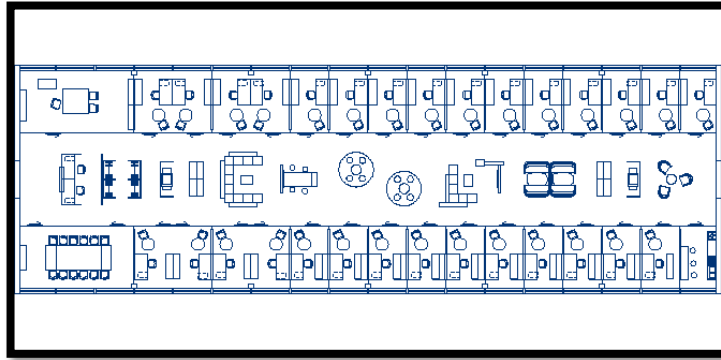
c. Arazi Tipi Ofisler:

1960 yılında Almanya'da ilk olarak geliştirilen ofis plan tipidir. Daha esnek çalışma alanları yaratarak, grup çalışmasını teşvik edici ve çalışanlar arasındaki ilişki, dolayısıyla etkileşimi arttıran çalışma düzeni hedeflenmiştir. Çalışanlar arasındaki iletişimi kolaylıkla sağlayabilmek ve bölmemek amacıyla sağır duvarlar yerine bölücü olarak dolap ya da panel gibi elemanlar kullanılmaktadır (Çimen, 2008, s. 79).

d. Sistem Yerleşimli Ofisler:

Ofis arazisi ve hücreli ofis modellerinin avantajlı özelliklerinin kullanılıp, problemlerin çözülmesi üzerine tasarlanmış bir modeldir. Ofislerde aranan temel özelliklerden esneklik ve mahremiyet ön planda tutulmaktadır. Bölücü paneller ile kullanılan tefriş elemanlarının uygun biçimde bütünleştirilmesi ve fonksiyonel kullanıma olanak tanımaları sayesinde hem esneklik sağlamakta hem de iletişim açısından akıcılığın devam etmesine imkân vermektedirler (Çimen, 2008, s. 80).

e. Birleşik Tip Ofisler:

Resim 3.6. Birleşik tip ofislere bir örnek

(<http://bene.com/>)

1960'lı yıllarda İskandinav ülkelerinde ortaya çıkan plan tipidir (Resim 3.6.). Çalışanların gruplanmasını sağlayarak farklı ölçelerde mekân alternatifleri sunmaktadır. Bu ofis tipleri, ofis ve çalışanların kişisel ve fonksiyonel ihtiyaçlarına kullanılan tüm ofis tiplerini bir planda birleştirerek en etkin cevabı vermiştir (Çimen, 2008, s. 80).

Birleşik tip ofislerde çok fonksiyonlu olarak kullanılabilen orta bir alan mevcuttur. Orta alanın yeterince ışık almasını sağlamak amacıyla koridor duvarlarında mümkün olduğunca şeffaf elemanlar kullanılmaya çalışılmaktadır. Ortak alanın bir diğer

fonksiyonu da; çalışanlar arası değişim, etkileşim ve destek alanları sağlayan bir buluşma noktası oluşturmaktadır (<http://bene.com/>).

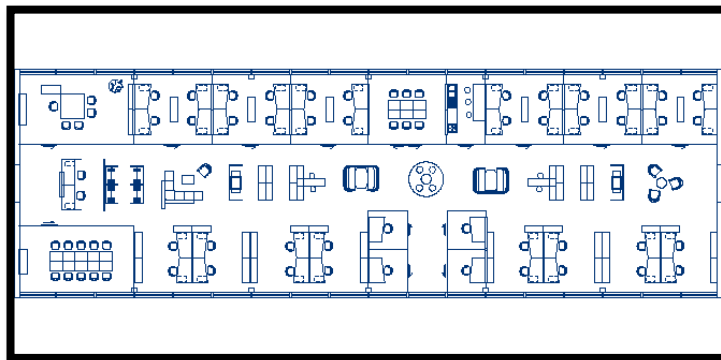
f. Kovan Organizasyon Modeli:

Bu tip ofisler, genellikle rutin ve bireysel işlerin yapıldığı mekânlardır. Etkileşim ve özgürlük düşük seviyededir. Daha çok çağrı merkezleri, bankalar, telefonda satış, gibi temel olarak masa başında çalışmaya dayanan işlerin yapıldığı ofis tipleridir. Aşırı kalabalık, konforsuz, sıkıştırılmış tekdüze masa sıralarının egemen olduğu, genellikle 'ada' planında düzenlenmiş mekânlardır (Çimen, 2008, s. 81).

g. Hücre Organizasyon Modeli:

1960'lardan bu yana Kuzey Amerikan ofislerinin çoğunda tercih edilen ve adından da anlaşılacağı gibi, bireysel çalışma ve yoğunlaşma gerektiren işlerin yapıldığı ofis tipleridir. Kapalı ofis odaları ya da çok fazla bölümlenmiş açık alanlar, farklı bireysel görevleri barındırmaktadır. Özellikle hukukla ilgili meslekler, muhasebe, yönetim, bilim, gibi dallarla uğraşan kişilerin tercih ettikleri ofis tipleridir (Çimen, 2008, s. 82).

h. Küme Organizasyon Modeli:

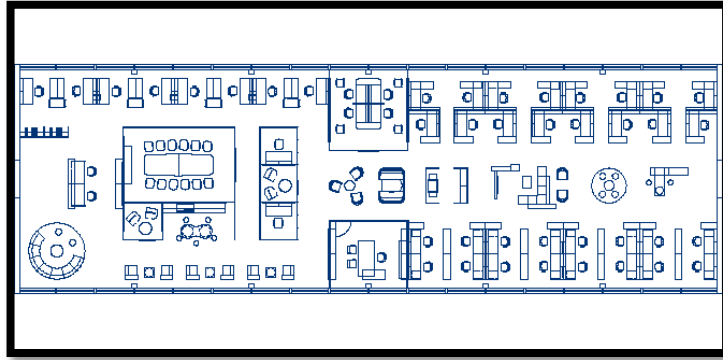
Resim 3.7. Küme organizasyon modeline bir örnek

(<http://bene.com/>)

Küme tipi organizasyon modeli, yüksek seviyede etkileşimli fakat aynı derecede özerk olmayabilen, grup çalışma modelleri ile ilişkilendirilmektedir (Resim 3.7.). Küme mekânları, grup çalışmaları için tasarlanmıştır ve genellikle açık planlı ofislerde ya da grup odalarında düzenlenmiş, basit düzenlemeleri içermektedir (Çimen, 2008, s. 82).

Bu tip ofislerde, ortak kullanılan araç gereçlerin kolay ulaşılabilir şekilde konumlandırılmış olmaları gerekmektedir. Çoğunlukla radyo, televizyon ve reklamcılık, tasarım, sigorta, gibi iş alanlarında tercih edilmektedirler (<http://bene.com/office-furniture/team-office/>).

i. Klüp Organizasyon Modeli:

Resim 3.8. Klüp organizasyon modeline bir örnek

(<http://bene.com/>)

Bilgiye dayalı işler içermeleri sebebiyle muhakeme ve zekâ kullanılarak yürütülebilen organizasyonlardır (Resim 3.8.). Bu tiplerde iş hem yüksek düzeyde özgürlük içermekte hem de yüksek düzeyde etkileşim gerektirmektedir. Oldukça çeşitli ofis organizasyonları ve bu organizasyonları destekleyen çok sayıda ek mekân mevcuttur. Bireysel çalışmalara hitap ettiği gibi, grup çalışmaları için de kullanışlı mekân tipleridir (Çimen, 2008, s. 83).

Çeşitli ofis formlarının sahip olduğu birçok avantajı bir arada barındırmaktadırlar. Ancak, açık alanların fazlalığı dolayısıyla belirli bir kişisel alan yaratmak çoğu zaman

mümkün olmamaktadır. Bu nedenle, çalışanlar faaliyetlerine en uygun alanları ve bölümleri seçmektedirler (<http://bene.com/>).

Geçtiğimiz bölümlerde; çalışanların gereksinimleri, teknolojik faktörler ve zamanla ofislerde kendini gösteren özgürlük, esneklik gibi kavramlar sonucu meydana gelen değişimlerin mobil ofis kavramının ortaya çıkışında etkili olduğundan bahsedilmişti. Genel anlamda bakıldığında ofis tiplerinin birçoğunda ortak noktaların bulunduğunu görmemiz mümkündür. Tüm bu ofis tipleri arasında özellikleri dolayısıyla mobil ofis tiplerine temel oluşturacak üç tür ofis modeli bulunmaktadır. Sahip oldukları mahremiyet ve kişisel alan sebebiyle hücre tipi ofisler, esneklik ve fonksiyonellik sebebiyle sistem yerleşimli ofisler, yine fonksiyonellik, kişisel alan ve farklı ölçeklerde alan sağlamaları sebebiyle de birleşik tip ofis modelleri, mobil ofis tiplerinin ortaya çıkışına temel oluşturmaktadırlar. Bu bağlamda mahremiyet, esneklik, iletişim kolaylığı, ergonomi, hareket özgürlüğü, fonksiyonellik ve zaman faktörleri mobil ofislerin vazgeçilmez özelliklerini oluşturmaktadır.

3.5. MOBİL OFİSLERİN ORTAYA ÇIKIŞI

‘Hareket’ kavramı, zamanın da etkisiyle değişim ve gelişim göstererek yaşamımızın herhangi bir alanında var olmayı başarmıştır. İlk çağların gereklilikleri dolayısı ile ‘göçebelik’ kavramı ön planda olmuştur. Beraberinde gelen barınma ihtiyacı ile ortaya çıkan ‘mobil’ kavramı, günümüzde ofis mekânlarında da kendine yer bulmayı başarmış ve bunun sonucunda ‘mobil ofis’ kavramı olarak hayatımızdaki yerini almıştır (Tuncel, 2007, s. 43).

Tasarım tarihi boyunca önemini arttırarak devam eden ‘hareket’ kavramı, barınma, ticaret, zanaat, gibi alanlarla ilişkilendirilerek, ihtiyaçların da göz önünde bulundurulmasıyla ilerlemesine devam etmiştir. Bu ilerleme sürecinde iklim, yaşam biçimi, gelenek görenek, gibi faktörlerin etkisi olduğu kadar teknoloji, malzeme, para ve hatta hayal gücünün dahi etkisi olmuştur.

İnsanoğlu; ilk zamanlarda, konaklanacak yerlerde bulunan malzemelerle derme-çatma kurulan, tekrar hareket ederken dağıtılan geçici barınaklardan; göçer toplulukların

toplanıp yanlarında taşıyabilecekleri kadar küçük ve hafif, paketleyebilecekleri ancak kurulduğunda da iklim koşullarının en sertine bile dayanıklı ve rahat bir yuva olabilen taşınır bir mimari tasarıma ulaşmışlardır. Farklı iklim ve coğrafyalarda bu taşınır mimari yapılar farklı farklı şekillenmişlerdir (Tuncel, 2007, s. 43-44).

‘Hareket’ kavramının günümüzdeki karşılığı olarak kabul edebileceğimiz ‘mobil’ kavramı, göçebe yaşamın önemli bir ögesi olmakla beraber gelişen teknoloji ve her geçen gün değişmekte olan insan yaşamının gereksinimleri ile hayatımızın temel taşlarından biri hâline gelmiştir. Özellikle iş yaşamı göz önünde bulundurulduğunda ve günümüzün göz ardı edilemez bir bölümünü kapsadığı düşünüldüğünde ‘mobil’ kavramının ofislerde ne derece önemli olduğunu anlamamız mümkün olabilecektir.

Nüfus yoğunluğu ve Sanayi Devrimi’nin de etkisiyle kaçınılmaz olan iş arayışı ve bunun devamında çalışma mekânlarına duyulan gereksinimler, ofis mekânlarının oluşmasını sağlamıştır. Zamanla iş sahalarının genişlemesi, devamında daha çok çalışana ihtiyaç duyulması ve çalışanlar arasındaki koordinasyonun önemi ofis mekânlarına olan yönelimi kaçınılmaz kılmıştır. Çalışan sayısının artışı, eşya sayısının da artışına sebebiyet vermiş, mekân anlamında kısıtlı ve verimsiz alanlar oluşmasına neden olmuştur. Meydana gelen değişimlere ek olarak ticaret ve teknoloji etmenlerinin de bu mekânlara dâhil oluşu, ofis planlamalarında oldukça köklü değişikliklerin yapılmasına sebep olmuştur. İnsan faktörü de düşünüldüğünde; çalışanlar için ergonomi, esneklik ve planlamanın ne derece önemli olduğu anlaşılmıştır. Ancak ofis mekânlarında yaşanan yoğunluk ve hareketlilik insanları çeşitli çözüm arayışlarına yöneltmiştir. Mekânı ve zamanı verimli kullanma gerekliliği ile çalışma alanlarında vazgeçilmez olan planlama şekilleri düşünüldüğünde ‘mobil ofis’ kavramına yönelimde zamanla daha çok artış meydana gelmeye başlamıştır. Mobil ofislerin çalışanlara sağladığı esneklik ve hareketlilik ayrıca tercih edilebilir olmalarını sağlayan önemli kriterlerdendir. Ofis yapılarında mekân değişimine olanak tanıyan modüler sistemler de, teknolojinin bize sağladığı malzeme çeşitliliği ile bütünleşerek ‘mobil ofis’ adına çok geniş bir yelpaze elde etmemizi sağlamaktadır. Ayrıca ‘mobil ofis’ yapılarının oluşumunda etkili olan diğer önemli faktörler de sosyal imaj ve kullanıcının ihtiyaç duyduğu fonksiyon çeşitliliğidir. Bunlara ek olarak iş dünyasının günden güne büyümesi, karmaşıklaşması, tüm ofis konseptlerinin aynı olmayışı, farklı arayışlar ve bu

faktörlere bağılı olarak meydana gelen oluşumlar, ‘mobil ofis’ tasarımlarının çeşitli ve daha çok ihtiyaca hitap etmeleri sebebiyle günden güne daha çok tercih edilebilir yapılar hâlini almalarına sebep olmuştur (Dalga, 2007, s. 211-215).

“1991 yılında Alman tasarımcılar, Stefan Zschaler ve Andreas Notter tarafından Hamburg’da ortaya atılan bir fikirle, Mekik Ofis (Shuttle Büro) kavramı, mekânda tavana asılı bir ray üzerinde gidip gelebilen, üretimle hem teknolojik hem de birebir iletişim kurulabilen, yönetsel kararlar verebilen bir ofis mekânı tasarlanmıştır.” (Doğan, 2012-13, s.75). Mekik Ofis kavramı, mobil ofis yapısına iyi bir örnek olmakla beraber yine kendi ait olduğu mekânda hareket özgürlüğüne sahiptir. Bir diğere örnek olan ve 1997 yılında Building Pro şirketi tarafından tasarlanan Gezici-Karavan Ofis (Resim 3.9.) yapısının ise, başlı başına kendine ait bir hareket özgürlüğü bulunmaktadır. Karavanın içinde, bir ofiste olması gereken her türlü ofis araç gereçleri ve enformatik gereçler bulunmaktadır. (Doğan, 2012-13, s.75). Bu gibi örnekler meydana gelen güncel değışimler ve duyulan gereksinimler doğrutusunda her geçen gün kendini yenilemekte ve yeni kavramları da bünyesine katarak ilerleyişini sürdürmektedir.

Resim 3.9. Gezici-Karavan Ofis

(<http://www.bornrich.com/>)

Son zamanlarda da oldukça gündemde olan ‘süreklilik’ kavramı, mobil yapıların ve tezimin de konusunu oluşturan ‘mobil ofis’ yapılarının oldukça etkili olmalarına olanak tanımaktadır. Değişime ayak uyduramayan, kendini tekrarlayan, yeniliklere imkân tanımayan tasarımlar yerine sökülüp takılabilen, gereksinimler dâhilinde yer değişiminin de yapılabildiği, akılcı ve yenilikçi tasarımların ön planda olduğu mobil yapılar zamanla daha da üstünde durulabilir bir konu halini alacaktır.

3.6. BÖLÜM SONUCU

Bu bölümde ofis kavramının ortaya çıkışı, insanların gereksinimleri ve yaşayış biçimleri doğrultusunda kullanılan ofis mekânları incelenerek, ofis mekânlarına olan gereksinimler ve bunun nedenleri araştırılmıştır. Zamanla insan nüfusunda meydana gelen artış iş olanaklarının da artmasını sağlamıştır. Bu artışla beraber ofis mekânlarına olan gereksinimi artırmıştır. Bu artış da ofis olarak kullanılan ortamlarda çeşitli değişimlerin oluşmasına sebep olmuştur. Bunun beraberinde meydana gelen değişimler sonucunda birçok iş sahibine ve özellikle çalışanlara hitap edebilecek, iş verimlerinin artmasını sağlayacak çeşitli ofis tipleri meydana gelmiştir. Ancak, ofis ortamlarının hareketliliği ve yoğunluğu sabit çalışma mekânlarının yetersiz kalmasına neden olmuştur. Sonuç olarak insanlar bu problemlere çözüm getirme arayışına girmiş ve mobil ofis kavramı ortaya çıkmıştır. Dördüncü bölümde ise, mobil ofislerin iç mekân organizasyonları ve tasarım aşamasında sağlanması gereken kriterler üzerinde durulacaktır.

4.BÖLÜM
MOBİL OFİSLERİN İÇ MEKÂN ORGANİZASYONU VE TASARIM
KRİTERLERİ

4.BÖLÜM: MOBİL OFİSLERİN İÇ MEKÂN ORGANİZASYONU VE TASARIM KRİTERLERİ

4.1. MOBİL OFİSLERDE İÇ MEKÂN ORGANİZASYONUNU BELİRLEYEN FAKTÖRLER

Hareket halinde ya da sabit tüm ofislerde kişi sayısı ya da mekân büyüklüğüne genel anlamda bağlı olmayan ve iç mekân organizasyonunda oldukça etkili olan bir takım faktörler mevcuttur. Çalışanların verimli olması adına sağlanması gereken fiziksel ve toplumsal koşullar başta olmak üzere, teknolojinin ilerlemesiyle meydana gelen gereksinimler, bunun yanı sıra kişilerde oluşan estetik kaygılar ve birçok alanda etki sahibi olan malzeme faktörü bunlardan bir kaçını oluşturmaktadır. Genel olarak bakıldığında her ne kadar birbirinden ayrı ayrı incelenmesi gereken başlıklar olarak düşünülse de birbirleriyle tamamen bağlantılı ve bir bütün olarak düşünülmesi gereken konulardır.

4.1.1. Kullanıcı Gereksinimleri

İnsan gereksinimleri; insanların fizyolojik, toplumsal ve psikolojik açılarından, rahatsızlık duymadan yaşamlarını sürdürmeleri ve yaptığı işlerde verimli olmalarına yardımcı olan tüm çevresel ve toplumsal koşullar olarak tanımlanabilir (Doğan, 2008, s. 67).

Her ortam ve her insan için gereken koşulların sağlanması mümkün olmamakla beraber, ortalama ölçülerde standartlar yakalamak mümkün olabilmektedir. Bu koşullar; çalışılan ortamın koşullarına göre değişim göstermektedir. Ortak olan tek parça ofisin oluşum konusudur.

Kullanıcının yaşamını sürdürürken fizyolojik, psikolojik ve toplumsal açıdan rahatsızlık duymamaları ve yaptıkları işlerde verimli olmalarını sağlayan tüm olanak ve çevre koşulları onun gereksinimleridir. İnsan davranışlarının temel amacı; gereksinimlerin karşılanmasıdır (Doğan, 2008, s. 67). Kişilerin davranışları ve birbirleriyle kurdukları ilişkiler, ofislerdeki çalışma koşullarını etkileyen faktörler arasında yer almaktadır.

Kişi sayısının arttığı ofislerde her çalışana uygun koşulları oluşturmak ve çoğunluğa hitap edebilmesini sağlamak pek de mümkün olmamaktadır. Bu nedenle ortalama koşulları sağlamak için bir çaba sarf etmek daha doğru olabilmektedir. Bu gereksinimleri sağlamak yerleşik düzende olan ofislerde koşulları uygun seviyede tutmanın daha kolay olması sebebiyle, mobil (hareketli) ofislere kıyasla daha kolay olmaktadır.

Tüm bu koşullar uygun zamanlarda, uygun ölçülerde ve uygun mekânlarda oluşturulduğunda çalışanlar için gereken ortam da sağlanmış olmakta ve istenen verim alınabilmektedir.

4.1.2. Fiziksel Faktörler

Fiziksel gereksinimler, kullanıcı eylemi gerçekleştirirken içinde bulunduğu ortamın sahip olması gereken fiziksel koşullardır. Bu koşulların oluşturulmasında mekânda bulunan kullanıcı sayısı, çalışma mekânının özellikleri, kullanılan donatı elemanlarıyla ilgili olarak mekâna bağlı özelliklerle birlikte bu donatı elemanlarının kapladığı alan miktarı ve kullanıcının boyutları (antropometrik, duyuşsal, algısal) büyük önem taşımaktadır (Aluçlu, 2000, s. 53-57).

Kullanıcı sayısının fazla olduğu bir ofis mekânında uygulanacak olan değişimler öncelikle genele hitap edecek şekilde olmalıdır. Çok sayıda çalışanın bulunduğu alanlarda her kullanıcıya hitap eden tasarımlar yapılabilmesi mümkün olmamaktadır. İyi bir tasarım küçük bir azınlık için değil, herkes için erişilebilir olmalıdır. Bu açıdan bakıldığında, çoğunluğa göre belirlenen standartlar ile en uygun kararlar alınarak bu yönde uygulamaların yapılması doğru olacaktır. Kişi sayısının az olduğu mekânlarda ise, tasarım kararlarının alınması yoğun mekânlara nazaran daha kolay olmaktadır. Bu noktada tasarımcının mekân kullanıcılarını çok iyi tanması ve analiz etmesi, bu doğrultuda kararlar alması gerekmektedir. Bunun yanı sıra, tasarlanacak olan mekânın sahip olması gereken özellikler, kullanılacak olan donatı elemanlarının boyutları ve özellikleri ve kullanıcının vücut ölçülerinin de bütün olarak düşünülmesi en doğru tasarımın yapılmasında büyük kolaylık sağlamaktadır (İnce, 2006, s. 13-16).

Fiziksel koşullar içinde önem arz eden bir diğer faktör de kullanıcı ölçüleri, karakteristiği ve statüsü de göz önünde bulundurularak; ekipmanların kullanım yoğunluklarına göre dizilim şekilleri, birbirleriyle olan ilişkileri ve yerleştirilme düzenleridir (Doğan, 2008, s. 68). Diğer fiziksel faktörleri de şu şekilde sıralamamız mümkündür:

- Mekân aydınlatması,
- Oranları,
- Yönü,
- Formu,
- Renkleri,
- İşleyişi,
- Akustiği,
- Havası (iklimlendirme, toz, koku),
- Mekân donatıları (mobilyalar, sistemler),
- Mekân bağlantıları,
- Mekânda devamlılık,
- Mekânın diğer mekânlarla olan birleşimleri,
- İç düzenlemeler ile sağlanan mekân akıcılığı,
- Mekânda sağlanan yöneltme (Kaya, 2010, s. 18).

Mekân üzerinde etkisi olan bu fiziksel kullanıcı gereksinimlerini dört gruba ayırarak inceleyecek olur isek;

1. Boyutsal Gereksinimler: Mekân içindeki çalışanın statik, dinamik ve antropometrik boyutları, eylemleri ve davranışlarıdır.
2. Isısal Gereksinimler: Mekândaki uygun sıcaklık, nem, radyasyon ve hava hareketleridir.
3. İşitsel Gereksinimler: Mekândaki sesin uygun şiddette olması, ses yansımaları dağılımı ve akustik özellikleridir.
4. Görsel Gereksinimler: Mekândaki uygun ışık şiddeti ve aydınlık düzeyidir (Doğan, 2008, s. 68).

Bu konular ilerleyen konu başlıkları altında daha detaylı olarak incelenecektir.

4.1.3.Çevresel Faktörler

Mobil ofisler hareketli yapılar olmaları sebebiyle çevresel faktörlerin sürekli olarak değişim gösterdiği ortamlarda bulunmaktadır. Çeşitli iklim koşulları, ses, ışık, gibi etmenler hareketli ofis yapılarını olumlu yönde etkiledikleri gibi, olumsuz yönde de etkileyebilmektedir. Taşınırken, yeniden monte edilirken ya da nakledilirken çeşitli deformasyonlara maruz kalmaları mümkündür. Bunun yanı sıra sahip oldukları malzeme ve karakteristikleri sebebiyle yeni ortamlarında sağlanması gereken bazı standartlar mevcuttur. Ancak dezavantaj olarak görünen bu etmenler mobil ofislerin sağladıkları hareket özgürlüklerinin yanında göz ardı edilebilir noktadadırlar. Hareket kabiliyetleri sayesinde gün ışığından maksimum derecede yararlanabilmektedirler. Ayrıca, istenilen mekâna kolayca taşınarak hızlı bir şekilde adapte edilebilmektedirler. Mobil ofisler, kullanıcıların ihtiyaçları doğrultusunda çevresel faktörlere kolaylıkla uyum sağlayabilen tasarımlardır.

4.1.4. Teknolojik Faktörler

Teknoloji, insanoğlu düşünme yeteneğini kazandığı andan itibaren, hayatını sürdürebilmek ve kolaylaştırabilmek için yarattığı her araçta mevcut olan dinamik bir olgudur (Çimen, 2008, s. 47). İnsan yaşamının önemli bir parçasının yapılanmasını sağlayan ve her geçen gün yeniliklerle karşımıza çıkan teknoloji faktörü, mobil ofislerin de ortaya çıkışında oldukça büyük bir paydayı oluşturmuştur. Çağdaş ofis sistemleri de bu yapılanma ve değişimlerin dışında kalmayarak teknolojinin bizlere sunmuş olduğu avantajlardan yararlanmış ve çeşitli açılardan faydalanmayı bilmiştir. Sabit ofis mekânlarının yetersiz kaldığı noktalarda teknolojinin de yardımıyla gereksinimler sonucunda doğan ‘mobil ofis’ kavramı ise, sağlanan ilerlemelerle gün geçtikçe yapısına daha farklı özellikler katarak gelişimini sürdürmektedir. Daktilo ile başlayan ve bilgisayar gibi bugünün vazgeçilmezi olan bir öğenin oluşturulması, bunun devamında dizüstü ve tablet bilgisayarların da bulunmasıyla harekete daha kolay uyum sağlayabilen ofis ortamları bu ilerleyişin iyi bir kanıtı olarak karşımıza çıkmaktadır (Yetiz, 2009, s. 82-83). Sağlanan bu gelişmelerin içinde kablosuz teknolojinin yeri de göz ardı edilmemelidir. Kablosuz teknoloji faktörü sayesinde insanlar artık belli bir alana bağlı

kalmadan istedikleri ya da bulunmaları gereken her ortamda çalışma imkânına sahip olabilmektedirler (Dalga, 2007, s. 69). Ayrıca günümüzün vazgeçilmezlerinden olan kablosuz internet ve mobil telefonlar ile her türlü bilgiye anında ulaşabilmemizi, gerekli veri-bilgi akışını sağlamamızı, merkez noktalarla iletişim hâlinde olmamızı ve dünya çapında olup bitenleri takip edebilmemizi mümkün kılmaktadır.

Teknoloji yalnızca bu konularda değil, malzeme, havalandırma, ısıtma, aydınlatma, gibi konularda da oldukça ilerlemeler kaydederek ofis mekânlarında ve özellikle ‘mobil ofis’ mekânlarının oluşumunda büyük rol oynamıştır.

Büyük bir hızla ilerleyişini sürdüren teknolojik faktörler, her alanda ve mekânda olduğu gibi ofis ve özellikle ‘mobil ofis’ mekânlarında da ilerleyişini sürdürerek kendini geliştirmeye devam edecektir.

4.1.5. Psikolojik Faktörler

Mekân ve kullanıcı ilişkisi, insan yoğunluğunun fazla olduğu alanlarda, özellikle de ofis mekânlarında büyük önem taşımaktadır. Kullanıcı için oluşturulması gereken uygun çalışma şartları, çalışma ortamındaki verimin ve akıcılığın sağlanması açısından etkili olmaktadır.

İnsanlar buldukları ortamlara kolay uyum sağlayabilen canlılardır. Bu konu çalışma mekânlarında da bu şekilde olmaktadır. Ancak ofisler kişi sayısının fazla olduğu ve trafiğin yoğunlaştığı ortamlar olmaları sebebiyle bireyler kendi alanlarını yaratma gereksinimi duymaktadırlar. Ofis tiplerine göre bu alanlar fiziki ya da kurgusal olabilmektedir. Örneğin; modüler bir tasarım anlayışının hâkim olduğu açık düzen ofis mekânlarında, personelin kendine ait çalışma alanlarına karakter özelliklerini yansıtacak ayrıntılar eklemesi egemenlik alanını belirleme ihtiyacının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Özellikle açık plan ofis mekânlarında uygulanan tasarımın esneklik olgusu, gizliliği ortadan kaldırmakta ve özel konuşmaların duyulmasına ya da izleniyormuş hissinin oluşmasına sebep olmaktadır. Bu nedenle de bölücü elemanlara gereksinim duyulmaktadır (Doğan, 2008, s. 70).

Aydınlatma tasarımı da, ofis çalışanları için tasarım aşamasında psikolojik açıdan üzerinde durulması gereken noktalardan biridir. Sabit ofislerde ya da mobil ofis yapılarında uygulanan aydınlatmaların plan düzenine göre değişkenlik göstermesi sebebiyle her yapı ayrı ayrı incelenmelidir. Çalışanların günün büyük bir bölümünü bu mekânlarda geçirdikleri düşünüldüğünde; mümkün olduğunca doğal ışık kullanımına ağırlık verilmesi gerektiği anlaşılmaktadır (Resim 4.1.). Mimarlar ve psikologlar tarafından yapılan araştırmalarda, ışığın çalışanlar üzerindeki psikolojik etkileri incelendiğinde; kişilerin çalışma ortamlarındaki verimlerini, üretkenliklerini ve sağlıklarını dahi etkilediği görülmektedir. Ancak mobil ofis yapılarının hareket hâlinde ve yer değiştirebilir oldukları düşünüldüğünde; bu tip yapılarda doğal ışık kontrolünün zor olacağı da anlaşılmaktadır. Bu nedenle, iç mekân konforunu sağlayacak yapay aydınlatmaların doğru şekilde kullanılması büyük önem taşımaktadır (Resim 4.2.). Aydınlatma elemanlarının doğru kurgulanmadığı ortamlarda, gözlerde yorulma, kas ağrıları, yorgunluk, baş ağrısı gibi rahatsızlıkların ortaya çıkması söz konusudur. Bu gibi faktörler de çalışanların psikolojilerine ters etki yapmakta ve verimlerinin düşmesine neden olmaktadır (Apaydın, 2012, s. 52).

Resim 4.1. Ofislerde doğal aydınlatmanın önemini gösteren ve Iwan Baan tarafından tasarlanan Selgas Cano Mimarlık Ofisi (İspanya)

(<http://www.architectureoflife.net/>)

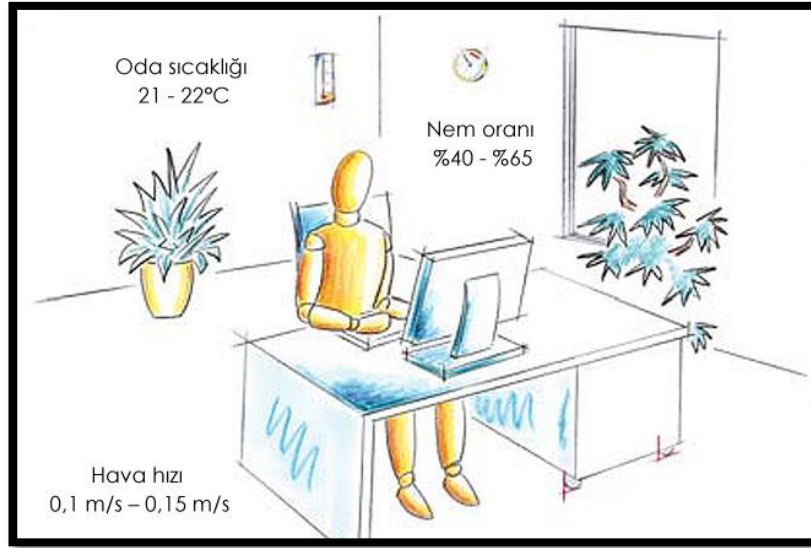

Resim 4.2. Ofislerde yapay aydınlatmanın doğru ve yanlış kullanımları

(<http://www.ccohs.ca/>)

Havalandırma da ofis mekânları için en az aydınlatma kadar önemli bir konudur. Havalandırma; ortamdaki havanın içerdiği oksijen miktarı, koku, rutubet gibi değişkenlere bağlı olan temizliğin sağlanabilmesi için oluşturulan hava hareketlerinin tümünü oluşturmaktadır. Yapı içi havanın kirlenmesi; yapı dışındaki çevreden, yapının kullanımından, yapı ürünlerinden ve temizlik malzemelerinden kaynaklanmaktadır. Her kirleticinin yapısı farklı olduğu için, bunların çalışanlar üzerinde bıraktığı etkiler de farklıdır. Farklı özellikteki kirleticilerin insan sağlığını üzerindeki etkisi ve buna yönelik alınacak yöntemler değişiklik göstermektedir. Bu nedenle, kapalı alanlarda çalışan insanlar için hava kalitesi oldukça önemlidir. Mekân içindeki havanın niteliği yapı ürünlerinden çıkan kirleticilerle değişime uğrayabilmekte; oluşan kirli hava kullanıcılarda biyolojik ve psikolojik sağlık sorunlarına neden olabilmektedir. Çok sayıda çalışanın olduğu ortamlarda kullanışlı bir havalandırma sistemi yok ise, mekândaki hava niteliği bozulacaktır. Hava kalitesinde meydana gelen bu bozulma çalışanlarda uyku hali yaparak iş verimlerinin azalmasına neden olacaktır (Arslan, 2006, s. 44-46). Bu açıdan, iç hava kalitesi insanların sağlığı, iş verimi ve psikolojisiyle

doğrudan ilişki içindedir. Çalışanların günün en az sekiz saatini geçirdikleri ofis yapılarının iç hava sistemlerinin doğru düşünülmesi son derece önemlidir. Yetersiz havalandırma, kirli havanın artışına yani hava kalitesinin bozulmasına, fazla sıcak ya da fazla soğuğa, rahatsız edici nem oranına sebep olmaktadır (Resim 4.3.). Bu etkenlerin oluşması ile baş ağrısı, sinirlilik, yorgunluk, bıkkınlık ve çalışma isteğinin azalması gibi durumlar ortaya çıkmaktadır (Kaya, 2010, s. 41-42).

Resim 4.3. Ofis çalışanları için optimum hava, nem ve sıcaklık değerleri

(<http://www.maddeus.com/>)

Psikolojik faktörlerin ortaya çıkmasına sebep olan bir diğer unsur da ortamın sahip olduğu ısı değeridir. En önemli konfor koşullarından biri olan iç ortam sıcaklığı; mekânı çevreleyen elemanların çevre sıcaklığı, güneş ışınımı, rüzgâr hızı gibi dış atmosferik şartlarla etkileşimi sonucu değişmektedir (Arslan, 2006, s. 46). Bunların yanı sıra, ortamda çalışan elektronik cihazların yaydığı ısı ve insanların ürettikleri sıcaklık da iç ortam ısı değerini etkileyerek çalışanların psikolojik anlamda zarar görmelerine neden olan faktörleri oluşturmaktadır.

Bu bağlamda, çalışanların çoğunluğa hitap edebilecek ve sağlıklı çalışma ortamı sağlayarak verimi arttırabilecek standartların yakalanması da oldukça önem taşımaktadır. Kişi sayısının çok olduğu ofis mekânlarında genele uygun değerlerin yakalanması gerekmektedir.

Ofislerde sabit bir mekânı olmayıp sürekli hareket halinde olan personeller de tasarım açısından göz ardı edilemeyecek unsurlardandır. Yaptıkları iş gereği kişiselleştirdikleri bir ortama sahip olamayacak ya da bu ortama uzak olacaklardır. Bu da çalışmalarını az ya da çok miktarda olumsuz yönde etkileyecek ve verimlerinin düşmesine neden olacaktır. Bu noktada mobil ofisler büyük önem taşımaktadır. Sundukları hareket özgürlükleri sebebiyle personelin kişiselleştirdikleri alanları yanlarında taşımaya uygun tasarımlardır.

Mobil ofisler sahip oldukları avantajlar ile çalışanların verimini artırmak ve istenilen ortamlara kişisel ofis rahatlığında ulaşabilmek adına ilerleyen zamanlarda da tercih edilebilir yapılar olarak hayatımızda yer almaya devam edecektir.

4.1.6. Estetik Faktörler

Günümüz üretim toplumunda, çeşitli alanlarda her gün yeni bir fikir ve tasarım karşımıza çıkmaktadır. Önceleri uygulanan tasarımlarda fonksiyonellik ön plandayken, son dönem tasarımlarında estetik kaygılar daha ön plana çıkmaya başlamıştır. Ortaya çıkan ürünün sahip olduğu biçim, malzeme seçimleri, strüktürü, rengi, gibi faktörler görünüşünü ortaya koymakta ve kişi seçimlerine göre değişim göstermektedir.

Mobil ofisler, sabit ofis mekânlarının yetersiz kaldığı noktalarda, hem daha çok kullanıcıya ulaşabilmek hem de mekân değişikliği yaşamadan çalışma verimini artırmak adına yapılan tasarımlardır. Ancak hemen hemen her alanda olduğu gibi mobil ofis tasarımlarında da estetik faktörler önem taşımaktadır. Tasarımlarda estetik açıdan çeşitlilik sağlanabildiği gibi fonksiyonel açıdan da çeşitlik sağlanmalıdır. Hareketli olmaları sebebiyle ergonomik anlamda dikkat edilmesi gereken noktalar bulunmaktadır. Buna ek olarak; mobil ofisin sahip olduğu konsepte bağlı olarak meydana getirilen eylem alanları ve boyutları da estetik faktörlerin oluşumunda etkili olmaktadır.

Estetik faktörlere daha geniş bir perspektiften bakıldığında ise; doku, renk, ışık gibi etmenlerin de tasarım aşamasındaki önemli etkilerini görebilmemiz mümkün olacaktır. Bu kavramların 'estetik' kavramı üzerindeki etkilerini aşağıda sıralanmaktadır. Buna göre;

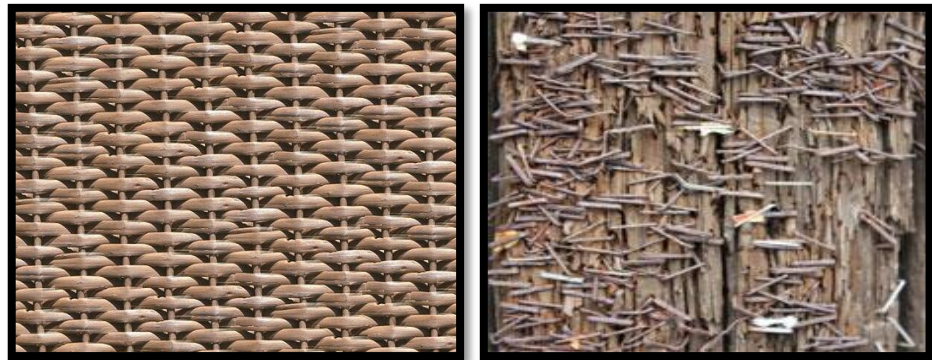
- Doku

Doku; mekânın algılanmasında malzemenin sıklık, seyreklik, ışıklılık, sıcaklık, vb. ifadeleri veren dokuları ile algılamada uzaklık ve yakınlık gibi etkiler yaratarak mekânı biçimlendirmekte kullanılan yardımcı bir unsurdur. Çizgi, biçim, renk gibi iki boyutlu plastik değerlerden üçüncü boyuta yani forma geçişte ara eleman olarak görev almaktadır. Çevremizi yapay ya da doğal olarak yoğun bir şekilde saran, tabiat ve insan üretimi tüm yüzey ve formları güçlü bir şekilde karakterize eden önemli bir tasarım elemanıdır (Ünal, 2013, s.83, 86).

Resim 4.4. Doğal doku örnekleri (yaprak ve ağaç dokusu)

(<http://vw1956stock.deviantart.com/>), (<http://scorpionvoices.deviantart.com/>)

Resim 4.5. Yapay doku örnekleri

(<http://www.cs.cmu.edu/>), (<http://blaircreations.files.wordpress.com/>)

Doğal ya da gerçek dokular ve yapay ya da görsel dokular olmak üzere iki ana grupta toplanabilir (Resim 4.4. ve Resim 4.5.). Doğal dokular; daha çok dokunma duyularımıza hitap eden ve isminden de anlaşılacağı gibi doğadan elde ettiğimiz dokulardır. Buna karşılık yapay dokular ise, dokunarak hissetmediğimiz halde, yalnız gözümüze hitap eden dokulardır. Bunlar motifler, renkler, çizgi ve tonlar yardımıyla ortaya çıkarılmış iki boyutlu elemanlardır. Dokunulduğunda hissetmememize rağmen görsel anlamda etkiye sahiptirler. Her iki doku çeşidi de tasarım unsuru olarak kullanıldıklarında insanlar üzerinde yoğun bir etki bırakmaktadırlar. Örneğin; yumuşak dokuya sahip cisimler insanda dinginlik, huzur ve rahatlık gibi duyguları oluştururken, sert dokular insanı uyanık tutmakta, zinde ve azimli olmasını sağlamaktadır (Güngör, 2005, s. 74).

Sonuç olarak, dokuların tüm bu özellikleri göz önüne alındığında, mobil ofis yapılarında estetik açıdan olmazsa olmaz unsurlardan birini oluşturmaktadır ve doğru alanlarda doğru miktarlarda kullanıldıklarında oldukça etkili bir tasarım öğesi olabilmektedirler.

- Renk

Önceki bölümlerde renk unsurunun psikolojik etkilerinden bahsedilmişti. Renkler, psikolojik etkilerle bağlantılı olarak estetik açıdan mekânlar ve insanlar üzerinde de önemli etkilere sahiptir.

Işık ve form öğelerinin estetik anlamda, renk faktörü üzerinde büyük etkileri bulunmaktadır. Renklerin algılanmasının bir ışık kaynağına bağlı olması sebebiyle, farklı mekânlar için eylem özelliklerine yönelik renkler ve ışık kaynaklarının seçilmesi estetik görüntünün doğru sağlanması açısından uygun olacaktır (Kaya, 2010, s. 39-40). Özellikle dar ofis mekânlarında ve mobil ofislerde açık renklere olan gereksinim geniş mekânlara oranla daha fazla olmaktadır. Bununla beraber, doğal ışık öncelikli olmak üzere, rengin ortaya çıkmasına yardımcı olacak aydınlatma unsuru oldukça önem taşımaktadır (Arslan, 2006, s. 52). Form ise, estetik açıdan renk kavramı üzerinde ışık kadar değer taşımaktadır. Renk ile form arasında mutlak bir bağlantı bulunmaktadır. Bu nedenle, rengi formsuz düşünmek ve yalnız olarak anlamak mümkün olmamaktadır. Renk ile form arasında bazen bir uzlaşma, bazen bir çağrışım ve bazen de bir gerilim

söz konusu olmaktadır. Örneğin, kare bir formun sahip olduğu renk ile üçgen bir formun sahip olduğu renk aynı olsa dahi; estetik açıdan insanlar ve mekânlar üzerinde yarattıkları etkiler farklıdır. Bazı renkler formlar ile birleştiklerinde değerleri kuvvetlenmekte, bazılarında ise hafiflemektedir. Güçlü renkler sivri formlarla birleştiklerinde etkileri daha da artmaktadır.

Sonuç olarak; renk için estetik açıdan ışık ve formun vazgeçilmez birer unsur olduklarını söylememiz mümkündür. Sınırsız bir renk skalası ve bununla beraber birçok ışık ve form ögesinin olduğu düşünüldüğünde mekân için estetik açıdan çok sayıda seçeneğin olduğu anlaşılmaktadır (Çetindağ, 2007, s. 37).

- Işık

Mobil ofislerde iç mekân organizasyonunu belirleyen estetik faktörlerden biri de ışıktır. Son yıllarda iç mekânlarda geçirilen çalışma süresinin artması ile yapay ışığa duyulan gereksinimde de artış meydana gelmiştir. Bu nedenle; iç mekân estetik faktörlerinde belirleyici bir etmen olmuştur (Turgay ve Altuncu, 2011, s. 167).

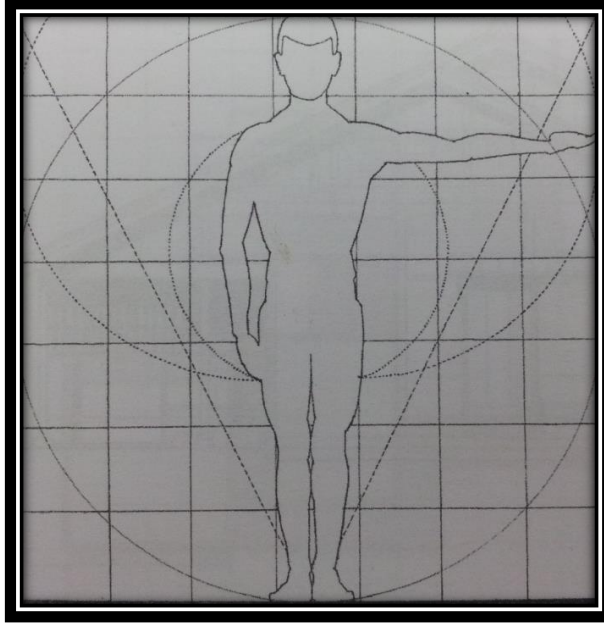
Ofis ortamlarında görsel konfor koşullarının sağlanması çalışanların veriminin sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu noktada doğru yönlerden doğru ışığın kullanılması amaçlanmalıdır. Ancak bununla beraber günümüz estetik anlayışına cevap verebilecek tasarımların yapılması da gerekmektedir. Işığın şiddeti, geliş açısı kadar mekâna kattığı estetik değer de göz ardı edilemeyecek faktörlerden birini oluşturmaktadır.

Sabit ofis mekânlarında ışık kullanımı mobil ofis yapılarına oranla daha kolay olmaktadır. Fakat mobil ofis yapıları sürekli yer değiştirmeleri ya da hareket halinde olmaları sebebiyle aydınlatma sorunu bu yapılarda daha ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle, doğal ışıktan daha çok yararlanmayı sağlayacak tasarımların düşünülmesi, yapay ışık öğelerinin de mekânın estetiğini bozmayacak fonksiyonellikte yerleştirilmesi gerekmektedir.

Her mekânın sahip olması gereken ışık şiddeti ve çeşidi farklılık göstermektedir. Başta ofis yapıları olmak üzere tüm çalışma ortamlarında ışık unsuru öncelikli olarak değerlendirilmesi gereken konular arasında yer almaktadır. Kullanılan ışık ile mekâna uygun kimliği yükleyerek istenilen estetik değeri kazandırmak mümkün olmaktadır. Yeterli aydınlatmanın yapılması, kontrast miktarlarının düzgün şekilde ayarlanması, gölge ve aydınlık değerlerine doğru şekilde karar verilmesi ile öngörülen ortamın yaratılması sağlanabilmektedir (Apaydın, 2012, s. 68). Kullanıcı tarafından mekâna alınan ya da tercih edilen ışığın aydınlatma sisteminin nitel ve nicel özelliklerine bağlı olarak anlamlandırılması gerekmektedir. Mekân kimliği uygulanan ışık seçimleri sayesinde biçim ve anlam kazanmaktadır. Ortam aydınlatmasında yapılan değişimler, hacimsel büyüklük, genişlik ve mekânsal açıklık algılamalarında büyük değişimlere neden olabilmektedir. Kavram olarak bakıldığında ise ışık ögesinin vurgulayıcı, belirleyici, yönlendirici, seçici ve hatta sınırlayıcı yönleri ile ofis mekânları ve mobil ofis yapıları için çok güçlü bir estetik değer olduğu sonucuna varmamız mümkün olmaktadır (Turgay ve Altuncu, 2011, s. 169). Manzaraların önemine, doğal veya insan yapımı elemanların bir araya gelişi gibi estetik öğelere önem verilerek, ayrıca çalışanların görüşleri alınarak aydınlatma düzeni oluşturulmalıdır. Bu anlamda, mobil ofislerin daha bireysel ortamlar oldukları düşünüldüğünde, aydınlatma unsurlarının yerleşiminin diğer ofislere oranla daha kolay olacağı görülmektedir.

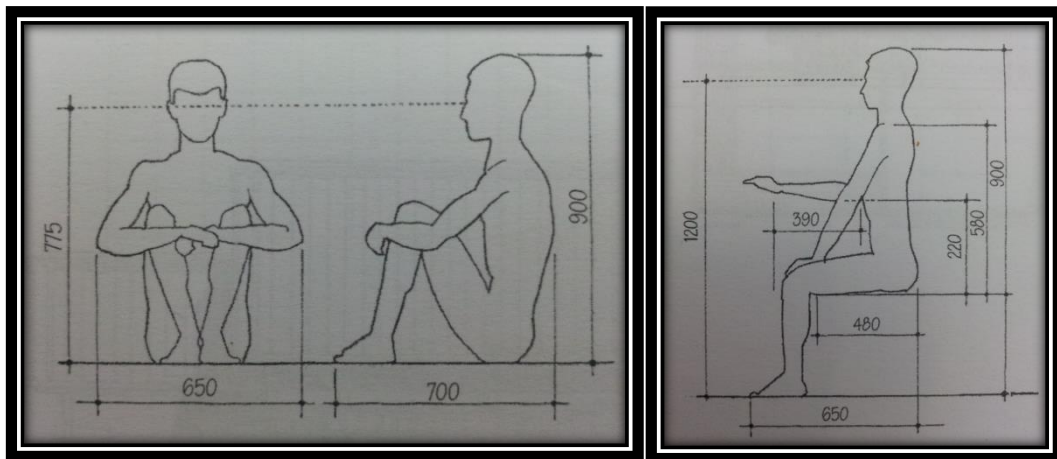
4.1.6.1. Ergonomik Yaklaşım

Antropometri, temelinde insan olan bir kavramdır. İnsan vücudunun boyutlarına ve oranlarına bağlıdır (Ching, 2011, s. 310). Boyut, hareket sınırı, beden biçimleri, güç, gibi insanın fiziksel özelliklerinin ölçülmesi olarak da tanımlanabilir. Herhangi bir ürün ya da mekân tasarımında önceliğin insan olması sebebiyle ‘antropometri’ tasarım aşamasında çok iyi irdelenmesi gereken bir konudur (Resim 4.6.). İnsan ile kullanacağı donanım ve bulunduğu mekân etkileşimlerinin azami derecede oluşu tasarım kalitesi açısından sağlıklı olacağı gibi, özellikle ofis ortamlarında verimi de artırıcı yönde bir etki yaratacaktır.

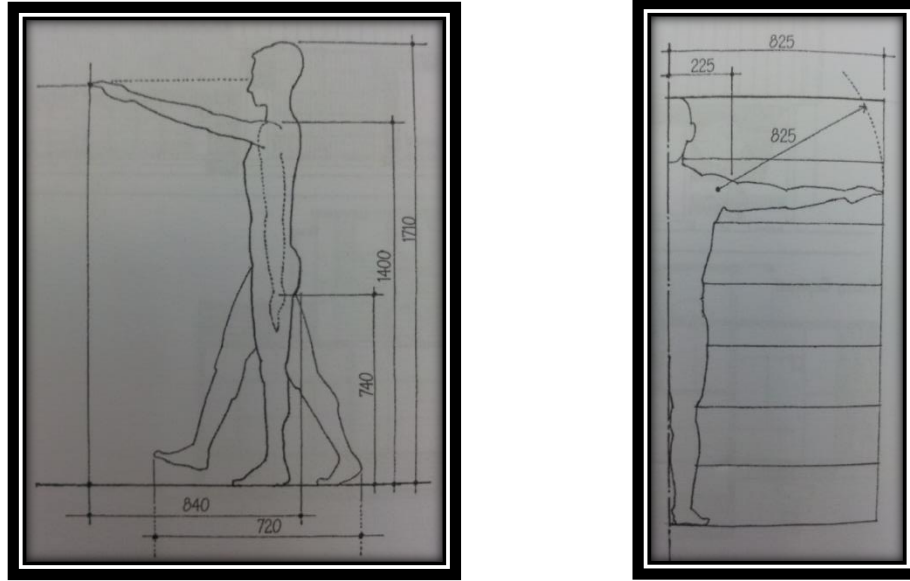

Resim 4.6. Antropometride insan (Ching, 2011, s. 310)

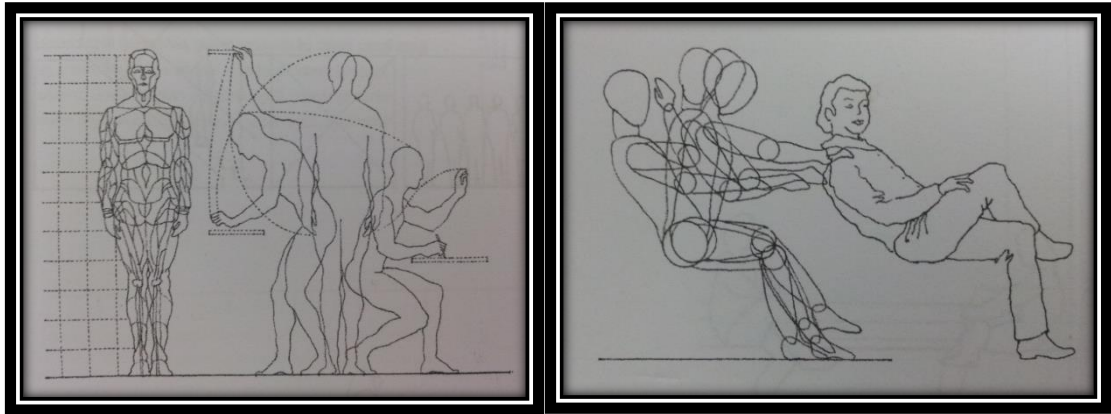
Antropometri, statik ve dinamik olarak iki bölümde incelenebilir. Statik antropometri, insanın ayakta iken, oturur pozisyondayken sahip olduğu yükseklik, omuz genişliği, gibi noktaları içerirken (Resim 4.7., Resim 4.8., Resim 4.9. ve Resim 4.10.); dinamik antropometri insanı hızlı hareket edebilen bir varlık olarak kabul ederek fonksiyonel ölçülerini ele almaktadır (Resim 4.11. ve Resim 4.12.) (Arslan, 2006, s. 60).

Resim 4.7. ve Resim 4.8. Statik Antropometri (Ching, 2011, s. 310)

Resim 4.9. ve Resim 4.10. Statik Antropometri (Ching, 2011, s. 310)

Resim 4.11. ve Resim 4.12. Dinamik Antropometri (Ching, 2011, s. 311).

Endüstrinin hızla gelişmesi; iş kazaları, meslek hastalıkları ve çalışanların korunma gereksinimi gibi problemleri ortaya çıkarmış, ergonomi kavramını da beraberinde getirmiştir. Çalışan nüfusun günün büyük bir kısmını kapalı mekânlarında geçirildiği dikkate alındığında, sağlığı olumsuz yönde etkileyecek faktörleri ortadan kaldırma gereği doğmuştur. Bu nedenle ergonomi konusuna verilen önem daha da artmış ve ilerleyen tasarımlarda bu yönde çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Ergonominin asıl

amacı, insanın doğal özelliklerine uygun olan makine ve çevre koşullarının belirleyip, gerekli önlemleri alarak insanın makineyle ve aletle çalışmadaki verimini artırmaktır (Yetiz, 2009, s. 99-100).

Ching'e göre ise ergonomi, "bedensel etkenleri inceleme konusu yapan özel bir alandır" (Ching, 2011, s. 311). Her toplumun kendine özgü boyutsal özellikleri olması sebebiyle her tasarımın her insana hitap etmesi mümkün değildir. Ancak, bireye özgü bir tasarım yapılmayacak ise, çok sayıda çalışanın bulunduğu alanlarda ortalama değerler temel alınarak genele yönelik tasarımların yapılması doğru olacaktır.

Ergonomi biliminin amaçları aşağıdaki gibi sıralanabilir. Buna göre;

- Üretimin verimliliğini en yüksek seviyeye çıkarılmaya çalışılması,
- Uyumlu ilişki sonucunda, gereksiz ve aşırı zorlamalardan kaçınılarak, çalışanın ruhsal sağlığının korunması, zarar görmesinin önlenmesi,
- İnsanlar tarafından kullanılan araç gereç ve düzeneklerin kullanım etkinliğinin artırılmasının sağlanması,
- Günlük hayatta karşılaşılan insan kullanımına ve etkileşimine açık olan her ekipmanın insana uygun tasarımının yapılması,
- İnsan performansının artırılması,
- İnsan güvenliğinin sağlanması,
- İnsan sağlığının korunması ve iyileştirilmesi,
- İnsan mutluluğunun ve doyumunun sağlanması amaçlanır (Yetiz, 2009, s. 100).

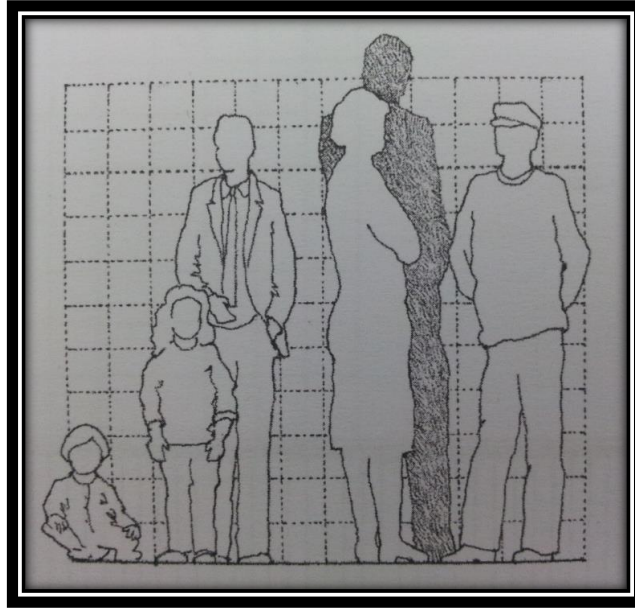
Mobil ofislerde de durum bu şekildedir. Çalışanların kullanacağı ekipmanlar ve kişiye olan uzaklıkları, fonksiyonellik ve rahatlık dereceleri mobil ofis tasarımlarında büyük önem taşımaktadır. Ancak sabit ofislere göre daha küçük mekânlar ve daha yoğunlaştırılmış ofisler olmaları sebebiyle tasarım aşamasında çok daha fazla özveride bulunulması gerekmektedir. Mobil ofislerin içi kadar dış tasarımında da ergonomiye gereken önem verilmelidir. Dış mekân tasarımı, iç mekân kullanımını etkileyecek temel faktörlerden biri olması sebebiyle; iç mekândaki azami ve en sağlıklı düzenlemeye izin verecek düşüncede olmalıdır.

4.1.6.2. Eylem Alanları ve Boyutları

İnsana yönelik yapılan her tasarımda olduğu gibi mobil ofis mekânlarında da eylem alanlarının doğru bir şekilde belirlenebilmesi için her şeyden önce insan vücudunun sahip olduğu antropometrik verilere ihtiyaç vardır. Kullanıcı için fonksiyonel bir ofis ortamının yaratılması amacıyla tasarım aşamasında bu verilerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Kullanılan donatı elemanı ne kadar mükemmel olursa olsun, insan boyutlarıyla bir arada düşünülmediğinde beklenen verimi alınması mümkün olmayacaktır.

Çalışma alanlarının tasarımı yatay, dikey ve eğimli olmak üzere üç şekilde planlanmaktadır. Çalışma alanlarının boyutlandırılmasında (yükseklik, genişlik ve derinlik saptamada) normal ve büyük ölçülerde çalışma alanları kullanılmaktadır. (Kaya, 2010, s. 30).

Bir çalışma bölgesi, ergonomik kriterlerin ışığı altında ve uzanma limitleri içinde düzenlenmelidir. İnsan vücudu sabit haldeyken ve hareket halindeyken farklı ölçülere sahiptir. Örneğin; masada oturur vaziyetteyken, merdiven çıkarken, insanlarla iletişim halindeyken sahip olduğu boyutlar farklıdır. Başka bir örnek ise; bir nesneyi almak için yapılan kavrama hareketleri ile ilgili olarak verilebilir. Burada dikkat edilecek önemli nokta kişinin almak istediği nesnenin bulunduğu yükseklik ve alacağı zaman vücudun ön kısmının merkezinde bulunan belirleyici noktadır. Bu boyutlar yapılan işe, hareketin içeriğine ve sahip olunan statüye göre farklılıklar göstermektedir (Resim 4.13.) (Arslan, 2006, s. 61-62). Kişilerin kemik uzunlukları, kas ve doku kalınlıkları, eklemlerin formlarına ek olarak, insan vücudunun önemli organlarının uzunlukları ve bu organların uzama mesafeleri de alınması gereken kararlar açısından önemli bir paydayı oluşturmaktadır.

Resim 4.13. Ergonomik farklılıkları gösteren bir örnek (Ching, 2011, s. 310)

Ofislerde kullanılan araç-gereçler, ekipmanlar ve bunların doğru alanlara doğru sırayla yerleştirilmesi oldukça önemlidir. Özellikle hareket hâlinde ve kısıtlı bir alana sahip olan mobil ofislerde bu etmenler daha fazla önem taşımaktadır. Kullanımı zorunlu olan ofis donanımları, boyutları ve bunların kullanıcıyla olan ilişkisini doğru bir şekilde irdelemek gerekmektedir. Bunlara ek olarak; mekânların birbirleri içinde olan bütünlüğü, geçişler ve akışı da göz önünde bulundurulması gereken faktörler arasında yer almaktadır. Sonuç olarak; kullanım açısından birçok fonksiyonu içinde barındıran akılcı çözümlerin uygulanması mobil ofis yapıları için temel oluşturmalıdır.

4.1.7. Malzeme Faktörü

İç mekânı oluşturan elemanların farklılıklarına bakıldığında, malzeme çeşitliliğinin ne kadar çok olduğu ortaya çıkmaktadır. Teknoloji faktörü de düşünüldüğünde malzeme çeşitliliğinde her geçen gün sağlanan ilerleyişini anlayabilmemiz mümkün olacaktır. Bir tasarımcının bu ilerleyişi yakından takip etmesi ve kullanacağı malzemeyi mümkün olduğunca iyi tanıması hem tasarımın sağlığı açısından hem de kullanıcı açısından önem taşımaktadır. Tasarlanacak ürün veya mekânda meydana gelebilecek sorunları öngörebilmek de oldukça önemlidir. Malzemenin doğru saptanması, sorunların

önlenmesi ile gerçekleşmesi istenilen görsel etkinin de alt yapısı oluşmaktadır. Malzeme tüm özellikleri ile iç mekân tasarımında görsel etkiyi yaratan önemli elemanlardan biridir (Ünal, 2013, s. 89).

İç mekânda malzeme kullanımına karar vermek bir tasarımcı için oldukça zor bir süreçtir. Bu nedenle seçimlerin doğru olmasını sağlamak adına bazı kriterler oluşturulabilir. Bu kriterlerden biri 'estetik' kavramıdır. Nicel analize yatkın olmayan bir özellik olduğu için yargılamanın en zor olduğu konudur. Tasarımcı estetik kararları alırken, her öğeye ve yüzeye uygun görsel ve dokunsal niteliği belirlemek durumundadır. Olasılıkları daraltmak için öğeleri hiyerarşik düzene oturtarak bir tasarım oluşturmalıdır. Mekânın sahip olduğu hiyerarşi; biçimler, yüzeyler ve etkiler arasında da söz konusudur. İstenen sonucu merkeze koyarak çevresindeki yüzeyler, malzemeler ve etkiler hakkında karar vermek, tasarımcıyı kaostan kurtarabilecek bir yöntem olarak kabul edilebilir (Ching, 2011, s. 88).

Her ürün ve malzeme kendisine özgü özelliklere sahiptir. Dayanıklılık, işlenebilirlik ve dönüşebilirlik, bitiş noktalarındaki detaylar, ışığı yansıtma, sesi emme, başka malzemelerle bir araya gelebilme gibi özellikleri bulunmaktadır. Tasarımcı bu özellikleri taşıyan malzemeleri iyi bilmeli ve gelişmeleri takip edebilmelidir. Malzemelerin bakım gereksinimleri başlangıçta gözden kaçsa da kullanıcıya masraf çıkararak tasarım kalitesini gözden düşürebilmektedir. Mekânda kullanılan malzemelerin kısa zamanda eskimesi, mekânın eski ve itici görünmesine yol açmaktadır. Bu noktada tasarımcının görevi; tasarım kararlarının mekândaki etkinliğe ve mekânın karakterine etkisini öngörüp, bakım gereklilikleri açısından kararlarını değerlendirmek olmalıdır (Coles ve House, 2012, s. 92).

Malzeme, statik olarak dayanımı ve taşıyıcı özellikleri ile görsel açıdan da dokusu ile dikkatimizi çekmektedir. Günümüzde doğal ve yapay malzemelere bağlı kalarak, iç ve dış cephelerde oluşan farklılıklar, teknik olanaklar sayesinde, yüzeyleri üç boyutlu bir hareketin içine sokmaktadır. Her malzemenin dokusu farklıdır, bu nedenle kullanım yeri ve ölçüsü dolayısı ile mekânlara vermiş olduğu karakterler de farklılıklar göstermektedir. Kullanılacak doku tercihinin mekânı güzelleştirip fonksiyonel hâle getirmesi mümkün olduğu gibi, tam tersi bir etki yaratması da söz konusu

olabilmektedir. Bu anlamda, yapının dışında ve içinde tercih edilecek dokularda mümkün olduğunca özenli davranılmalıdır (Ünal, 2013, s. 86, 90).

Mobil ofis yapılarında malzeme kullanımı, tasarım aşamasında hem estetik hem de fonksiyon açısından düşünüldüğünde oldukça büyük bir parçayı oluşturmaktadır. Sürekli hareket hâlinde olmaları, sökülüp takılabilmeleri ya da taşınma hâlindeyken zarar görmeye açık olmaları sebebiyle dayanımı yüksek, kolaylıkla sökülüp takılabilmeye olanak tanıyan, esnek, akılcı düşünülmüş ve en önemlisi mümkün olduğunca hafif karakteristik yapıda malzemelerin tercih edilmesi gerekmektedir.

4.2. MOBİL OFİSLERDE ESNEKLİK VE İŞLEVSELLİK KAVRAMLARI

Mobil yapılarda mekân organizasyonu; tasarım, uygulama ve en önemlisi de kullanım aşamalarının bir bütünüdür. Öncelikle tasarım aşamasında mobil mekânı kullanacak olan kişilerin yaşantıları, eylemleri, istekleri, olması gereken ekipmanlar ve mekânın sahip olduğu konsept oluşturulmalıdır. Mekân organizasyonu, mekânların düzenlenmesinden öte kullanıcı için en uygun yaşam alanının tasarlanmasıdır. Bundan dolayı, tasarım aşamasında anlamsal, estetik ve fonksiyonel kriterlere ek olarak esneklik ve işlevsellik kavramlarının da göz önünde bulundurulması gerekmektedir (Ünal, 2013, s. 55). Özellikle mobil yapılar açısından mekânda esneklik ve işlevsellik kavramları büyük önem taşımaktadır.

4.2.1. Esneklik Kavramı

Esneklik; bir dış gücün etkisi altında uzamak, kısalma, eğilmek gibi şekil değişikliklerine uğradıktan sonra etkinin kalkmasıyla eski şeklini alabilmek özelliğinde olan, elastik şeklinde tanımlanır iken, esneklik ise; bir cismin üzerindeki yükün kaldırılmasıyla ilk durumuna dönmesi özelliği, esnek olma hali, elastiklik şeklinde tanımlanmaktadır (Hasol, 2005, s. 165).

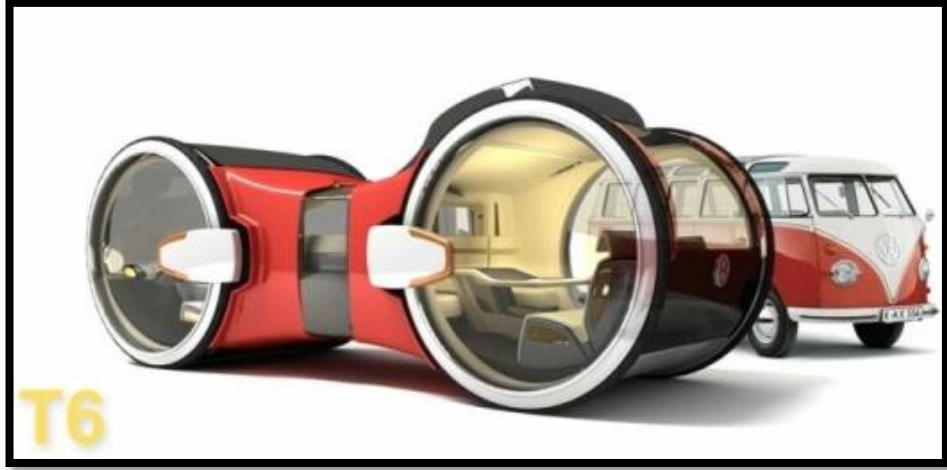
Ofisler, sahip oldukları hiyerarşik düzen nedeniyle çeşitli sosyal ilişkilerin oluşmasına olanak tanıyan ve bünyesinde bulunan çalışanların yaptıkları işler doğrultusunda

şekillenen mekânlardır. Mekân düzeninin planlanmasının, donatı elemanlarının tasarımlarının ve yapılan işin gerektirdiği yöntemlere bağlı olarak kullanılacak çalışma şekillerinin mekânsal değişimlere uygun esneklikte olmasına çalışılmalıdır. Teknolojinin günümüz tasarımlarına sağlamış olduğu değişebilirlik, uygulanabilirlik ve mobil olma özellikleri ile esnek tasarımlar desteklenmektedir. Ofis yapıları bilgi akışının yoğun olarak yaşandığı dinamik mekânlardır. Çoğunlukla hareket hâlinde olmaları sebebiyle mobil ofis yapılarında bu durum daha fazla yaşanmaktadır. Bu noktada da esneklik faktörünün mobil ofislerdeki önemi ön plana çıkmaktadır (Altınok, 2012, s. 79). İç mekânlar yapısal elemanlarla oluşturulduklarından, esneklik kavramı yapıda ve mobilyada olmak üzere iki başlık altında incelenecektir.

4.2.1.1.Yapıda ve İç Mekânda Esneklik

Bir ofis binasının mimari açıdan tasarımı ya da planlaması yapılırken, ofisin sahip olduğu kimlik, çalışanların ihtiyaç duyacağı biçim, ölçek ve aydınlatma kriterleri, iç mekânlar arasındaki ilişkilerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bununla beraber mevcut bir yapıya inşa edilme amacının dışında bir konsept yüklenecek ise bu konsept doğrultusundaki mekân gereksinimleri var olan koşullarla uyuşmalıdır. Uyuşmayan durumlarda mevcut mekânlarda değişim yapmayı tercih etmek doğru olacaktır. Bu konuda iki çeşit değişim söz konusudur. Birincisi, iç mekân sınırları içinde strüktürel yönde değişimler yapmaktır ve bu değişimler genellikle kalıcı olan değişimlerdir; ikincisi ise iç mekândaki strüktürel olmayan düzenlemelerde yapılan değişimlerdir (Uzun, 2006, s. 48). Sabit yapılarda bu gibi problemler söz konusu iken, mobil ofis yapılarında bu tip sorunlarla çok karşılaşılmamaktadır. Harekete izin vermeleri sebebiyle mekân bakımından oldukça esnek yapılar elde edilebilmesi mümkündür. Çoğu zaman kişiye özel yapılar olmaları nedeniyle kullanıcı gereksinimleri doğrultusunda tasarımlar yapılmaktadır. Bunun yanı sıra genellikle küçük mekânlar olarak tasarlanmaları, sökölüp - takılabilir ya da taşınabilir olmalarından ötürü mekân yerleşimi açısından da esnekliğe sahip olmaları gerekmektedir.

Farklı tasarım ölçeklerinde esneklik ve değişebilirliğin, yapım sırasında ve yapımdan sonra gerçekleştirilebilmesi mümkün olmaktadır. Tasarım aşamasında üzerinde durulan esneklik ve değişebilirlik kavramlarının, yapı sistemindeki değişikliklere izin vermelerinden ötürü i mekân kullanımında esneklik oluşturulabilmektedir. Yapımdan sonra gerçekleştirilen düzenlemelerde ise; i mekân yapı elemanları ve donatı elemanları sayesinde esneklik ve değişebilirlik sağlanmaktadır (cal, 2011, s. 74-76).

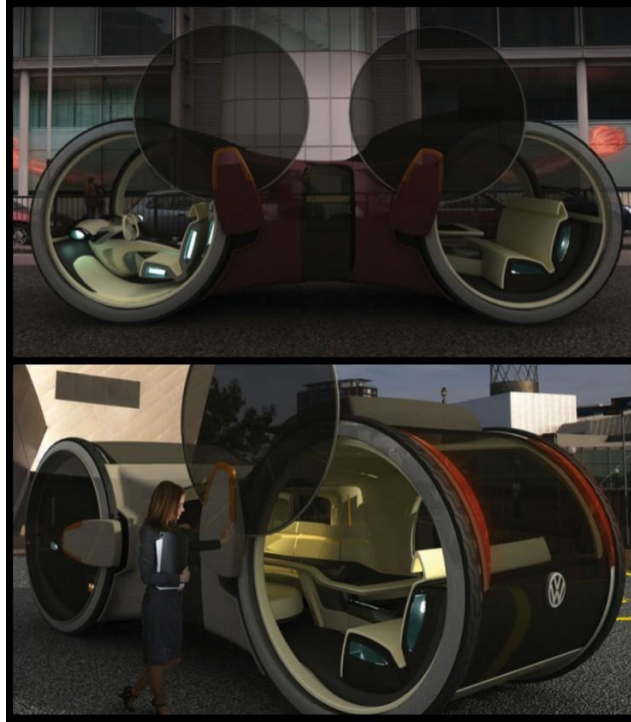

Resim 4.14. Volkswagen The T-6 mobil ofis tasarımı

(<http://www.volkswagenpedia.org/>)

Volksagen firmasının ürettiği “T-6” mobil ofis tasarımı mekânda esnekliğe verilebilecek örneklerden biridir. Çalışanlara hareket özgürlüğü sağlarken, bunun yanında mekân yerleşimi ile de esnek kullanıma olanak tanımaktadır (Resim 4.14.).

Herhangi bir araç içinde oluşturulmuş ek bir ofis ortamı ve iletişim sistemleri günümüz koşullarında bir yenilik olarak kabul edilmeyebilir. Ancak “T-6”nın bu özelliklere sahip olup aynı zamanda hala araba özelliklerini taşıması yenilik olarak kabul edilecek bir durumdur. Başka mekâna hareketi ya da şehirlerarası seyahati sağlayan ve bu esnada çalışmaya olanak tanıyan esnek bir kabin sisteminden oluşmaktadır. Demokratik bir ulaşım sağlamak amacıyla herkese yönelik bir tasarım yapılmaya gayret edilmiştir. “T-6” tasarım sürecinin temel fikri değişen ofis ortamı üzerine kurulmuştur. İstenilen her mekânda istenilen zamanda bulunmaya uygun bir yapıdadır (<http://www.volkswagenpedia.org/>).

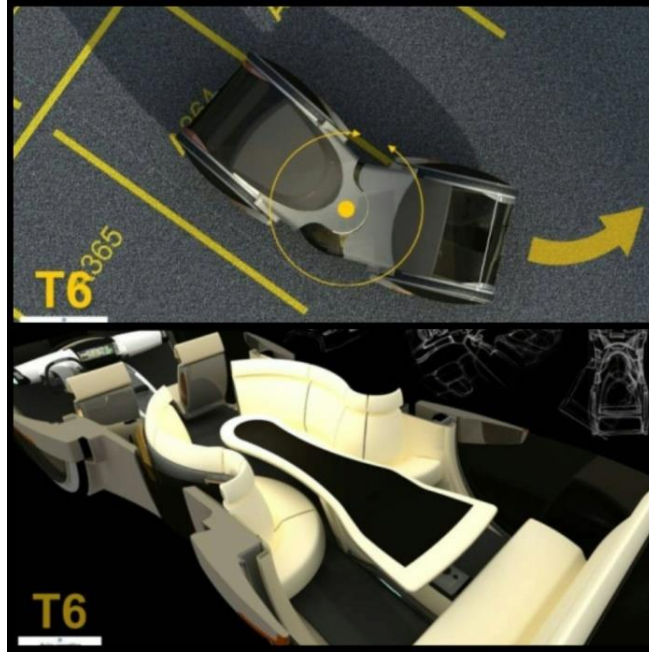

Resim 4.15. Volkswagen The T-6 mobil ofis yapısının dış görünüşleri

(<http://blog.eoffice.net/>)

“T-6”nın kullanım amacı, iş odaklı olarak değişim gösterebilmektedir. Sağlık, iş danışmanlığı, sigorta, hukuk, emlak, pazarlama ve personel hizmeti gibi sektörlerde kullanılabilir. Bir ofis çalışanının işi dolayısı ile başka bir mekâna giderken araç kullandığı ya da taksi bulmak için harcadığı süre düşünüldüğünde “T-6” tasarımının avantajlarını anlamamız mümkün olacaktır (<http://www.volkswagenpedia.org/>).

“T-6” iş yoğunluğu dolayısı ile sabit bir ofis ortamını sürekli olarak kullanamayan çalışanlar için her türlü ofis unsurunun sağlandığı ve en önemlisi gidilen her yere ofis ortamını da taşımaya olanak tanıyan bir tasarım ürünüdür. Toplantı ve sunum esnasında gerekli olan her türlü donanıma sahiptir. Zaman kaybı, trafik sıkışıklığı, gibi problemleri tamamen ortadan kaldırmaya yönelik düşünülmüştür. Sunum için dönüştürülebilir bir monitor, çalışma masasının üzerinde gömülü halde bulunan, kabin fonksiyonlarını ve iletişim araçlarını yönetmeye yarayan interaktif bir kumanda paneli mevcuttur. Sahip olduğu çizgiler, formlar, iç ve dış kabuk bütünlüğü estetik açıdan günümüz arayışına cevap vermektedir (<http://www.opelim.net/>).

Resim 4.16. Volkswagen The T-6 mobil ofis yapısının iç - dış görünüşleri

(<http://blog.eoffice.net/>)

“T-6”, iş sınıfı bir otomobilin konforu ile çalışma ortamını ve yer fonksiyonlarını birleştiren bir mobil ofistir. Ana morfolojik bileşenleri hareketli bir merkez etrafında birleştirilmiştir. Kauçuk tipi bir malzemedен üretilen “T-6”, tekerleklerin dış bölümü üzerinde konumlandırılmış iki silindir etrafında dönerek hareketini sağlamaktadır (Resim 4.16.). Silindirlerin her bitim noktası yukarı doğru açılabilen kapılar olarak tasarlanmıştır. Araç gövdesi tekerlekler üzerinde hareket etmekte ve iki silindirin etrafında bulunmaktadır (Resim 4.15.). “T-6” temiz bir çevre hedeflenerek düşünülen yenilikçi bir tasarım olup; son teknolojik (uzay, bilgisayar ve çevre) unsurları bir araya getirmesiyle diğer tasarımlar için de ilham verici olacağı düşünülmektedir (<http://www.opelim.net/>).

Sonuç olarak; yapı sistemini değiştirmeden aynı tasarı ünitesinin farklı kullanıcı gereksinimlerine cevap vermesi ile aynı hacimden birden fazla fonksiyon için yararlanılması mümkün olabilmektedir. Bu bağlamda esneklik; değişen şartlara en akılcı, en hızlı ve en doğru şekilde uyabilmek olarak açıklanabilir. Günümüz teknolojisi de mimari tasarımda, yapımdan sonra kullanımda ve ileriye dönük yapılması gereken ya da mutlak olan değişikliklerde esnekliğe izin vermektedir. Bu amaçla, ölçüsel

modülasyonlu, tolerans sistemi kullanılan ve bir araya gelme özelliğine sahip modüler tasarım ve ürünler tercih edilmektedir (Öcal, 2001, s. 74-76).

4.2.1.2. Mobilyada Esneklik

İç mekân tasarımında, yapıda oluşturulan esnekliğin önemi kadar mobilyaların sahip olduğu esneklik de göz ardı edilemeyecek öneme sahiptir. Başta ofis yapıları olmak üzere ihtiyaçlar doğrultusunda zamanla meydana gelen değişimler söz konusudur. Eğer ki mekânlar yapıda uygulanması düşünülen değişimler için uygun değil ise, bu noktada mobilyaların sahip olduğu esneklik ön plana çıkmaktadır. Ancak bu yönde bir uygulama yapılmadan önce bir takım konuların düşünülmesi gerekmektedir.

Bunlardan bazıları;

- Kullanıcı gereksinimlerinin belirlenmesi,
- Etkinlik gereksinimlerinin belirlenmesi,
- Tefriş gereksinimlerinin belirlenmesi,
- Mekân analizi,
- Boyutsal gereksinimler,
- İstenilen nitelikler,
- İstenilen ilişkilerdir (Uzun, 2006, s. 60-64).

Kullanıcı gereksinimlerinin belirlenmesinin temelinde; kullanıcı tanımı, gereksinimleri ve alansal ihtiyaçlar yer almaktadır. Değişim yapılacak mekânı kullanacak kişi ya da kişilerin sayıları, yaş grupları ve gereksinim duyulan alanın özel olup olmayacağı tespit edilmelidir. Bunun yanı sıra, çalışan sayısına göre istenen koşullar belirlenmelidir. Alansal ihtiyaçların belirlenmesinde de; kişisel alan, mahremiyet, etkileşim, erişim, tercih edilen nesnelere ve renkler, özel mekânlar ve ilgiler gibi unsurlar düşünülmelidir (Uzun, 2006, s. 61).

Mobil ofis mekânları için etkinlik gereksinimleri oluşturulur iken; kullanıcıların birincil ve ikinci etkinlikleri düşünülmelidir. Birincil etkinliğin adı ve işlevi, ikincil ve buna bağlı olarak ortaya çıkan diğer etkinliklerin adları ve işlevleri belirlenmelidir.

Etkinliklerin içerik analizi de büyük önem taşımaktadır. Aktif – pasif ya da gürültülü – sessiz mi olduğu, kamusal, küçük grup veya özel bir etkinlik mi olduğu, eğer mevcut mekân birden fazla etkinlik için kullanılıyorsa etkinliklerin birbirleriyle ne derece uyumlu olduğu, mekânın ne sıklıkta kullanıldığı ve günün ya da gecenin hangi saatlerinde kullanıldığı gibi sorular mutlaka sorulmalıdır (Uzun, 2006, s. 61).

Asıl önemli olan konulardan biri; tefriş gereksinimlerinin belirlenmesidir. Bu doğrultuda, mobil ofis yapısının sahip olduğu işleve yönelik olarak bir takım seçimler yapılmalıdır. Oturma birimleri, çalışılacak yüzey, saklama - sergileme birimleri, kullanılan donatıların sayıları, türleri, çeşitleri, stilleri ve aydınlatma, elektrik tesisatı ve mekanik tesisatı gibi unsurlar göz önünde bulundurulmalıdır (Uzun, 2006, s. 62).

Mekân analizi ve boyutsal gereksinimler de mobilyada esneklik konusu için önem teşkil eden konulardan diğerlerini oluşturmaktadır. Mekân analizi yapılırken; planlar, kesitler ve iç mekân görünüşlerine ulaşılması doğru yönde ilerlenmesi açısından sağlıklı bir karar olacaktır. Pencere, kapı yönleri ve boyutları, duvar, yer ve tavan malzemeleri gibi detaylar mobilyalarda esnekliğin nasıl ve ne derece sağlanabileceği konusunda tasarımcıya fikir vermektedir. Boyutsal gereksinimler ise; mobilya grupları için uygun olan boyutlar ve sağlanabilecek alan, bu mobilyaların en verimli kullanılması için gerekli olan hacimsel alan ve mekânın yatay ya da dikey olarak kullanılmasına bağlı olarak mobilyaların yerleştirilme şekilleri olarak düşünülebilmektedir (Uzun, 2006, s. 63).

Mobilyada esneklik kavramı kısaca, mobilyanın farklı eylemler için kullanımı olarak tanımlanabilir. Mobilyanın tasarlandığı eylem dışında mekânın diğer bölümlerinde de kullanıma uygun olması esneklik düşüncesi altında ele alınabilmektedir (Ökem, 1998, s. 24).

Mobilya tasarımında üç tür esneklikten bahsetmek mümkündür (Ökem, 1998, s. 25-29);

- Farklı eylemler için esnek mobilya tasarımı:

Bu esneklik türünde anlatılmak istenen; belli bir aracın belli bir eylemden daha fazlasına hizmet etmesidir. Bu tür mobilyalara örnek olarak ilk akla gelen belki de çekyat tasarımlarıdır. Resim 4.17. ve Resim 4.18.'da görülen tasarım örnekleri de ofislerde

kullanılmak için iyi düşünölmüş esnek mobilya tasarımlarıdır. Özellikle dar alanlı mobil ofis yapılarında oldukça kullanışlı olabilecek tefriş elemanlarıdır.

Resim 4.17. Ofis çalışanları için tasarlanmış esnek bir mobilya örneği

(<http://www.dvice.com/>)

Resim 4.18. Ofis çalışanları için tasarlanmış esnek bir mobilya örneği

(<http://www.dvice.com/>)

- Mobilyanın kullanılmayan bölümlerine farklı işlevler getiren esnek mobilya tasarımı:

Kullanılan ofis mobilyalarının kullanışlı olduğu düşünülmeyen, bir anlamda ölü olarak görülen noktalarının ofis gereksinimine uygun bir işlev için kullanılması olarak anlatılabilir (Resim 4.19. ve Resim 4.20.).

Resim 4.19. Esnek kullanımlı bir ofis mobilyası tasarımı

(<http://www.openideo.com/>)

Resim 4.20. Esnek kullanımlı bir ofis mobilyası tasarımı

(<http://www.openideo.com/>)

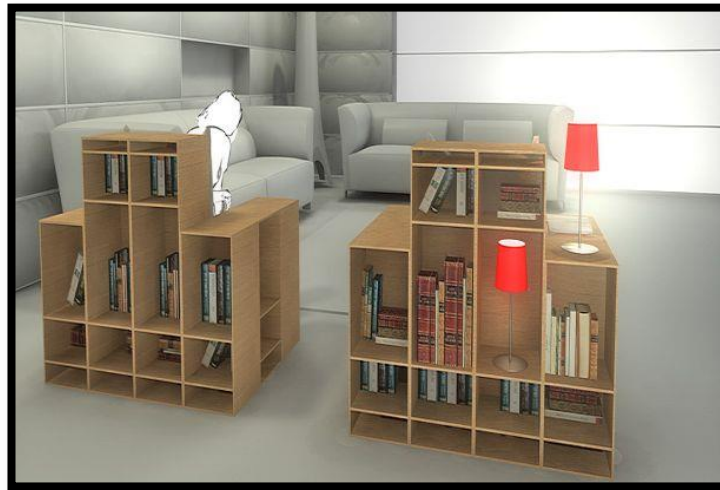
- Eylem alanlarının üst üste bindirildiği esnek mobilya tasarımı:

Bu tasarımın altında yatan düşünce, aynı eylem alanının kullanılarak farklı eylemlerin gerçekleştirilmesi; bu sayede yer kazanımının sağlanmasıdır. Resim 4.21. ve Resim 4.22.'da hem oturma elemanı hem de kitaplık olarak kullanılabilen esnek bir mobil ofis tasarımı görülmektedir.

Resim 4.21. Kitaplık ve oturma elemanı olarak kullanılabilen esnek bir mobilya elemanı

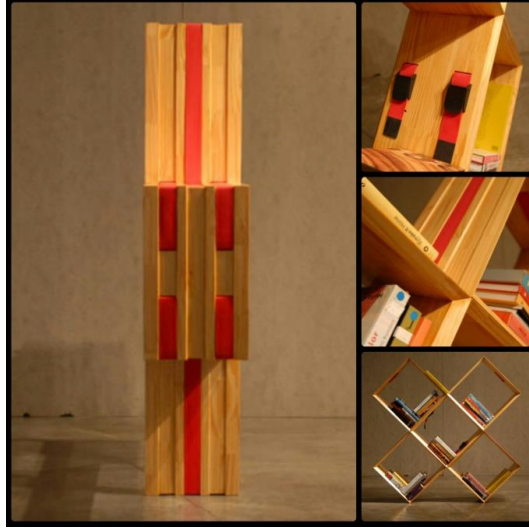
(<http://www.homeharmonizing.com/>)

Resim 4.22. Kitaplık ve oturma elemanı olarak kullanılabilen esnek bir mobilya elemanı

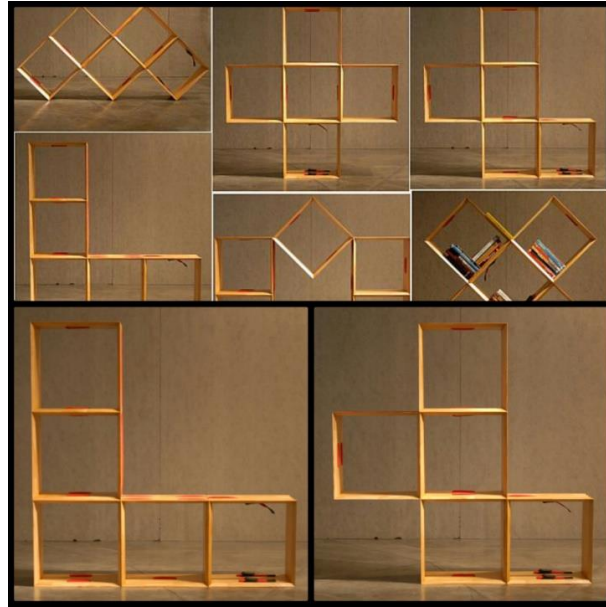
(<http://www.homeharmonizing.com/>)

Bu örnekler dışında mobilya elemanlarının eklenmesi, çıkarılması veya elemanların ilişkilerinin değiştirilmesi ile sağlanan esneklik, yani modüler elemanlar da bulunmaktadır (Resim 4.23., Resim 4.24., Resim 4.25. ve Resim 4.26.).

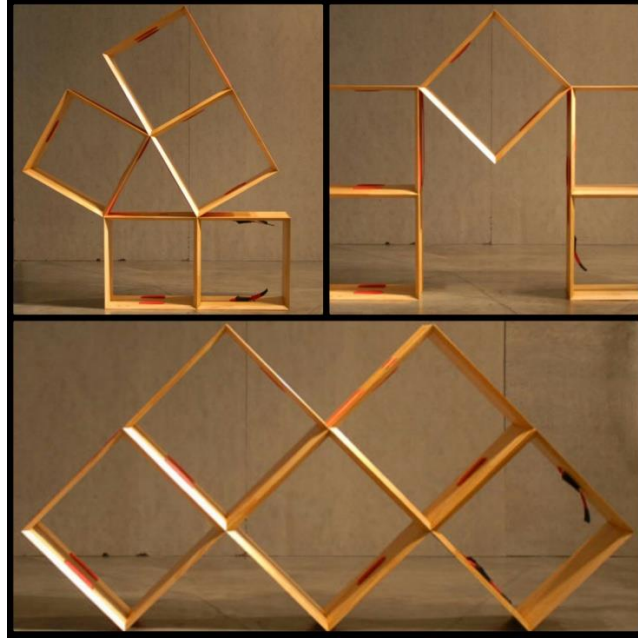
Resim 4.23. The Jacop Bookcase isimli Clark Art Center tasarımı modüler bir kitaplık

(<http://www.homedit.com/>)

Resim 4.24. The Jacop Bookcase isimli Clark Art Center tasarımı modüler kitaplığın farklı kullanım şekilleri

(<http://www.homedit.com/>)

Resim 4.25. The Jacop Bookcase isimli Clark Art Center tasarımı modüler kitaplığın farklı kullanım şekilleri

(<http://www.homedit.com/>)

Resim 4.26. Natalia Boublik tarafından tasarlanan modüler bir çalışma alanı

(<http://www.designbuzz.com/>)

Mobilyaların mekân içinde esnek kullanıma imkân vermesi için bazı özelliklere sahip olmaları gerekmektedir. Bunlar:

- Hafiflik,
- Sökülebilirlik,
- Katlanabilirlik,
- Depolanabilirlik,
- Hareket yeteneği,
- Boyut küçültme ya da büyütme,
- İşlevsel çeşitlilik özellikleri ile sağlanabilmektedir (Özdemir, 1999, s. 24-29).

Küçük mobil ofis mekânları için sökülebilen ve katlanabilen tefriş elemanları, depolama için elverişlidirler. Bu sayede dar ve küçük alanlarda yaşam kolaylaşmaktadır. Katlanabilirlik, sökülebilirlik ve hafiflik ilkeleri, aynı zamanda taşıma açısından da büyük kolaylık sağlamakta ve mobilyanın günlük yaşamdaki pratik kullanımını artırmaktadır. Bu sayede değişik kompozisyonlar oluşturulabilmektedir. Ayrıca gerektiğinde küçülen ve büyüyen mobilyalar, kullanıcı gereksinimine göre mekânda fazla yer kaplamadan rahat kullanım sağlamaktadırlar (Özdemir, 1999, s. 24-29).

4.2.2. İşlevsellik Kavramı

Tasarımda işlev, kullanım ya da işleyiş bakımından amaca uygunluk; belirli bir amaçla ilgili eylem türü veya amacı gerçekleştiren eylem tarzı; uğruna belli bir şeyin yapıldığı görev, fonksiyon olarak tanımlanırken; işlevsel kavramı, kullanım veya işleyiş bakımından amaca uygun olan, fonksiyonel olarak tanımlanmaktadır (Hasol, 2005, s. 228).

Bir başka tanıma göre de işlev, bir nesnenin gördüğü iş, nesneden beklenen, istenen eylemler olarak tanımlanabilmektedir. Nesnenin tasarımına sebebiyet veren amaç ya da amaçlar eyleme dönüştüğünde işlevi ortaya koymakta ve işlev bütün yardımcı işlevler ile birleşmektedir (Gürtekin, 2011, s. 201).

Mimarlık boyutunda ise işlev, bir binanın kullanım amacı ve buna bağlı olarak ortaya çıkan ihtiyaçlarını belirtmekte; amaç, gereklilik ve uygunluk kavramlarını içermektedir. İşlev; ölçüyü, biçimi ve kullanımda tercih edilecek olan malzemeyi belirlemektedir. Mimarlıkta ise işlev, tasarıma cevap verebilecek nitelikleri ve bunu sağlayacak formları araştıran ve tanımlayan bir bilgi alanı olarak görülebilmektedir (Arcan ve Evcı, 1999, s. 12-13).

Mevcut bir araç, bir makine ya da daha geniş anlamıyla bir sistem çalışmakta ve kendinden bekleneni yerine getirmekte ise, o aracın, makinenin ya da sistemin bir işlevi olduğundan veya işlevsel olduğundan bahsetmemiz mümkündür. Sistemi oluşturan parçaların büyük ya da küçük, yaptığı iş miktarının az ya da çok olması önemli değildir. Asıl önemli olan nokta; o sistemin düzenli ve bir bütün olarak çalışıyor olmasıdır. İşlev, nesne ve onu kullanan kişi arasındaki ilişkiyle doğru orantılıdır (Uzun, 2006, s. 74).

Önceki bölümlerde anlatılan esneklik kavramında olduğu gibi işlevsellik kavramı da mobil ofis yapıları için büyük önem taşımaktadır. Hareketli yapıları ve boyutları dolayısı ile kullanılan her elemanın fonksiyonel olması ve bir işleve sahip olması, aynı zamanda diğer elemanlarla bir bütünlük halinde işlemesi oldukça önemlidir. Bu anlamda işlevsellikte kullanıcı etkeni, mekânda ve mobilyada sağlanması gereken işlevsellik başlıkları incelenecektir.

4.2.2.1. İşlevsellikte Kullanıcı Etkeni

İnsanların yaşadığı toplumsal çevre faktörü, onların beğenilerini belirli ölçülerde etkilemektedir. Başta donatı seçimi; beğeni, ekonomik durum ve sosyal alışkanlıklara göre oluşan bir olgudur. Her insanın beğeni anlayışı, davranışları, mekân ve ekipmanlardan bekledikleri işlevsellikler farklılık göstermektedir. İnsan zevkleri eğitim farklılıkları, kültürel seviye ve sosyal çevreleri doğrultusunda şekillenmektedir. Ofis mekânları da bu doğrultuda kimlik bulmaktadır. Sahip oldukları konsept ile belli bir çizgi oluşturulmuştur, ancak kişiler karakterlerine göre kendi bölgelerini kişiselleştirmektedirler. Mobil ofis mekânları çoğu zaman az sayıda kişiye hitap etmeleri nedeniyle bu kişiselleşmeyi daha net görebilmemiz mümkündür. Ofiste yapılan

işin özellikleri de bu mekânın şekillenmesinde ve kullanılacak olan elemanlara gereken işlevselliğin kazandırılmasında büyük rol oynamaktadır (Uzun, 2006, s. 81).

Mobil ofislerde mekânın kullanışlı olabilmesi adına tüm yapısal konforların sağlanmasının yanı sıra mobilya ve mekân ilişkisinin de iyi kurulması gerekmektedir. Mekânların oluşum aşamasında kullanıcı faktörünün başta olması sebebiyle bir anlamda mekân yaşanabilirliği kullanıcıya bağlı olmaktadır. Kullanıcıların yaptıkları iş konseptine bağlı olarak değişen şartlar ve koşullar, yaşları, kültürleri, duyuşsal, karakteristik, algısal ve zihinsel özellikleri doğrultusunda, kullanılmasına karar verilen ofis ekipmanlarının sahip olması gereken işlevsellik ortaya çıkmaktadır (Ünügür, 1980, s. 6-8).

Mekânlar iyi düzenlendikleri ölçüde çalışanlar için kullanışlı bir duruma gelmektedir. Bu kullanışlılık da öncelikle kişilerin yönlendirmeleri doğrultusunda mekâna kazandırılan işlevsellik sayesinde oluşturulmaktadır.

4.2.2.2. İç Mekânda İşlevsellik

İç mimari tasarımda kullanılan eşyalar, mobilyalar ve mekândaki elemanların sahip olduğu fonksiyonellik, doğru bir tasarım olması açısından çok iyi çözümlenmesi gereken unsurları oluşturmaktadır. Sahip olunan mekânın boyutsal özellikleri, dolaşım alanları ve tasarımda oluşturulan fonksiyonellik mekânın işlevselliğinin sağlanmasında yardımcı diğer faktörlerdendir (Uzun, 2006, s. 79).

Doğru eşyalar ve ekipmanlar doğru yerlere koyulduklarında, çalışanlar için hareket alanı kalmıyor ise, bu işlevsellik açısından uygun olarak düzenlenmiş bir ortam oluşturmamaktadır. Bu noktada kullanıcı faktörü de devreye girmektedir. Mekânı kullanacak olan kişilerin ihtiyaçları ve sahip oldukları karakteristik özellikler doğrultusunda gereken iç mekân düzenlemesinin yapılması daha doğru olacaktır.

Mekânlar düzenlenirken çalışanlar için mekânda yeterli miktarda ferah ortam oluşturulmalıdır. Ortamda kullanılan eşyalar ne kadar düzenli olur ise, o kadar ferah ortamların yaratılması olasıdır. İç mekânda “ferahlık” kavramı her zaman büyüklük anlamı taşımamaktadır. Ferahlık, ancak işlevin gerektirdiği eşya düzeni ile anlam

kazanmaktadır. Bu noktada, yapım aşamasında kullanılacak olan renk, doku ve malzeme gibi faktörlerin yanı sıra; tefriş elemanlarına da dikkat edilmesi gerekmektedir (Uzun, 2006, s. 82).

İç mekân tasarımının başarılı olup olmadığına karar verirken birincil ölçüt, işlevsellik olmalıdır. Mekânların işlevsel niteliklerini geliştirmek, onları daha kullanışlı hale getirmek; kullanıcıların görev ve aktivitelerin içinde daha rahat ve keyifli olmalarını sağlamaktadır. Etkinlik ve mekân gereksinimlerine bağlı olarak her ortam kendi özelliklerini oluşturmaya başlayacaktır. Mekândaki şekil ve biçim düzenlemeleri, estetik ve işlevsel kriterlere de uygun olmalıdır. Uygun boyutlar ve ara mesafeler, görsel ve akustik mahremiyet, yeterli seviyede esneklik ve uyum yeteneği, uygun aydınlatma ve diğer servislerin doğru sağlanmasının yanı sıra; mekânda ve işlevde uygun ölçekler, görsel olarak yapılan gruplandırmalar, ritim – uyum – denge kompozisyonu, biçim, renk, doku ve desen unsurları ve aydınlatma yönü de oldukça önem taşımaktadır (Ching, 2004, s. 74-79).

Resim 4.27. Nissan NV2500 Concept mobil ofis tasarımı

(<http://www.carbodydesign.com/>)

Nissan firması tarafından özellikle inşaat sahalarında rahatlıkla kullanılmak için üretilen Nissan NV2500 Concept mobil ofis tasarımı, iç mekânda uygulanabilecek işlevselliğe iyi bir örnektir. Zorlu şartlara dayanıklı olmasına ek olarak iç mekânda düşünülen fonksiyonlar, mobil ofis yapısına oldukça işlevsellik katmıştır.

NV2500 Concept, 2010 yılında Nissan firması tarafından üretilen ve Kuzey Amerika’da üretilen ticari bir araçtır (Resim 4.27.). İç mekânı değişime uğrayarak farklı fonksiyonlara olanak tanımakta, çeşitli esnek ve yararlı depolama çözümlerine imkân sağlamaktadır (<http://www.carbodydesign.com/>).

“Daha az duvar” kullanımı temel alınarak mobil ofis olarak düşünülen NV2500 Concept, bilgisayar kullanımına olanak tanımakla kalmayıp, katlanabilir konferans masası, çok sayıda saklama bölmesi içermesi ile oldukça fonksiyonel bir iç mekân oluşturmaktadır. Yaklaşık 1.80 metre yükseklikte olup, tente tarzı açılabilen yan panelleri bulunmaktadır.

Resim 4.28. NV2500 Concept mobil ofis yapısının iç – dış mekân görüşleri

(<http://www.carbodydesign.com/>)

Tüm iç unsurları çok fonksiyonlu ve son derece dayanıklı olup, şantiye alanı gibi birçok ağır ve zorlu koşullarda çalışabilecek kapasitede üretilmiştir (Resim 4.28.). Mobil araç; ortalama 6 metre uzunluğunda, 2 metre genişliğinde, 2.5 metre yükseklikindedir. Arka kapıdan yolcu koltuğuna kadar olan mesafe ise, yaklaşık olarak 3 metre uzunluğundadır (<http://www.carbodydesign.com/>).

NV2500 Concept, özellikleri sayesinde sadece dört teker üzerinde bir kutu olmadığını kanıtlamıştır. NV2500 Concept kendine özgü yapılandırması ve özellikleri ile birçok ortamda kullanıma uygun bir karakteristik yapıya sahiptir. Profesyonel uygulamalar için geniş bir yelpaze sunarak birçok ortama kolaylıkla adapte olabilmektedir. Ticari araç, şantiye aracı olarak kullanılabilirdiği gibi, spor faaliyetlerine uygun hale de getirilebilmektedir. Ancak yoğun olarak, inşaat alanları için tasarlanan bir ürün olması sebebiyle daha çok mimarların, mühendislerin tercihi olan bu araç, bünyesindeki fonksiyonlar ve özellikle sahip olduğu rahat ofis mekânıyla dikkat çekmektedir.

Yapıdaki mevcut ön cam / ön yan camlar, yan kapılarda bulunan camlar ve sabit cam tavan panel özellikleri ile tasarıma görsel bir hafiflik katmakta, ek olarak iç aydınlatma da sağlamaktadır.

NV2500 Concept çatı bölümü güneş paneli teknolojisi kullanılarak yapılması sayesinde iç mekânda kullanılmak üzere gereken güç kaynağını sağlamakta, ışığın ve aksesuarların çalışmasına imkân tanımaktadır (<http://www.carbodydesign.com/>).

Arka ve yan panellerin açılması dolayısı ile araçtan çıkmadan çevreyle kolaylıkla iletişim kurulabilmektedir. Sağladığı bu sınırsız esneklik dolayısı ile iş konsantrasyonunun ve iş hâkimiyetinin artırılmasına imkân vermektedir.

NV2500; basit ve organik çözümleri birleştiren ileri teknoloji unsurları ile iyi düşünülmüş bir iç mekâna sahiptir. Benzeri diğer araçların sahip olduğu geleneksel tasarıma meydan okuyarak teknolojik detayları göze çarpan mobil bir mekân sunmaktadır (<http://www.carbodydesign.com/>).

NV2500 mobil mekân örneğinde; arka görüşü sağlayan bir monitör, navigasyon sistemi, kablosuz pc, gibi ileri teknoloji özellikleri bulunmasının yanı sıra elle ayarlamaya uygun olarak tasarlanmış birçok unsur da mevcuttur. İç alanda masa, dış alanda çalışma

tezgâhı olarak kullanılacak çift taraflı yüzey, kullanılan düşük teknoloji unsurlarından biridir. Tente üzerinde bulunan ışıklar ile aydınlatma da sağlanmaktadır.

Yolcu koltuğu ayarlanabilir ve konforlu bir tasarım ürünüdür. İç mekânda kullanılan tüm elemanlar çok fonksiyonlu, son derece dayanıklı ve zorlu şartlara uyum sağlayabilecek şekilde düşünülmüştür (<http://www.carbodydesign.com/>)

Sonuç olarak; mobil ofis yapılarında iç mekânlar bir bütün olarak ele alınmalı ve tüm işlevler bu kısıtlı mekânlar içinde çözümlenmelidir. Mobil olmaları sayesinde sahip oldukları esneklik, kolay taşınabilirlik, kolay kurulum gibi özellikler işlevsellik açısından gerekli önemin verilmesinin bir göstergesi niteliğini taşımaktadır.

4.2.2.3. Mobilyada İşlevsellik

Mobilyada işlevsellik, kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılamaları olarak tanımlanabilmektedir (Uzun, 2006, s. 77). Ofis içinde gerekli faaliyetleri sürdürebilmek için mobilyada işlevsellik de üzerinde durulması gereken unsurlar arasındadır. Mobil ofis yapılarının kimliklerine göre bu ihtiyaçlar; depolama, zihinsel ve bedensel çalışma, oturma, dinlenme ve yemek yeme şeklinde farklılıklar gösterebilir.

Bir mobilyanın tasarlanma sürecinde dikkat edilmesi gereken birkaç faktör bulunmaktadır. Bunlar:

- İşlevsellik

Mobilyanın üzerine yüklenmiş olan fonksiyonu yerine getirebilme özelliği olarak anlatılabilir.

- Güvenilirlik

Normal şartlar altında iken, mobilyanın sahip olduğu özelliği ne kadar süreyle gerçekleştirdiğini anlatmaktadır.

- Dayanıklılık

Mobilyanın zor ve olumsuz şartlar altında ne kadar süre ve iyilikte fonksiyonunu yerine getireceği olarak anlatılabilir.

- Estetik Özellikler

Mobilyanın sahip olduğu görsel özellikleridir. Ölçülendirmedeki uygunluğu, orantısı, yüzey özellikleri, düzgünlüğü, dokusu, biçimi, rengi ve kusursuzluğu gibi görsel ve estetik unsurlar olarak anlatılabilir.

- Emniyet

Mobilyanın fonksiyonunun kullanıcıya zarar vermeyecek ya da tehlike yaratmayacak şekilde olmasıdır (Uzun, 2006, s. 77).

Özellikle mobil ofis yapıları gibi dar hacimli ve kısıtlı boyutlarda olan mekânlar için kullanılacak mobilyaların özellikleri kullanıcı açısından oldukça önem taşımaktadır. Esneklik ve işlevsellik gibi kavramların yanı sıra antropometrik özelliklerin de göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Mobilya tasarımı açısından form ve işlev önemli öğelerdir, ancak günün büyük bir kısmının bu alanlarda geçirildiği düşünüldüğünde, sağlık açısından antropometrik faktörlerin ne derece önem teşkil ettiği de görülmektedir. Bunun yanı sıra mobilya tasarım aşamasında işlevsel hacim boşluğu dışında, mobilyanın tüm hacminden yararlanma unsuru da temel olarak alınmalıdır (Uzun, 2006, s. 78).

4.3. BÖLÜM SONUCU

Mobil ofis kavramının ortaya çıkışıyla insan yaşamında meydana gelen gelişmeler beraberinde birçok değişimin oluşmasına sebep olmuştur. Bilindiği gibi mekânlar çoğunlukla kullanıcı gereksinimleri doğrultusunda şekillenmektedirler. Buna ek olarak ofis mekânları şekillenirken; fiziksel, çevresel, teknolojik, psikolojik ve estetik faktörlerin yanı sıra malzeme faktörü de dikkat edilmesi gereken unsurlar hâline gelmiştir. Ayrıca mobil ofis ortamlarının özgür ve hareketli yapıları düşünüldüğünde esneklik ve işlevsellik kavramlarının da önemi incelenmiş ve bu kavramların mobil ofis tasarımları üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Özellikle mobil ofis yapılarının sabit ofislere oranla daha küçük ölçekte mekânlar oldukları göz önünde bulundurulduğunda

esneklik ve işlevsellik konularının mobil ofislerin tasarım aşamasındaki etkileri daha net anlaşılmaktadır.

Bu bölümde; mobil ofislerin iç mekân organizasyonu ve tasarım kriterlerini oluşturan önemli faktörlerden bahsedilmiş ve örneklerle pekiştirilmesi sağlanmıştır. Beşinci bölümde ise, bu anlamda yukarıda incelenen kriterler doğrultusunda Türkiye’de uygun örneklerin mevcut olmayışı sebebiyle; Avrupa ülkelerinden seçilen çeşitli mobil ofis örnekleri üzerinde durularak araştırma konusunun pekiştirilmesi sağlanacaktır.

5. BÖLÜM

AVRUPA ÜLKELERİNDEN ÇEŞİTLİ MOBİL OFİS ÖRNEKLERİ

5.BÖLÜM: AVRUPA ÜLKELERİNDEN ÇEŞİTLİ MOBİL OFİS ÖRNEKLERİ

Ofislerin çalışma hayatındaki yeri göz ardı edilemeyecek bir noktada yer almaktadır. Günlük hayatın koşuşturmasında özellikle de zaman faktörünün oldukça önem kazandığı günümüzde teknoloji yardımıyla geliştirilen mobil ofis yapıları hayatımızı oldukça kolaylaştırıcı bir etkiye sahiptir. Özellikle çalışanlar için zamanın önemi, ofis ortamlarının yoğunluk ve hareketliliği düşünülerek tasarlanan mobil ofis yapıları, bu bölümde çeşitli örneklerle detaylı olarak incelenecektir. Genel olarak gelişen ya da gelişmekte olan ülkelerde artan nüfus sayısı ve beraberinde mimari yerleşim yüzeylerinde meydana gelen azalmalar mobil ofis yapılarına olan yönelimin artışına neden olmuştur.

Ülkemizde mobil mekân olarak kabul edebileceğimiz, geçici afet konutları ve çeşitli amaçlar için kullanılmak adına konteynırlar yapıları mevcuttur. Mobil ofis olarak da özellikle şantiye ortamlarında ofis olarak hizmet veren konteynırlar bulunmaktadır. Ancak, konumuz açısından ülkemizde gelişmiş örnekler bulunmaması sebebiyle bu bölümde Avrupa'dan seçilmiş olan mobil ofis tasarımlarına yer verilecektir.

5.1. HARD BOILED HOUSING, THE BLOB VB3

Resim 5.1. The Blob VB3 mobil ofis tasarım örneği

(<http://ifitshipitshere.blogspot.com/>)

“The Blob VB3” sahip olduğu düzgün ve pürüzsüz yapısı nedeniyle katı bir yumurtayı andırmaktadır. dmvA adlı Belçikalı bir mimarlık şirketi tarafından çeşitli şirketler için başta ofis olmak üzere, yaşam alanı, sergi alanı gibi amaçlar için tasarlanan bir mobil yapı örneğidir (Resim 5.1.).

Şirketler için sahip oldukları mekânı genişletmek adına uygulanan bu tasarım, şimdiye kadar var olan sabit tasarım örneklerine karşı olarak ortaya çıkmıştır. Yapım kurallarına uygun, fakat daha dinamik ve kullanım bakımından daha verimli olabilecek bir tasarım ürünüdür (Resim 5.2.) (<http://ifitshipitshere.blogspot.com/>).

Resim 5.2. The Blob VB3 mobil ofis tasarımının kullanım şekilleri
(<http://ifitshipitshere.blogspot.com/>)

Resim 5.3. The Blob VB3 mobil ofis tasarımının kullanım şekilleri

(<http://ifitshipitshere.blogspot.com/>)

Resim 5.4. The Blob VB3 mobil ofis tasarımının üretim aşamaları

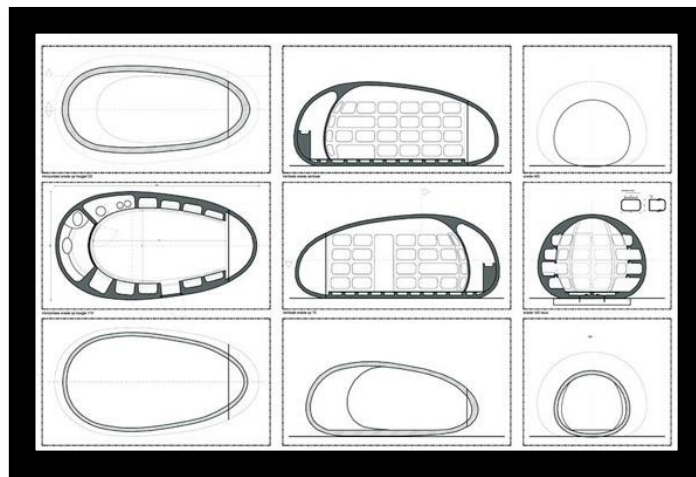
(<http://ifitshipitshere.blogspot.com/>)

Resim 5.5. ve Resim 5.6. The Blob VB3 mobil ofis tasarımının üretim aşamaları ve taşınma şekli

(<http://ifitshipitshere.blogspot.com/>)

Tasarım, malzeme açısından ağırlıklı olarak polyester esaslı olup proje uygulaması 18 ay sürmüştür (Resim 5.4. ve Resim 5.5.). Yaşam kapsülü olarak da adlandırılan bu tasarım; banyo, mutfak, iç mekân aydınlatması, bir yatak ve birçok nişi bünyesinde barındırması sebebiyle ofisin dışında bahçe evi, misafir odası, gibi fonksiyonlara da olarak tanımaktadır (Resim 5.3.). Bu özelliklere ek olarak mobil yapının otomatik olarak açılabilen burun bölümü bir veranda işlevi de görmektedir (Resim 5.2.). Ayrıca Resim 5.7.'de yapının plan, kesit ve görünüşleri detaylı olarak görülmektedir.

Resim 5.7. The Blob VB3 mobil ofis tasarımının yapının plan, kesit ve görünüşleri

(<http://ifitshipitshere.blogspot.com/>)

5.2. ARCHIPOD GARDEN OFFICE PODS

Resim 5.8. Archipod Garden Office Pod mobil ofis örneği

(<http://www.mothertrip.com/>)

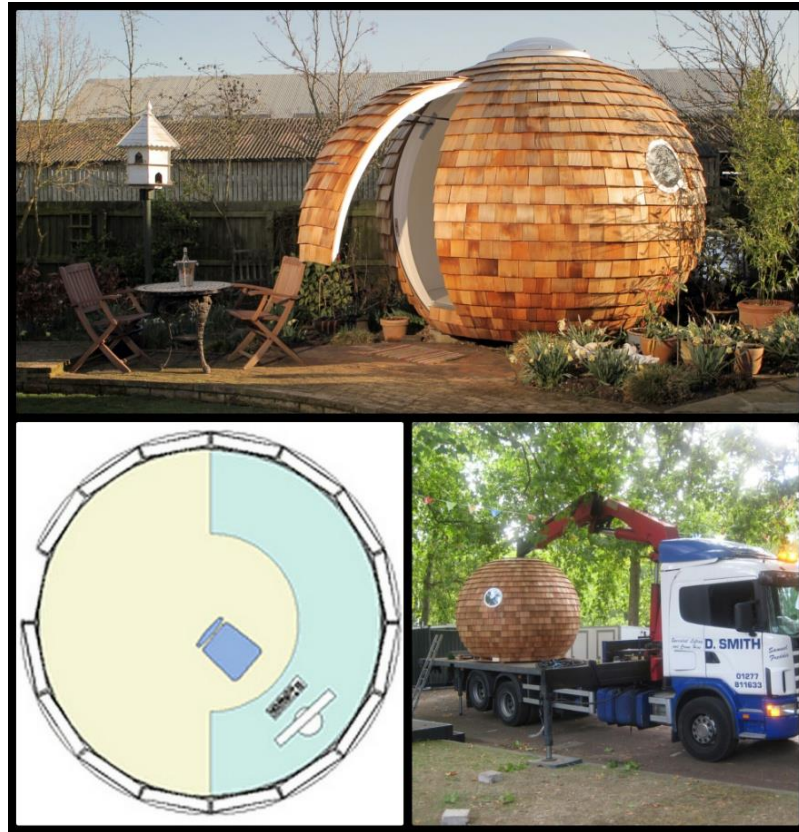
Archipod Garden Office Pod, rustik bir cazibeye sahip ergonomik ve modern bir çalışma modülüdür (Resim 5.8.). Bu modül bünyesindeki ergonomik ofis mobilyaları, ulaşımı, internet, elektrik ve ısınma özellikleri sayesinde yapı rahat ve mükemmel bir çalışma ortamı sunmaktadır (Resim 5.9.).

Resim 5.9. Archipod Garden Office Pod mobil ofis yapısının iç mekân görüntüleri

(<http://www.mothertrip.com/>)

Günümüzdeki bilgisayar ve ağ teknolojisindeki gelişmeler sayesinde ev ile ofis ortamları arasındaki iletişim gittikçe daha kolay sağlanabilir olmuştur. Yapı, esnek çalışma ortamlarında her gün işe gitmeye ihtiyaç duyulmayan durumlarda ofis rahatlığını bulunduğumuz ortama taşımak, maliyeti azaltmak ve trafik stresinden uzak kalmak amaçlanarak tasarlanan huzurlu bir mobil ofis mekânıdır (Resim 5.10.).

Resim 5.10. Archipod Garden Office Pod yapısının iç – dış mekân görünüşleri ve taşınma şekli

(<http://www.archipod.com/>)

Seyahat süresini ve yol maliyetini azaltması, yolda kaybedilen zamanın ortadan kaldırılması, aileye ve işe ayrılan zamanın ayarlanabilmesine imkân tanınması, büyük bir ofise harcanan ısıtma ve elektrik maliyetinin azalmasını sağlaması, ses izolasyonu sayesinde dış mekân gürültüsünden uzak kalabilmesi ve özellikle bir takım inşaat prosedürlerini, onaylarını gerektirmemesi sebebiyle birçok anlamda sorunsuz bir

tasarım örneği sunmaktadır. Tepe camı, doğal aydınlatmaya yardımcı öğelerden birini oluşturmaktadır. Dış kaplamasında kullanılan sedir ağacı Archipod'a rustik bir görünüm sağlamakta ve çevreyle uyum içinde görünmektedir (Resim 5.10.) (<http://www.mothertrip.com/>).

Archipod öncelikle bahçe ofis olarak kullanılmaya uygun iken; bir oyun odası, stüdyo, hobi odası, meditasyon odası ve eğlence odası olarak da kullanılabilir özellikte çarpıcı bir mobil tasarım örneğidir.

5.3. THE ORB

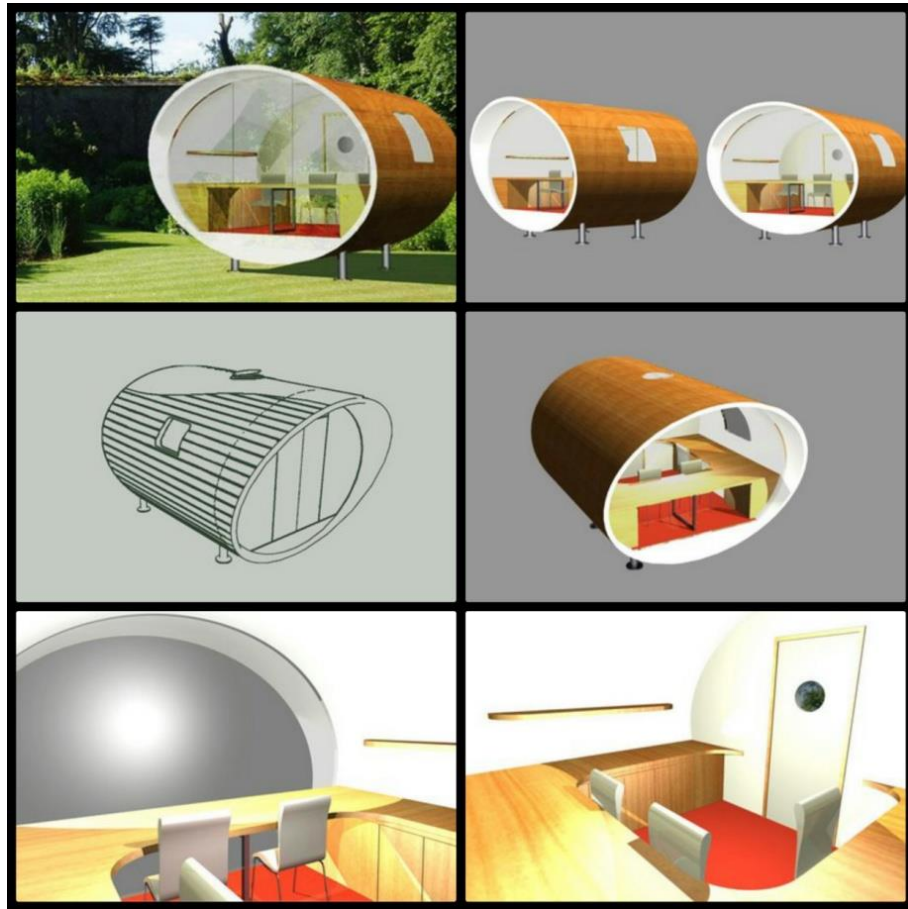
Resim 5.11. The Orb mobil yapı tasarımı

(<http://ifitshipitshere.blogspot.com/>)

“The Orb” gezici olarak düşünülmüş sergi, tatil, ofis, gibi çeşitli amaçlı ortamlarda kullanılabilme ve bu ortamlara kolaylıkla adapte olabilme özelliği ile tasarlanmış yeni nesil bir mobil yapı uygulamasıdır (Resim 5.11.).

Alışılmış yapıların aksine “The Orb”, deniz teknolojinine uygun olarak tasarlanmış ve dayanıklı, hafif, aynı zamanda taşınabilir oluşuyla cazip bir mobil yapı örneği olmuştur.

Mimar David Miller ve ekibinin Philip Simpson ve ailesi için tasarladığı “The Orb” alışılmış klasik ve standart karavan çizgilerini reddeden, tabiatla daha bütünleşen bir tasarımdır. Bu yapının oluşmasında çingene karavanları ve yatlardan ilham alan tasarımcılar, müşterinin de isteklerini göz önünde bulundurarak yapıya şu anki halini vermişlerdir (<http://ifitshipitshere.blogspot.com/>).

Resim 5.12. The Orb mobil yapı tasarımının iç – dış mekân görünüşleri

(<http://ifitshipitshere.blogspot.com/>)

7 kişinin rahatlıkla kullanabileceği şekilde düşünülen “The Orb” hafta sonu kaçamağı ya da gezici bir sergi için kullanılabileceği gibi mobil bir ofis olarak da hizmet verebilmektedir. Özellikle ofis ortamının yoğunluğu ve tek düzeligi düşünüldüğünde bu yapının mobil ofis olarak kullanımında sahip olduğu hareket özgürlüğü ve esnek

kullanım sayesinde sağladığı avantajları anlamamız mümkün olacaktır (<http://ifitshipitshere.blogspot.com/>).

Yapısal olarak sahip olduğu, yüklerin gövdenin tüm parçalarınca paylaşılarak taşınmasını sağlayan mono kok gövde sayesinde oldukça sağlam ve uzun ömürlü bir tasarım örneği olmuştur. Buna ek olarak yatlarda uygulanan güçlü, hafif ve su geçirmez yapısı sayesinde hareket özgürlüğü sağlamakta ve zorlu iklim şartlarına dayanıklılık göstermesi açısından da kullanıcılara çeşitli kolaylıklar sunmaktadır (<http://ifitshipitshere.blogspot.com/>).

Resim 5.13. The Orb mobil yapısının dış cephesinde uygulanan çeşitli tasarım örnekleri

(<http://ifitshipitshere.blogspot.com/>)

Kullanım ihtiyaçlarına uygun olarak çeşitli boylarda ve kişiye özel karakteristik özelliklerde uygulanabilir bir yapıya sahiptir (Resim 5.13.). 4m x 3m, 4m x 6m, 4m x 9m ve 4m x 12m olarak dört ayrı boyda kullanımı mevcuttur. Çift cam, yerden ısıtma, esnek iç kullanım, ayarlanabilir ayaklar, gibi bazı yapısal özellikleri sayesinde de tercih edilebilir bir mobil ofis örneği olmuştur.

5.4. OFFICEPOD MOBILE OFFICE

Resim 5.14. OfficePOD mobil ofis tasarımı

(<http://www.jazzyliving.com/>)

Mobile OfficePOD, Londra'da faaliyet gösteren tanınmış bir İngiliz şirketi tarafından çok fazla sayıda çalışanın olduğu mekânlarda ya da ev dışında özel bir alan yaratmak amacıyla tasarlanmıştır. Evde çalışmayı tercih edenlere, sıkıcı iş arkadaşı sohbetlerini önlemek ve trafik yoğunluğundan, stresinden uzak kalmayı sağlamak amacıyla üretilen modern bir hücredir (Resim 5.14. ve Resim 5.15.).

Resim 5.15. OfficePOD mobil ofis tasarımı

(<http://blog.7apps.com/>)

Bu projenin temel amacı; ofise gitmeye gerek kalmadan kişilerin çalışma ortamlarını istedikleri rahatlıkta ve düzende oluşturmaktır. Özellikle gürültülü ev ortamından kaçıp tamamen izole bir ortam yaratarak iş konsantrasyonunu en üst düzeye çıkarmak amaçlanmıştır. Sessiz ve yalnız kalmak istenilen bir zamanda da kullanılabilir olan bu yalıtılmış mekân, ofis çalışanlarının yanı sıra öğrencilerin de kullanabileceği mükemmel bir çalışma ortamı sağlamaktadır.

Resim 5.16. OfficePOD mobil ofis tasarımının iç – dış mekân görünüşleri

(<http://io9.com/>)

Mobile OfficePOD, 2x2 metrelik küçük bir alan olmasına karşın çalışmak için kesinlikle fazlasıyla yeterli bir alan sağlamaktadır (Resim 5.17.). Sabit hâlde konumlandırılmış bir çalışma masası ve fazla sayıda depolama alanına sahip olmasına ek olarak bir de güvenli kilit sistemi bulunmaktadır. Bilgisayarı, sandalyesi, kütüphanesi ve aydınlatması ile tam bir ofis ortamı yaratmaktadır. Aydınlatmayı sağlamak için tek bir elektrik kablosunun bağlı olması yeterli olmaktadır (Resim 5.16.). Kullanılan uzay teknolojisi sayesinde sahip olduğu ses yalıtımı ile sakin bir çalışma ortamı sunmaktadır. Hem yaz hem kış mevsiminde kullanmaya uygun yapıda üretilmiştir (<http://io9.com/>)

Resim 5.17. OfficePOD mobil ofis tasarımının iç – dış mekân görünüşleri
(<http://io9.com/>)

5.5. THE TETRA SHED

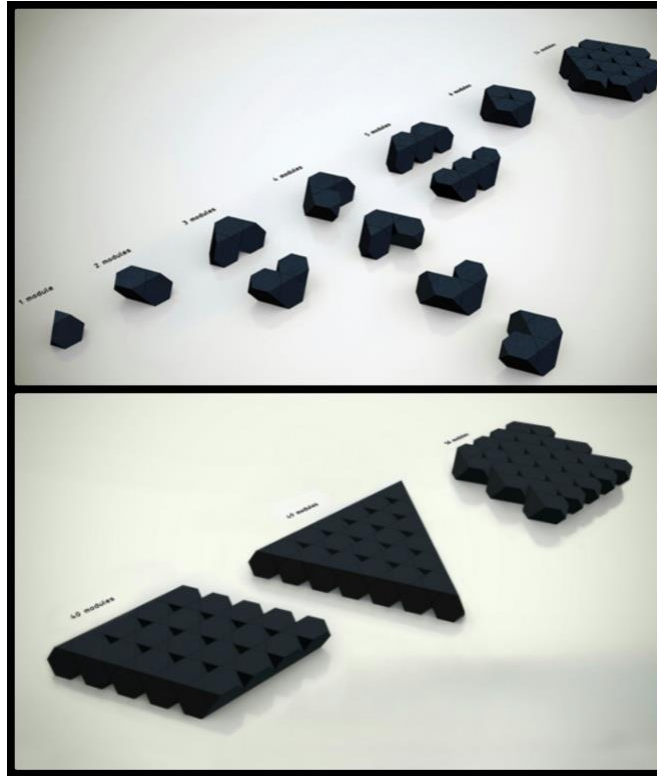

Resim 5.18. Tetra Shed mobil ofis yapısı

(<http://www.pinterest.com/>)

Tetra Shed, tasarımı mimar David Ajasa Adekunle tarafından yapılan, yenilikçi ve ödüllü bir mimari yarışma sonucu ortaya çıkan, tek bir modül şeklinde üretilen ve bahçe ya da öngörülen herhangi bir mekanda kullanılmak için tasarlanan taşınabilir bir mobil ofis sistemidir (Resim 5.20.).

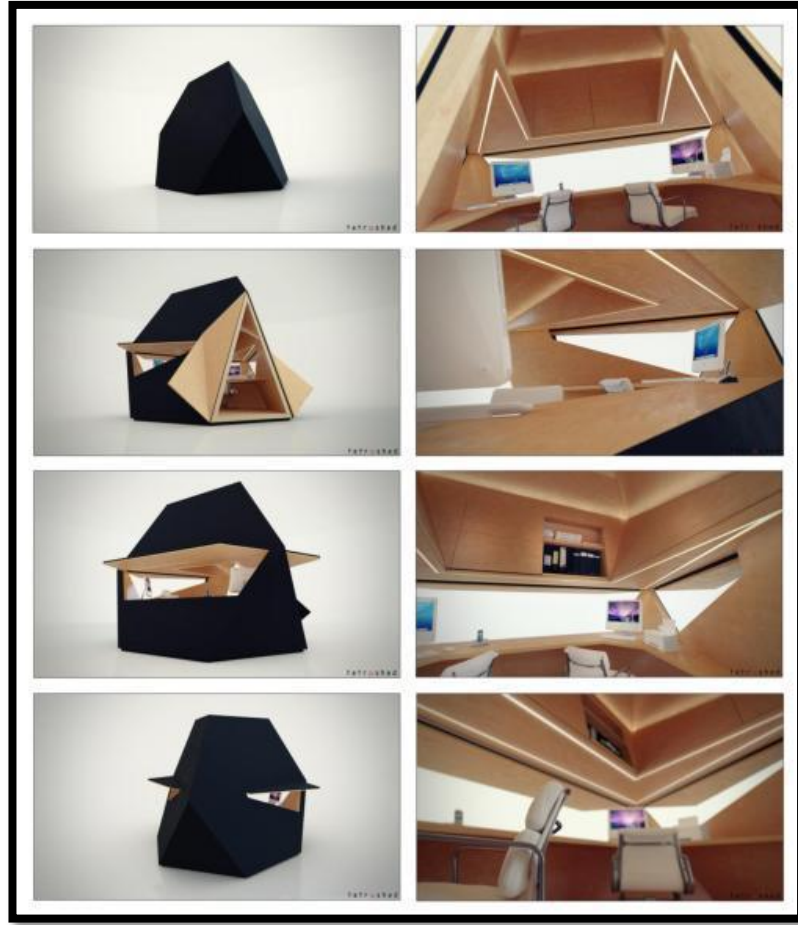
Çift modülden oluşan düzeni, büyük bahçeler ve geniş alanlar için daha büyük ve kolaylıkla taşınması mümkün olan bir ofis ortamı oluşturmak için dizayn edilmiştir.

Resim 5.19. Tetra Shed mobil ofis yapısının çeşitli modüler birleşim şekilleri

(<http://www.dinorobo.com/>)

6 modüle kadar meydana gelen birleşimler öncelikli olarak evler için ya da ofis mekânları için ek çalışma, dinlenme ve oyun alanları olarak düşünülürken; daha büyük modüllerden oluşan alanlar derslik, sergi alanı, kurumsal etkinlikler, turizm ve eğlence tesisleri, perakende gibi alanlarda da gerçekleştirilen bir dizi uygulama için kullanılabilir (Resim 5.19.). Katı bina yönetmeliklerini aşmak için tasarlanmış olan Tetra Shed, tüm yıl boyunca ve her mevsim kullanıma uygun bir mobil yapıdır (Resim 5.18.) (<http://rebloggy.com/>).

Resim 5.20. Tetra Shed mobil ofis yapısının iç – dış mekân görünüşleri

(<http://jannieupjur.blogspot.com/>)

Tetra Shed dış yüzeyinde kontrplak bir güverteye sahip olup RAL skalasında yer alan herhangi bir renkte boyanabilmektedir. Bunun yanı sıra bakır, çinko, geri dönüşümlü plastik ya da korten çelik adı verilen paslanmış görünümdeki çelik bir malzemeyle de uygulanabilmektedir. İç mekânda ise, genellikle sıva yapılmayacak yüzeylerde uygulamasının tercih edildiği filmsiz kontrplak, osb, mdf ve alçıpan gibi malzemelerin kullanımı tercih edilmektedir (<http://rebloggy.com/>).

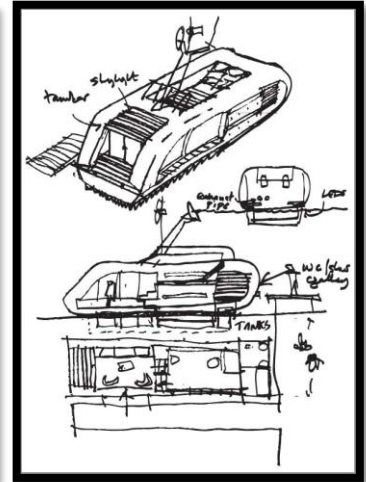

Resim 5.21. Tetra Shed mobil ofis yapısının iç mekân görünüşü

(<http://rebloggy.com/>)

Tetra Shed modüllerinden sadece bir tanesi bile bahçe ofisi, stüdyo alanı, kiosk veya bilet satış ofisi, danışma noktası, plajda kullanılmak için bir klübe ve hatta bir ağaç ev olarak bile kullanılabilir özelliktedir. Çok sayıda kullanımı ile evin uzantısı olacak kullanışlı bir mekân, jimnastik alanı, müzik odası ve sergi alanı yaratabilmek için ideal bir yapı örneğini oluşturmaktadır (Resim 5.21.) (<http://rebloggy.com/>).

5.6. H2O YÜZEN OFİSLER

Resim 5.22. ve Resim 5.23. H2O yüzen ofis yapıları

(<http://floating-offices.co.uk/>)

Yüzen ofisler, özellikle toprak sıkıntısının yaşandığı ülkelerde ofis çalışanlarının ihtiyaçlarına cevap vermek adına yaratılmış akılcı tasarım ürünleridir (Resim 5.22. ve Resim 5.23.) Galli Andrew Masters'ın İngiltere'de marina ve limanlardaki atıl kapasite ve su üstündeki boş alanların yüzen ofisler gibi bir fonksiyonla değerlendirilmesi fikrini, adını dünya çapında yaptığı restorasyon çalışmalarıyla duyuran Gillard Associates firmasının sahibi Alan Gillard ile paylaşması sonucu böyle bir proje ortaya çıkmıştır. Birkaç başarısız deneme sonrası, deniz ortamına maksimum uyum sayılabilen, basit fakat şekilsel bir forma sahip olan yüzen ofisler meydana gelmiştir (Hem Sürdürülebilir Hem Sıra Dışı: Yüzen Ofis, 2010, s. 45-47).

Resim 5.24. H2O yüzen ofis yapılarından görüşler

(<http://cosmonavigator.wordpress.com/>)

Yüzen ofislerin tasarım aşamasında karşılaşılan ilk zorluk, ofisleri karaya halatla bağlama zorunluluğu nedeni ile dik açılı yapı ile bir tekne formu arasındaki dengeyi kurmak olmuştur. Akma biçimli gemi şekli bütünü ile mobil olamayan yüzen ofisler için uygun olmayınca, daha dairesel formlu dikmeler ve açık zarf görünümünde karar kılınmıştır (Resim 5.24. ve Resim 5.25.) (Hem Sürdürülebilir Hem Sıra Dışı: Yüzen Ofis, 2010, s. 45-47).

Kişilerin isteğine bağlı olarak düzenlenmesi mümkün olan bu yapılar yaklaşık olarak 30 metrekarelik bir alandan oluşmaktadır. Mutfak, tuvalet, toplantı odası, çalışma mekânı ve hatta teras gibi bir ofiste gereksinim duyulabilecek tüm detaylar bulunmaktadır (Resim 5.26.).

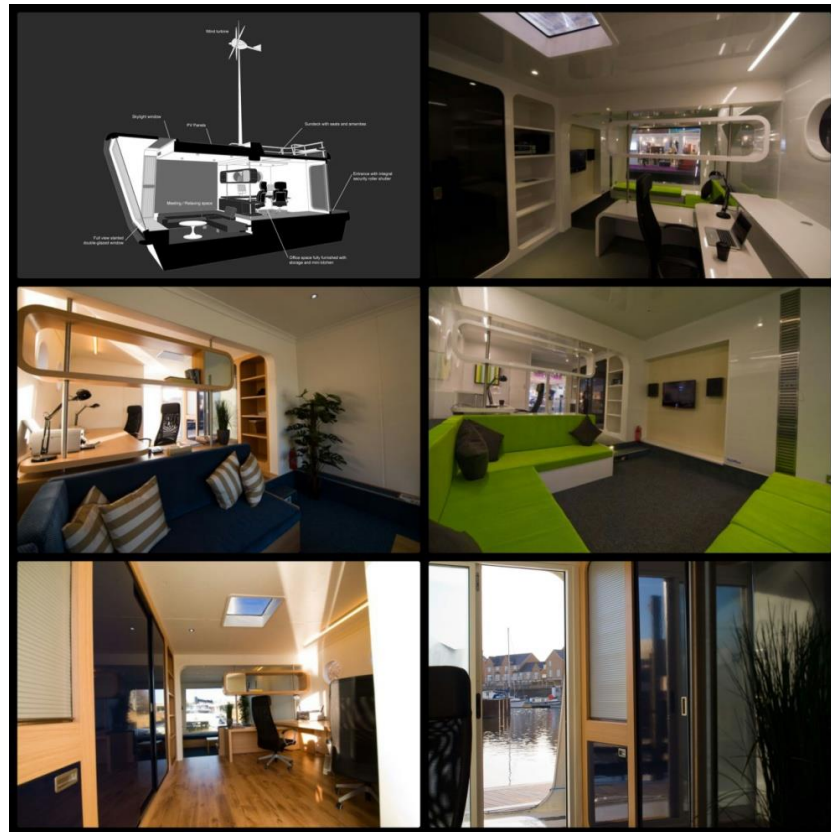

Resim 5.25. H2O yüzen ofis yapılarından görüntüler

(<http://floating-offices.co.uk/>)

Yüzen ofislerin iç mekânında ise, ön cepheyi kaplayan çerçevesiz pencerenin içeriye giren ışık miktarını artırması sayesinde, dış cepheden bakıldığında tahmin edilebileceğinden çok daha fazla sade ve ferah bir görünüm oluşturulmuştur. Yapıdaki yerleşim, iki seviyede açık plan, iç mekânda çalışma alanı ve yan taraflarda dosya depolama alanları ile çalışma masalarından meydana gelmektedir. Alt seviyede, ofiste gece konaklayacaklar için düşünülmüş yatağa/divana dönüştürülebilen bir kanepeler bulunmaktadır. Parlak beyaz plastik ve laminant ile sıra dışı ve dinamik bir yeşilden oluşan genel iç mekân dekorasyonu, canlı ve temiz bir görünüm yaratırken kayganlık duygusunu da hissettirmektedir (Hem Sürdürülebilir Hem Sıra Dışı: Yüzen Ofis, 2010, s. 45-47).

Yüzen ofislerde öne çıkan diğer bir tasarım ise, ofisin üstünde bulunan güneş güvertesidir. Giriş bölümünün yanındaki kısa merdivenle çıkılan bu güvertede, iş yemekleri ve diğer amaçlar için kullanılmak üzere masa ve banklar yer almaktadır.

Resim 5.26. H2O yüzen ofis yapılarının iç mekân görünüşleri

(<http://www.milliyet.com.tr/>)

Yüzen ofisler; acil sağlık merkezinden medya merkezine kadar farklı amaçlarla kullanılabilirken, ilgili yerde kısa süreli konaklayacak olan iş insanları için de cazip bir alternatif oluşturmaktadır. Sığ sular ve gelgit ortamına uygun olan bu yalın ama akılcı tasarım, hareket özgürlüğüne olanak tanınması sebebiyle de tercih edilebilir bir mobil ofis örneği olmuştur.

5.7. BÖLÜM SONUCU

Bu bölümde; yapı, malzeme, yerleştirilme, taşınma ve kullanım açısından farklı ve benzer örneklere yer verilerek, Avrupa ülkelerinden çeşitli mobil ofis yapıları detaylı olarak incelenmeye çalışılmıştır. Önceki bölümlerde de edinilen bilgiler doğrultusunda mobil ofis yapılarının çalışanlar için sağladığı kolaylıklar bu örnekler sayesinde daha net olarak anlaşılabilir. Teknoloji ve birçok alanda sağlanan ilerlemeler ile ofis mekânlarında meydana gelen gelişmeleri ve hareket özgürlüğünün çalışanlar için oluşturduğu olumlu koşulları bu örnekler yardımıyla daha net görebilmemiz mümkündür. Ayrıca, ihtiyaçlar doğrultusunda artan mimari yapı ihtiyacı nedeniyle azalan yüzey miktarı da mobil ofis yapı örneklerinin ortaya çıkışını kaçınılmaz hâle getiren nedenlerdendir. Bu anlamda verilen örneklerden de anlaşılacağı gibi birçok firma ofis çalışanları için gereken konforu ve kolaylığı sağlamak amacıyla mobil ofisler üzerinde çalışmalar yapmaktadır. Bunların yanı sıra, malzeme bakımından sağlanan çeşitlilik sayesinde her türlü iklim koşuluna kolaylıkla uyum sağlayarak yılın her döneminde kullanıma uygun yapıda oluşturulmuş örneklerin de mevcut olduğu görülmektedir.

6. BÖLÜM

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

6. BÖLÜM: SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Barınma kavramı, insanların geçmişten günümüze sürekli olarak ihtiyaç duydukları ve geliştirmeye çalıştıkları bir konudur. Genel anlamda Sanayi Devrimi ile başlayan bu geliştirme çabaları, teknolojinin ve endüstrinin ilerlemesiyle beraber günden güne hız kazanır hâle gelmiştir. Bu durum tüm konularda insanlığı etkilediği gibi mekân kavramında da oldukça kendini gösterir olmuştur. Özellikle teknolojik ilerlemelerin getirmiş olduğu değişimler, mobil mekân kavramını ilk olarak konutlarda ortaya çıkarmış ve ofis mekânlarında daha yoğun olarak hissedilir olmasına neden olmuştur. Diğer yandan bu gelişmeler hayatımızda birçok olumlu değişiklik sağladığı gibi, bir takım olumsuzlukları da beraberinde getirmiştir. İş sahalarının genişlemesi de mekâna olan ihtiyacı artırmıştır, fakat bu sefer de mekânı verimli kullanabilme problemini ortaya çıkarmıştır. Bu konu, bireysel çalışma alanları ve ofislerde kendini daha da belirgin olarak göstermiş ve insanları çözüm arayışına yöneltmiştir. Bu çözüm arayışının içine insan kavramı da dâhil edildiğinde oldukça etkili değişimler meydana gelmiştir. Her geçen gün değişen koşullar ve anlayışlar doğrultusunda bireysel ihtiyaçlar da değişim göstermiş, buna bağlı olarak da günün büyük bir kısmının geçtiği ofis tiplerinde değişim kaçınılmaz bir hâl almıştır.

Çalışma yaşamındaki yeri günden güne artan ofisler; ilk zamanlarda saraylarda, katedrallerde ya da evlerin tek bir odasında işlevlendirilmiş mekânlar iken, teknolojik gelişmeler doğrultusunda artan iş hacmi ile başlı başına bir mekân olma özelliği kazanmışlardır. İlk ofis planlamaları çalışanların hiyerarşisine göre yapılmaktaydı. Bu nedenle, üst düzey çalışanlara daha büyük ve rahat alanlar sunulurken, alt kademelerde çalışanlara daha düşük standartlı alanlar düzenlenmekteydi. 1958’de Almanya’da ortaya çıkan açık planlı ofis tipleri ile bu hiyerarşi kısmen de olsa ortadan kalkmış ve bütün çalışanların eşit olduğu, iletişime olanak tanıyan organizasyonlar yapılmıştır. Ancak ofis planlamalarında statü farkının arka plana atılamayacağı gerçeği, açık ofis düzenlemelerine zamanla tepki oluşmasına neden olmuştur. Bunun yanında müteahhitlerin planladığı yapılar da tepki görmeye başlamış ve sonuç olarak kullanıcı istekleri de bu planlamalara dâhil edilmiştir. Zaman zaman çevresel, ekonomik, sosyal, kültürel ve teknolojik nedenler dolayısıyla planlamalarda meydana gelen değişimlerde duraksama yaşansa da, sonrasında hızlanarak devam etmiştir (Dalga, 2007, s. 44-45).

Çalışanlar ve onların ihtiyaçlarına paralel olarak ortaya çıkan gereksinimler de ofis planlarının oluşumunda etken olmaktadır. Zamanla çalışan sayısının artması, bu sebeple artan eşya sayısı, ayrıca ofis yapısının büyümesiyle artan mekân gereksinimleri planlamalardaki değişimi kaçınılmaz hâle getirmiştir. Aslında bu ihtiyaçlar bir anlamda teknolojik gelişmelere de yön vermiştir. Örnek olarak; mekâna olan ihtiyacın artışıyla binalarda artan kat sayısı, asansör ihtiyacını doğurmuştur (Dalga, 2007, s. 4).

Geçmişte iş mekânlarında, özellikle ofislerde yapılan klasik düzenlemelere ‘esneklik’ ve ‘süreklilik’ kavramlarının da katılmasıyla ‘mobil ofis’ kavramları hayatımıza girmeye başlamıştır. Zamanın ihtiyaçları ve sahip olduğu özellikler düşünüldüğünde; önceleri tek oda dahi yeterliyken, sağlanan ilerlemelerle büyük mekânlar bile gereksinimleri karşılayamaz hâle gelmiştir. Ofislerin genel çalışma şekilleri incelendiğinde; gereken organizasyonun sağlanması ve bunun verimli kullanılabilmesi adına birçok kriterin doğru şekilde sağlanması gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır. Ofislerin ne üzerine olduğu, çalışan kişi sayıları, gerekli dökümanlar ve bunların depolanma şekilleri, kullanılan ofis mobilyaları, iç mekân organizasyonları, kullanılan teknik donanımlar ve hatta çalışanların psikolojileri bile düşünülmesi gereken konular arasında yer almaktadır. Ayrıca, işlev, rahatlık, dayanıklılık, maliyet ve estetik gibi faktörler de ofis iç mekân düzenlemesinde bir hayli etkili olmaktadır.

Genel anlamda bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda; ofis oluşumlarında ‘esneklik’ ve ‘süreklilik’ kavramlarının önemini kavramamız daha kolay bir hâl almaktadır. Her geçen gün ilerleyen teknoloji ve artan nüfus nedeniyle ofis mekânlarında sürekli bir değişim söz konusu olmuştur. Bu değişime ayak uydurabilmek için ise, akılcı ve mantıklı çözümler üretilebilmesi gerekmektedir. İşte bu noktada mobil ofislere olan gereksinimler iyiden iyiye kendini göstermektedir. Sabit, yerleri değiştirilemeyen, iç mekân organizasyonunda değişim yapılmasına olanak tanımayan, kısıtlı ve kendini tekrarlayan yapılar yerine; taşınabilir, yeniden yerleştirilebilir, sökülüp takılabilir mobil ofis mekânlarının ortaya çıkması hayatımızı kolaylaştırmada oldukça etkili bir yere sahiptir. Hem mekândan tasarruf ettirmesi, hem akılcı çözümlerle dar alanları verimli kullandırması, hem de ‘esneklik’ ve ‘süreklilik’ kavramlarına olanak tanınması nedeniyle mobil ofis tasarımları, üzerinde durulması gereken konular arasında üst sıralarda yerini almıştır.

Tez çalışması içerisinde yer alan tüm örnekler incelendiğinde tasarım açısından gelinen ortak noktalar aşağıda sıralanmaktadır. Buna göre;

- Hareket özgürlüğü sağlamaktadırlar,
- Sabit bir mekânda bulunma zorunlulukları yoktur,
- Kolay taşınabilme ve kolay kuruluma olanak tanımaktadırlar,
- Gerek duyulduğunda ek parçalarla büyütülüp küçültülebilmektedirler,
- Taşınabilme, sökülüp – takılabilmeye ve yeniden yerleştirilebilmeye uygun yapıda üretilmektedirler,
- Depreme dayanıklı yapılardır,
- Mekân görünümleri ve sahip oldukları fonksiyonlar açısından alışılmış ofis mekânlarına göre daha özgür tasarımlardır,
- Esnek ve yenilikçi özellikte olmaları sebebiyle gelişime açık yapılardır,
- Belirlenen ihtiyaçlar doğrultusunda kişiye özel üretilebilmektedirler,
- Çalışanların alışmış oldukları ve kişiselleştirdikleri çalışma ortamlarını beraberlerinde taşımaya imkân tanımaları nedeniyle verimlerdeki düşüşü engellemeye uygun tasarımlardır,
- Malzeme çeşitliliği sayesinde hem estetik hem de strüktürel açıdan gelişime açıktırlar,
- Hareketli oluşları nedeniyle esneklik, fonksiyonellik ve işlevselliğin bir arada olduğu iyi düşünülmüş yapılardır,
- Üretimlerinde kullanılan malzemeler yardımıyla buldukları bölgelerin iklim koşullarına uyum sağlayabilmektedirler,
- Çalışma hayatının önemli bir parçası olan ‘*zaman*’ faktörünü verimli kullanmaya olanak tanımaktadırlar,
- Trafik stresi, iş ya da toplantılara geç kalmak gibi problemleri ortadan kaldırmaktadırlar.

Sonuç olarak; incelenen örneklerin de yardımıyla ofislerde ve tezin konusunu oluşturan mobil ofis yapılarında meydana gelen değişimlerin birçok açıdan hayatımızı olumlu yönde etkilediğini görebilmemiz daha kolay olacaktır. İnsanlar ve iş yaşamı var olduğu sürece bu tür gelişmeler devam edecek ve çağımızın önemli unsurlarından olan ‘*zaman*’ kavramını daha verimli kullanmamızı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Akgül, A. (2006) *Mimarlıkta Mobilite Kavramı: Göçebe Çingener ve Sirk Yaşamı Üzerine Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Altınok, H. Z. K. (2012). Ofis İç Mekân Tasarımlarında Gelişen Teknolojiler Işığında Esneklik. *Tasarım + Kuram Dergisi, Cilt 8 (14) 79-95*.
- Aluçlu, İ. (2000). *Özel Sektör Yönetim Binalarında (Holdinglelerde) Kullanıcı Gereksinimi, Konfor Şartları ve Organizasyona Yönelik Sistem İyileştirme Modeli*. Doktora Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Apaydın, S. (2012). *Ofislerde Aydınlatma Tasarımının Sürdürülebilirlik Açısından Mekân Tasarımına Etkileri*. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Arcan, E. F. ve Evcı, F. (1999). *Mimari Tasarıma Yaklaşım*. İstanbul: Tasarım Yayın Grubu.
- Arslan, S. (2006). *Orta Nitelikli Konut Salonlarının İç Mekân Analizi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ching, F. D. K. (2004). *İç Mekân Tasarımı – Resimli (Çev. Elçioğlu, B.). İstanbul: Yapı Yayın*.
- Ching, F. D. K. (2011). *Mimarlık: Biçim, Mekân ve Düzen (Çev. Lökçe, S.). İstanbul: YEM Yayın (Yapı Endüstri Merkezi Yayınları)*.
- Coles, J. & House, N. (2012). *İç Mimarlığın Temelleri. İstanbul: Literatür Yayınlar*.
- Çetindağ, K. (2007). *Işık ve Renk Kullanımının Mekân Algılamasına Etkisi Üzerine Bir Araştırma (Sultanahmet Meydanı Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Doğan, R. K. (Aralık-Ocak 2012-13). Büro Mekânlarında Geleceğe Yönelik Yaklaşımlar. *İçmimar Dergisi (25) 70-76*.

Dökmeci, V., Dülgeroğlu Y. ve Akkal, L. B. (1993). *İstanbul Şehir Merkezi Transformasyonu ve Büro Binaları*. İstanbul: Literatür Yayıncılık.

Güngör, İ. H. (2005). *Temel Tasar / Görsel Sanatlar ve Mimarlık İçin*. İstanbul: Patates Baskı Yayın Evi.

Gürtekin, F. B. (2011). *Mobil Mekân Kapsamında Karavan – Treyler Tasarımının İç Mekân Organizasyonu Yönünden İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Hasol, D. (2005). *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*. İstanbul: Yapı Yayın (Yapı – Endüstri Merkezi Yayınları).

Hem Sürdürülebilir Hem Sıra Dışı: Yüzen Ofis. (Haziran / Temmuz 2010). *İçmimar Dergisi*, s. 45-47.

İnce, F. S. (2006). *Kapalı Ofislerin Kullanım Sürecinde Değerlendirilmesi: G.Ü. M. M. F. Öğretim Elemanları Bloğu Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kaya, H. F. (2010). *Kapalı Ofis Sistemlerinde Mekânsal Kalitenin Kullanıcıların Algısal Performansı Üzerine Etkileri*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Norberg-Shulz, C. (1971). *Existence, Space & Architecture*. London: Studio Vista Limited.

Öcal, G. (2001). *Konut İç Mekân ve Donatı Elemanlarında Esnek ve Değişebilir Tasarım Yaklaşımları*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ökem, H. S. (1998) “*Minimal Konutlarda Mobilya Tasarımı Üzerine Bir İnceleme: Yatak Odası Örnekleme*”. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Özdemir, T. (1999). *Konut Yaşama Mekânı Mobilyalarının Esnek Kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.

Seçer, F. (2006). *Teknolojik Gelişmelerin Konut İç Mekân Tasarımına Etkisi ve Akıllı Evler*. Sanatta Yeterlik Tezi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Siegal, J. (2008). *More Mobile: Portable Architecture for Today*. Newyork: Princeton Architectural Press.

Tuncel, A. (2007). *Mobil Konutlarda İç Mekân Organizasyonu ve Mobil Mekânların Tarihsel Gelişimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Turgay, O. ve Altuncu, D. (2011). İç Mekânda Kullanılan Yapay Aydınlatmanın Kullanıcı Açısından Etkileri. *Çankaya University Journal of Science and Engineering Volume 8 (1) 167-181*.

Uzun, O. (2006), *İşlevsellik ve Esneklik Kavramlarının Salon İç Mekânı ve Donanımı Boyutunda Analizi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ünügür, S. M. (1980). Kullanıcı Mobilya İlişkileri Üzerine. *Ofis ve İnsan, (1) 6-8*.

Yavuz, M. F. (2005). *Mimaride Niş Kavramı*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Yetiz, A. (2009). *Ofis Mobilyaları ve Ofis Mobilyalarının Tasarımını Etkileyen Ergonomi Faktörünün İncelenmesi, Adana'da Bir Banka Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Zevi, B. (1993). *Architecture As Space. How to Look at Architecture*. New York: Da Capo Press.

İnternet Kaynakları

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Gurvger.jpg>.

<http://www.restoraturk.com/mimarlik-mimari/mimarlik/456-modern-mimarlgın-ortaya-cikisi-ve-gelisimi.html>.

<http://www.designbuzz.com/colim-separates-the-car-from-the-caravan/>.

<http://www.tinyhousedesign.com/tag/n55/>.

http://www.n55.dk/manuals/snail_shell_system/sss3.html.

http://www.diytrade.com/china/pd/4212328/Relocatable_Eco_Smart_House.html#normal_img.

<http://tripwow.tripadvisor.com/tripwow/ta-00d7-66b4-a3a6>.

<http://www.treehugger.com/green-architecture/high-tech-modular-demountable-cafe-built-straw-bale-learning-aid-low-impact-environmental-design.html>.

<http://www.thomashayesgallery.com/demountable-house/>.

<http://almahha.com/2011/08/22/artistic-globe-take-one/>.

<https://desenholusofona.wordpress.com/page/27/>.

<http://www.aboutflorence.com/Museums-in-Florence/uffizi-gallery.html>.

<http://www.degisti.com/index.php/archives/18631>.

<http://bene.com/office-furniture/cellular-office/>.

<http://bene.com/office-furniture/team-office/>.

<http://bene.com/office-furniture/open-office/>.

<http://www.bornrich.com/nissan-to-unveil-2007-mobile-office-concept.html>.

<http://www.architectureoflife.net/selgas-canodan-ormanlik-alandaki-ofis/>.

http://www.ccohs.ca/oshanswers/ergonomics/lighting_survey.html.

<http://www.maddeus.com/ofis-verimliligini-arttirmak/>.

<http://vw1956stock.deviantart.com/art/natural-texture-267732415>.

<http://scorpionvoices.deviantart.com/art/Natural-Textures-Charred-Wood-211929571>.

<http://www.cs.cmu.edu/afs/cs/user/yanxi/www/images/Texture/NearRegularTexture.htm>.

<http://blaircreations.files.wordpress.com/2012/08/stapletree2.jpg>.

http://www.dvice.com/archives/2008/04/humanscale_dayb.php.

<http://www.openideo.com/open/well-work/concepting/rethinking-office-furniture/>.

<http://www.homeharmonizing.com/2013/07/08/holding-armchair-combines-an-armchair-with-a-book-shelf/>.

<http://www.homedit.com/the-modular-jacob-bookcase-by-clark-art-center/>.

<http://www.designbuzz.com/natalia-boublik-s-workstation-allows-flexibility-to-modern-workspaces/>.

<http://ifitshipitshere.blogspot.com/2010/01/hard-boiled-housing-blob-vb3-by-dvma.html>.

<http://www.mothertrip.com/archipod-garden-office-pods/>.

<http://www.archipod.com/blog/>.

<http://ifitshipitshere.blogspot.com/2008/07/orb-prefab-home-offices-vacation-homes.html>.

<http://www.jazzyliving.com/officepod-mobile-office-to-work-from-your-own-house/>.

<http://blog.7apps.com/this-week-in-things-i-like-just-landed-for-ios-idock-office-pod-audi-vizify-apples-iphone-5/>.

<http://io9.com/tiny-enclosed-pod-offices-for-the-post-apocalyptic-web-1299123605>.

<http://www.pinterest.com/pin/519743613215726363/>.

<http://www.dinorobo.com/2011/11/30/be-the-coolest-office-drone-with-tetra-shed/>.

<http://rebloggy.com/post/design-architecture/30047391117>.

<http://floating-offices.co.uk/h2office/image-gallery.html>.

<http://cosmonavigator.wordpress.com/tag/h2o-office/>.

<http://www.milliyet.com.tr/fotogaleri/40904-yuzen-ofis-te-calismak-ister-misiniz-/>.

<http://www.carbodydesign.com/archive/2008/12/10-nissan-nv2500-concept/>.

<http://www.volkswagenpedia.org/volkswagen-takes-you-to-work-with-the-t6-mobile-office/>.

<http://blog.eoffice.net/2012/02/mobile-office-volkswagen/>.

<http://www.opelim.net/forums/internetten-paylasimlar/47840-yeni-volkswagen-t6-transpoter.html>.

ÖZGEÇMİŞ

Öznur Karaoğlu, 17.07.1986 tarihinde Ankara’da doğdu. İlkokulu İltekin İlköğretim Okulu’nda ve ortaokulu Tevfik İleri İlköğretim Okulu’nda okudu. İncesu Anadolu Lisesi’nden 2003 yılında mezun olarak lise eğitimini tamamladı. 2006 yılında Çankaya Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi İç Mimarlık Bölümü’nü kazanarak üniversite eğitime başladı. 10 Haziran 2011 yılında eğitimimi 2.92 ortalamayla tamamlayarak mezun oldu. 2011 yılı Eylül ayında Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi İç mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü’nde ‘özel öğrenci’ olarak başladığı Yüksek Lisans eğitimine 2012 Bahar Döneminde ‘asil öğrenci’ olarak kabul edildi. Yüksek Lisans derslerini tamamlayarak 2013 Bahar Döneminde ‘Mobil Mekânların İç Mekân Organizasyonu ve Örneklerle Mobil Ofis Tasarımlarının Analizi’ konulu tezini yazmaya başladı.